

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและรวบรวมไว้เป็นหัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว
  - 1.1 ความหมายของครอบครัว
  - 1.2 สถานะของครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบัน
  - 1.3 ความหมายของการสื่อสารในครอบครัว
  - 1.4 รูปแบบของการสื่อสารในครอบครัว
  - 1.5 ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว
  - 1.6 การสื่อสารในครอบครัวกับการพัฒนาบุคคลวัยรุ่น
  - 1.7 การสื่อสารในครอบครัวกับสัมพันธภาพในครอบครัว
  - 1.8 การพัฒนาการสื่อสารในครอบครัว
  - 1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัว
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชน
  - 2.1 ความหมายของเด็กกระทำผิดหรือเด็กเกเร
  - 2.2 ความสำคัญของการศึกษาเรื่องเด็กกระทำผิด
  - 2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
  - 2.4 สาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด
  - 2.5 บทบาทของครอบครัวและโรงเรียนกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
  - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

1.1 ความหมายของครอบครัว

ครอบครัว คือ ระบบของการปฏิสัมพันธ์ที่มีการจัดระเบียบ สมาชิกที่ประกอบกันเป็นครอบครัว มีความสัมพันธ์กันที่ปรากฏให้เห็นโดยชัดแจ้ง ประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ไม่จำกัดขนาด แต่โดยปกติแล้วจะประกอบไปด้วย พ่อ แม่กับลูกอย่างน้อย 1 คน ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันในระยะเวลายาวนานพอสมควร และมีการสร้างความคิดค้นต่าง ๆ ร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันเป็นระยะเวลานาน (William Rogers, 1984 : 123)

หน่วยของครอบครัวจะมีการจัดระเบียบในแง่ที่สมาชิกในครอบครัวมักจะมีบทบาทจำเพาะ ได้แก่ การเป็นพ่อ แม่ ลูกสาว พี่ชาย น้องสาว ฯลฯ พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกและการตอบสนองต่อปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกคนอื่น ๆ จะมีแนวทางเฉพาะสอดคล้องกับแต่ละบทบาท แนวทางของพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างกันนี้ เป็นสิ่งที่เราคาดคะเนได้ (Dennis and Keith, 1983:129)

เมื่อพิจารณาอย่างง่าย ๆ ครอบครัว หมายถึง บ้านหรือการมีที่อยู่อาศัยร่วมกัน ประการหนึ่ง กับมีปัจจัยการบริโภคร่วมกันอีกประการหนึ่ง โดยบุคคลที่อยู่ร่วมกันจะประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก เป็นแกน อาจจะมีเพียงเท่านั้นที่เรียกว่าครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) หรืออาจจะมีสมาชิกอื่น เช่น เขย สะใภ้ หลาน หลาน ที่เรียกว่าครอบครัวขยาย (Extended Family) ก็ได้ ทั้งนี้สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต และมีความรู้สึกผูกพันกันโดยผ่านพฤติกรรมการสื่อสาร

1.2 สถานะของครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบัน

1. สภาพการณ์ของครอบครัวในปัจจุบัน ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อนมาก ทำให้เกิดปัญหาที่จะต้องขบคิดไม่น้อย มูลเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนี้ เกิดจากแพร่ขยายของกระแสวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งประกอบด้วยวิถีการผลิตแบบใหม่ ความทันสมัย เสรีภาพส่วนบุคคล ในด้านของสถาบันครอบครัว ครอบครัวซึ่งเคยเป็น

ศูนย์กลางของกิจกรรมหลากหลายก็ลดบทบาทลง เช่น จากการเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากินก็เปลี่ยนเป็นเพียงที่อยู่อาศัยเท่านั้น ส่วนที่ทำมาหากินได้ย้ายออกไปจากที่ดินของครอบครัวไปเป็นที่ทำงาน มีสถานที่ทำงานเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวแยกออกไปจากบ้าน ทั้งนี้มีเหตุสำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแหล่งดังกล่าวนี้ทำให้การทำงานกลายเป็นอิทธิพลจากภายนอกที่สำคัญมาก ที่ส่งผลกระทบต่อแบบแผนการสื่อสารในครอบครัว

ในการทำงานนอกบ้านนั้น สำหรับในครอบครัวชนชั้นกลาง แรกทีเดียวมีการจำแนกบทบาทระหว่างสามีกับภรรยาอย่างชัดเจน แต่ต่อมาค่อย ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลง ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น เพราะภาวะทางเศรษฐกิจเป็นแรงผลักดันหลัก เนื่องจากการทำงานของสามีเพียงคนเดียว ไม่สามารถหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวเพียงพอ ทำให้ในปัจจุบันนี้ครอบครัวที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านเช่นเดียวกับสามี มีแนวโน้มสูงกว่าครอบครัวที่สามีออกไปทำงานนอกบ้านเพียงคนเดียว

ปัจจุบันนี้คู่สมรสส่วนใหญ่นิยมแยกออกไปอยู่ตามลำพัง ไม่นิยมอยู่ในครอบครัวขนาดใหญ่หรือครอบครัวขยายเหมือนสมัยก่อน การแยกออกไปก่อร่างสร้างครอบครัวตามลำพัง ในสังคมไทยปัจจุบัน ส่วนมากจะเป็นครอบครัวเดี่ยวแบบ "ครอบครัวเดี่ยวไม่แท้" (Pseudo-Nuclear Family) คือ นอกจากจะประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูกแล้ว ยังมีคนอื่นซึ่งได้แก่คนใช้ร่วมอยู่ในชายคาด้วย จากประมวลผลการวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2525 จากวิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลายฉบับด้วยกัน พบว่า ครอบครัวชนชั้นกลางในกรุงเทพมหานคร ประมาณร้อยละ 95 ของครอบครัวเดี่ยวไม่แท้ และประมาณร้อยละ 45 ของครอบครัวเดี่ยวแท้ เป็นครอบครัวที่ภรรยาและสามีออกไปทำงานนอกบ้าน นอกนั้นภรรยาทำงานตลอดวัน ในครอบครัวทั้งสองแบบแม่จะมีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกก่อนวัยเรียนมากกว่าพ่อ ครั้นเมื่อลูกเข้าสู่วัยเรียนแล้ว บทบาทของแม่จะลดลง ปล่อยให้ภาระในการอบรมสั่งสอน ดูแลความประพฤติของเด็กตกไปอยู่ที่ครู เพราะเด็กอยู่ที่โรงเรียนตลอดทั้งวัน

ครอบครัวมิได้เป็นศูนย์กลางการอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างสมบูรณ์ เมื่อมีการศึกษาในระบบโรงเรียนเกิดขึ้น หน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปพ่อ แม่ ใช้เวลานอกบ้านเพื่อทำมาหาเลี้ยงชีพ เด็ก ๆ ไม่ได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตจากสถาบันครอบครัว

มากเหมือนแต่ก่อน โรงเรียนเข้ามาทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรมแก่เด็กในระยะเวลาเนิ่นนานขึ้น จากระดับอนุบาลหรือประถม ถึงมัธยม อุดมศึกษา จนอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์พ่อ แม่ ลูก มีระยะเข้มข้นเพียง 3 - 5 ปีแรกของชีวิต และในบางครอบครัวเมื่อลูกเกิดมาแล้วไม่นาน หน้าที่เลี้ยงดูอาจตกไปอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง หรือพี่เลี้ยง การอบรมเลี้ยงดูจาก พ่อแม่จึงถูกจำกัดด้วยเหตุผลจากสภาพทางเศรษฐกิจ

2. ปัญหาของครอบครัวในปัจจุบัน ผลของการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้สร้างปัญหา ให้กับครอบครัวหลายประการ ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกในครอบครัวและการเลี้ยงดูอบรมลูก 3 ประเด็น ดังนี้ (ธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ, 2529)

ปัญหาข้อแรก การเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้หน้าที่ของสถาบันครอบครัวถูก กระทบกระเทือน โดยสังคมสร้างสถาบันอื่นเข้ามาทำหน้าที่แทนครอบครัว ผลคือความสัมพันธ์ ในครอบครัวเกิดความกดดัน เพราะความร่วมมือที่เคยมีระหว่างสมาชิกในครอบครัวต้องกลับมา อยู่ภายใต้การดูแลของสังคม เช่น พ่อแม่ไม่มีเวลาให้การอบรมลูก สามี ภรรยาต้องร่วมมือกับ สังคมภายนอกในการประกอบอาชีพ ความห่างเหินระหว่างพ่อ แม่ ลูก มีมากขึ้น

ปัญหาข้อที่ 2 การเลี้ยงดูอบรมลูกภายใต้สภาวะที่พ่อแม่ไม่มีเวลาไม่เพียงพอ นอก จากจะทำให้ลูกขาดการรับแบบความประพฤติจากพ่อแม่แล้ว ค่านิยมที่เด็กได้รับจากหน่วยสังคม ภายนอกครอบครัวยังอาจขัดกัน ทำให้การเติบโตของเด็กมีปัญหา การแสดงพฤติกรรมที่เรียกว่า "มาตรฐานซ้อน" (double standard) คือ ขาดความแน่นอนของการใช้ค่านิยมเป็นมาตรฐาน ในการตัดสินความถูกต้อง เช่น บางครั้งอาจชอบอ่านาจนิยม และบางครั้งก็แสดงลักษณะ ประชาธิปไตยในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

ปัญหาข้อที่ 3 การไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงบทบาทระหว่างสามีกับภรรยาใน กิจกรรมของครอบครัว เช่น ในสังคมเมือง สามีอาจต้องเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น เพราะภรรยา ทำงานนอกบ้าน ภรรยาลดกิจกรรมในครัว มีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องการเงินและการศึกษา ของลูกมากขึ้น บทบาทเหล่านี้เป็นที่ยอมรับของสามีในเมืองได้หรือไม่ หากยอมรับได้ภรรยา ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง เพราะสามีจะได้ไม่ใช้เป็นข้ออ้างในการหาความสุขนอกบ้าน อันนำไป สู่ความแตกร้างในครอบครัว

อาจจะ เป็นตัวการตระหนักถึงปัญหาของสถาบันครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบัน ทำให้ นโยบายด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติปี พ.ศ. 2526 ได้เพิ่มสาระสำคัญ จากปี พ.ศ. 2522 ว่า จะส่งเสริมและสนับสนุนให้การอบรม เลี้ยงดูในครอบครัวมีคุณภาพดียิ่งขึ้น โดยถือ เป็นพื้นฐานอันสำคัญในการพัฒนา เด็กและ เยาวชน แต่ก็น่าสังเกตว่านโยบายในด้านการ พัฒนาเด็กและ เยาวชนแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2529 ซึ่งแถลงโดยนายกรัฐมนตรีท่านเดิมกลับลด ข้อความดังกล่าวนี้ทิ้งไป ทั้งที่สาระสำคัญอื่น ๆ เหมือนเดิมทุกประการ เรื่องนี้จึงเป็น ประเด็นที่น่าสนใจศึกษา

ปัญหาทั้ง 3 ข้อที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม และกิจกรรมการ สื่อสารในครอบครัว ส่งผลกระทบต่อปริมาณ (ความมากน้อยหรือความถี่) และคุณภาพของการ สื่อสาร ซึ่งเป็นสื่อแห่งการสร้าง ความผูกพันรักใคร่ และความคิดพินร่วมกัน แต่ละภาวะที่ เป็นอยู่ย่อมกระทบกระ เทือนต่อกระบวนการหล่อหลอมบุคลิกภาพของเด็ก และการสอนให้เด็ก เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม อันเป็นหน้าที่ของครอบครัวในการให้การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ แก่สมาชิกใหม่ของสังคม

กล่าวโดยสรุป ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ กับลูก เป็นปรากฏการณ์สำคัญในชีวิต ครอบครัวสมัยใหม่ของสังคมไทย สถาบันการศึกษาได้นำเอาปัญหาการเรียนในระบบมาให้ พ่อแม่ ซึ่งใช้เวลาส่วนใหญ่กับการประกอบอาชีพมาเคี้ยวเคี้ยวให้ลูกประสบความสำเร็จในการ แข่งขันกับเด็กอื่น ๆ ในขณะที่อำนาจของพ่อแม่ในการอบรมได้สูญเสียบ ไปให้กับครูเสียเกือบหมด ความกดดันย่อมเกิดขึ้น เมื่อลูกเองก็มีภาระที่จะต้องสนองอำนาจของครู ซึ่งพ่อแม่เองก็ดูเหมือน ตระหนัก แต่ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบที่จะต้องเอาใจใส่ ผลก็คือมีหลายครอบครัว พ่อแม่เกิดความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดกับลูก เนื่องจากลูกไม่พอใจที่จะต้องมารับการเคี้ยวเคี้ยว จากพ่อแม่เพิ่มขึ้น และจากครูที่มีอำนาจโดยตรง ปัญหาดังกล่าวจะเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่นชั้นกลางที่มีการแข่งขันกันในสังคมค่อนข้างสูง

1.3 ความหมายของการสื่อสารในครอบครัว

การสื่อสาร (Communication) คือ กระบวนการที่ความคิดหรือข่าวสารถูกส่งจากแหล่งสารไปยังผู้รับสาร ด้วยเจตนาที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมบางประการของผู้รับสาร (มีทนา ไวทยะโกมล, 2529 : 11 - 12)

การติดต่อสื่อสาร หมายถึง กระบวนการของมนุษย์ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการและอารมณ์ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันตามเนื้อหาที่ต้องการสื่อ (รัชณี ศุภจินทร์รัตน์, 2531 : 2)

ส่วนการสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การสื่อสารที่บุคคลสองฝ่ายร่วมกระทำการโต้ตอบกัน ผลัดเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งและรับสารกันไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งบรรลุจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร (สังคม ภูมิพันธ์, 2530 : 12)

จากนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การสื่อสารในครอบครัวก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารระหว่างบุคคล แต่จำกัดขอบเขตไว้เฉพาะสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น อย่างไรก็ตามคำว่า "การสื่อสาร" ยังมีความหมายค่อนข้างกว้าง เป็นนามธรรมและครอบคลุมพฤติกรรมหลาย ๆ อย่าง ทั้งการสื่อสารด้วยวาจา (Verbal Communication) และการสื่อสารด้วยอวัจนะ (Non - Verbal Communication) เพื่อให้เข้าใจชัดเจนขึ้น การศึกษาถึงการสื่อสารภายในครอบครัวของบุคคล จึงกำหนดความหมายอยู่ในขอบเขตเป็นเพียง

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) คือ การสื่อความหมาย ความเข้าใจ การถ่ายทอดข่าวสารต่าง ๆ จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งในที่นี้ก็คือระหว่างพ่อ แม่ ลูก

2. พฤติกรรมการสื่อสาร คือ การแสดงออกของพ่อแม่ในรูปแบบของการอบรมสั่งสอน (Instruction) การแนะนำ (Advise) ด้วยคำพูด คำสอน และการแสดงตนให้เป็นแบบอย่างหรือเป็นที่ประจักษ์ (Modeling) (มีทนา ไวทยะโกมล, 2529 : 12)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปนิยามของการสื่อสารในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การให้ความรักลูก การให้โอกาสลูกได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่าง ๆ การแก้ปัญหาส่วนตัวของลูก และการเปิดโอกาสให้ลูกร่วม

แก้ปัญหาของสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล การควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การแสดงความรักต่อลูก การเล่นและการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน เป็นต้น

1.4 รูปแบบของการสื่อสารในครอบครัว

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication Pattern) หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการของการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว เช่น สามี - ภรรยา, บิดา - มารดา - ลูก ซึ่งถือเป็นการวิเคราะห์การสื่อสารในระดับระหว่างบุคคล (Inter-personal Level) แทนที่จะเป็นระดับบุคคลโดยเดี่ยว (Individual Level) (Chaffee, McLeod and Wackman, 1973 : 25)

ตามแนวคิดของแมคลอดและเชฟฟี (McLeod and Chaffee, 1967) ได้แบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่บ่งชี้แบบแผนของสังคมเป็นหลัก (Socio - Oriented Communication) คือ แบบของความสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ที่บ่งชี้ถึงสังคม แบบแผนหรือประเพณีเป็นแนวทาง ซึ่งก่อให้เกิดเป็นการติดต่อสื่อสารภายในครอบครัว ที่พยายามคงไว้ซึ่งความสามัคคี กลมเกลียว ความสัมพันธ์ระหว่างกัน ที่สอดคล้อง ไม่ขัดแย้ง หรือโต้เถียงคล้อยตามกันระหว่างพ่อ แม่ กับลูก การอบรมสั่งสอนของพ่อ แม่ กับลูก จะเน้นให้ลูกไม่ต่อล้อต่อเถียง หลีกเลียงความขัดแย้งทั้งหลายที่จะเกิดขึ้น สะกดกลั่น ระวังอารมณ์โกรธ และพยายามให้หลีกเลียงความบ่งยากหรือปัญหาทั้งหลาย

2. รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่บ่งชี้แนวความคิดเป็นหลัก (Concept - Oriented Communication) คือ แบบของความสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ที่บ่งชี้เรื่องของแนวความคิด ความเป็นไปได้ ข้อเท็จจริง หรือความถูกต้องในเนื้อหา (Content) ที่สื่อสารกันเป็นหลัก ซึ่งสภาพการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีแนวทางเช่นนี้ เด็กหรือลูก ๆ จะได้รับการสนับสนุนให้กำลังใจ หรืออบรมจากพ่อแม่ให้รู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาอย่างเปิดเผย ขณะเดียวกันก็ให้ยอมรับฟังความคิดเห็น ความเชื่อของผู้อื่นด้วย

ให้รู้จักมองอะไรรอบคอบอย่างไรใช้วิจารณญาณทั้งสองด้าน และให้รู้จักมีส่วนร่วมหรือเข้าไปมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นร่วมกับคนอื่น ๆ แม้จะมีความขัดแย้ง ไม่ลงรอยกัน หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกันก็ตาม

พฤติกรรมการสื่อสารใน 2 แนวทางนี้ เป็นลักษณะที่ตรงกันข้ามเหมือนอยู่กับคนละขั้วของปลายไม้ 2 ด้าน ซึ่งในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้ว พฤติกรรมการสื่อสารภายในครอบครัวระหว่าง พ่อ แม่ ลูกนั้น อาจไม่มีลักษณะเด็ดขาดชัดเจนไปทางขั้วใดขั้วหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่จะมีการผสมผสานระหว่างลักษณะทั้ง 2 แบบซึ่งก่อให้เกิดเป็นลักษณะของการสื่อสาร 4 แบบได้แก่

แบบที่ 1 การสื่อสารภายในครอบครัวแบบอิสระ (Laissez Faire) คือ ลักษณะพฤติกรรมการสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างพ่อ แม่ ลูกนั้น ไม่ได้เน้นหรือยึดถือทั้ง Socio - Orientation และ Concept - Orientation อย่างมาก คือ เป็นไปอย่างอิสระเสรี ไม่มีกรอบหรือแนวทางที่เป็นแบบอย่างว่าลูกจะต้องเชื่อฟัง คล้อยตามความคิดเห็นหรือทัศนคติของพ่อ แม่ หรือห้ามไม่ให้โต้เถียงขัดแย้ง ในขณะที่เดียวกันเด็กจะไม่ได้รับคำแนะนำหรือสนับสนุนจากพ่อแม่ให้กล้าเปิดเผยตัวเองหรือกล้าแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วย

แบบที่ 2 การสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ (Protective) เน้นความสัมพันธ์แบบ Socio - Orientation คือ รูปแบบการสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับสังคม ประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติ ซึ่งปลูกฝังกันมาเป็นลำดับแรก ในขณะที่ยึดถือหรือให้ความสำคัญต่อเรื่องของความคิด ความถูกต้องของเนื้อหาและข้อเท็จจริงที่สื่อความกันนั้นเป็นอันดับรองลงไป การสื่อสารในลักษณะนี้จะแสดงให้เห็นได้จากการที่เด็กจะถูกสอนให้เชื่อฟัง คล้อยตามผู้ใหญ่ เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในครอบครัว หรือติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและราบรื่น เด็กจะถูกสอนไม่ให้แสดงความคิดเห็นขัดแย้ง โต้เถียง แม้ในความคิดของตนเองจะไม่เห็นด้วยหรือคิดว่าไม่ถูกต้องก็ตาม

แบบที่ 3 การสื่อสารภายในครอบครัวแบบสนับสนุนความคิดของเด็กเป็นหลัก (Pluralistic) เน้นความสัมพันธ์แบบ Concept - Orientation คือ รูปแบบการสื่อสารที่ให้ความสำคัญในการให้เด็กรู้จักพัฒนาความคิดที่เป็นของตนเองและการแสดงออก แม้ความคิดเหล่านั้นจะแตกต่างกัน ลักษณะที่สังเกตได้ก็คือเด็กจะถูกอบรมสั่งสอนให้รู้จักมีแนวความ

คิดใหม่ ๆ และกล้าที่จะแสดงออกโดยการอภิปราย ตกเถียงในประเด็นเรื่องราวต่าง ๆ ในสถานการณ์รอบตัวกับบุคคลอื่น ๆ รู้จักกล้าตัดสินใจด้วยตนเอง โดยไม่ต้องกลัวว่าความคิดเห็นที่ขัดแย้ง ไม่ตรงกับพ่อแม่จะทำให้พ่อแม่ไม่พอใจ หรือเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำและโดยไม่ต้องห่วงพะวงบิดติคอยู่กับสังคม ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีมากนัก คือ ให้ความสำคัญกับการเชื่อฟังผู้ใหญ่ การคล้อยตาม ความสามัคคีกลมเกลียว เป็นเรื่องราวลงไป

แบบที่ 4 การสื่อสารในครอบครัวแบบประนีประนอม (Consensual) มีลักษณะพฤติกรรมการสื่อสารที่ประนีประนอมระหว่าง Socio และ Concept-Orientation กล่าวคือ เรื่องของสังคม ประเพณี และแบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติปลูกฝังกันมานาน ก็เน้นย้ำให้เห็นความสำคัญ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ละเลยที่จะให้ความสำคัญกับการสอนให้เด็กรู้จักพัฒนาความคิดเห็นที่เป็นของตนเองและการแสดงออก แม้ความคิดเหล่านั้นจะแตกต่างกันก็ตาม (มีทนา ไวทยะโกมล, 2529 : 13 - 15)

นอกจากรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ตามแนวคิดของ แมคลอด และ เชฟฟี (McLeod and Chaffe) แล้วยังมีเควิด แคนเทอร์ และ วิลเลียม เลร์ (David Kantor and William Lehr, 1976) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการศึกษาวิจัยในสาขาการสื่อสารในครอบครัว ได้แบ่งคุณลักษณะหรือแบบวิธีการสื่อสารในครอบครัวออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด (Closed Family Communication) การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด (Open Family Communication) และการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย (Random Family Communication) แต่ละแบบมีข้อดีและข้อเสียในตัวเอง และอาจเป็นแบบวิธีสร้างสรรค์หรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการเลือกสรรมาใช้ในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด หมายถึง แบบวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่เข้มงวด มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์อย่างรัดกุม ผู้ที่กำหนดกฎเกณฑ์ คือ ผู้ที่มีอำนาจสูงสุด ซึ่งมักจะให้แก่พ่อ ผู้กำหนดกฎเกณฑ์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว ประเด็นของการสนทนาและข้อมูลข่าวสารที่ผ่านสื่อต่าง ๆ เข้ามา จะต้องถูกกรองด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของครอบครัว ซึ่งจะกำหนดว่าอะไรบ้างที่สมาชิกควรจะได้ประสบพบเห็นและอะไรบ้างที่ไม่ควร ในครอบครัวแบบนี้เด็กที่อ่านอนสอนง่ายจะได้รับรางวัล

เป็นสิ่งตอบแทนในทางตรงกันข้ามก็ใช้การลงโทษสำหรับเด็กที่ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ เรื่องของเวลามักเห็นสิ่งที่เห็นได้ชัดในครอบครัวแบบนี้ว่ามีการวางระเบียบ เช่น จะต้องกลับถึงบ้านไม่เกิน 17.00 น. จะต้องเข้านอนก่อน 22.00 น. ข้อความที่ผู้ใหญ่มักจะพูดกับเด็กในครอบครัวแบบนี้ได้แก่ ข้อความในทำนองนี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเกียรติยศ วงศ์ตระกูล

ข้อดีของครอบครัวแบบปิด คือ ครอบครัวแบบนี้มักจะแก้ไขสถานการณ์ที่ยุ่งยาก โดยอาศัยวิธีการเชิงอำนาจนิยม ซึ่งมีคุณประโยชน์หลายประการ ประการแรกการใช้อำนาจนิยมมักจะมุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิผล ประการที่สอง วินัยและการควบคุมพฤติกรรมสามารถให้ความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยแก่สมาชิกได้เป็นอย่างดี ในกรณีที่สมาชิกประพฤติตามครรลองของกฎระเบียบ ประการที่สาม คือ การใช้ทรัพยากรในครอบครัวแบบนี้ มักจะมีการจัดสรรอย่างรอบคอบ ไม่ปล่อยให้แต่ละคนทำอะไรตามอำเภอใจ ส่วนข้อเสียของครอบครัวแบบปิด คือ ทำให้บุตรหลานไม่มีอิสระอย่างเต็มที่ ปิดกั้นตนเองจากโลกภายนอก ดำเนินกิจวัตรประจำวันอย่างเต็มไปด้วยข้อกำหนด

การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด หมายถึง แบบวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจความเป็นไปต่าง ๆ ภายในครอบครัวสูงแต่ละคนมีบทบาทค่อนข้างมาก และมีความยืดหยุ่นสูง แม้ว่าโดยปกติแล้วพ่อแม่จะมีอำนาจในบ้านมากกว่าลูก แต่มีบทบาทเฉพาะที่จำเป็น กฎระเบียบของครอบครัวเป็นสิ่งที่ผ่อนผันและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น เวลาเข้าร่วมรับประทานอาหารเป็น อาจเปลี่ยนแปลงโดยการตัดสินใจของคนส่วนใหญ่ในบ้าน หรือบางคนอาจไม่มารับประทานอาหารเป็นที่บ้านก็ได้ ประเด็นต่าง ๆ เป็นเรื่องที่พูดคุยถกเถียงกันได้ การโน้มน้าวใจเป็นวิธีการที่พ่อแม่มักใช้ได้ผลดีกว่าการแสดงอิทธิพลเหนือลูก ทุกคนมีสิทธิ์โน้มน้าวใจสมาชิกคนอื่น ๆ ให้ทำสิ่งที่ตนต้องการ แม้ว่าโดยปกติพ่อแม่จะเป็นหัวหน้าครอบครัวมีอำนาจในการจัดการต่าง ๆ ภายในบ้าน แต่โครงสร้างของอำนาจก็ไม่ได้เป็นไปอย่างตายตัวแต่ละคนมีสิทธิ์ที่จะเสนอ ร่วมตัดสินใจ และดำเนินการได้ครอบครัวแบบนี้มีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกมาก พร้อมกันนั้นก็รับเอาอิทธิพลจากภายนอกอยู่เสมอ ไม่มีการสกัดกั้นข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่หลั่งไหลมาสู่ครอบครัวเหมือนครอบครัวแบบปิด

ข้อดีของครอบครัวแบบเปิด คือ สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิ์ที่จะปรับความต้องการของตนเองให้เข้ากับครอบครัว เพราะใช้วิธีการสื่อสารเพื่อนำมาวินิจฉัยและยึดถือเสียงข้างมากเป็นสำคัญ แต่ละคนสามารถมีอิทธิพลต่อครอบครัวได้ ครอบครัวแบบเปิดให้โอกาสแก่บุคคล ในการเจริญเติบโตสูงทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างไรก็ตาม ข้อเสียของครอบครัวประเภทนี้ก็มี ได้แก่ การมีสภาพที่ง่ายต่อการแตกแยก ขาดความปรองดองกัน และต่างก็ยึดมั่นในความคิดเห็นของตน เมื่อมีข้อขัดแย้งขึ้นสมาชิกในครอบครัว มักมีทัศนคติที่จะเอาชนะกัน การหวังที่จะอาศัยเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งนั้นพอจะเป็นไปได้ แต่ที่หวังจะให้ทุกคนเห็นพ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์นั้นเป็นไปได้ยาก

การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย หมายถึง แบบวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนสามารถทำอะไรตามที่ตนต้องการได้ กฎระเบียบต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวแบบนี้เป็นไปตามสบายในแบบฉบับของแต่ละคน เรื่องที่แต่ละคนสนใจมักเป็นเรื่องในปัจจุบัน ไม่มีเป้าหมายระยะยาวสำหรับอนาคต การใช้ทรัพยากรหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวแบบนี้มักเป็นไปเพื่อจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้า ครอบครัวแบบนี้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกสูง และรับอิทธิพลจากภายนอกมากน้อยตามอัตราส่วนของสมาชิกแต่ละคน ความเป็นอยู่เป็นไปตามความพอใจของแต่ละคน เช่น ในขณะที่คนอื่น ๆ นอนหลับ อาจจะมีบางคนทำงานหรือรับประทานอาหาร เวลาอาหารแต่ละมื้อไม่คงที่ ขึ้นอยู่กับการจัดการในชีวิตประจำวันของสมาชิกแต่ละคนในสภาพการณ์ที่ทำอะไรตามสบาย หากเมื่อใดที่ดำเนินไปอย่างราบรื่น เมื่อนั้นก็จะมองเห็นว่าครอบครัวแบบนี้ให้โอกาสแก่บุคคลที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีเสรีภาพ สร้างสรรค์ แต่หากเมื่อใดที่ดำเนินไปอย่างขลุกขลักก็จะมองเห็นว่าครอบครัวแบบนี้เป็นไปหนทางไปสู่ความแตกร้างได้ง่าย เด็ก ๆ อาจจะถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างเพียงพอ

การแบ่งประเภทของการสื่อสาร โดยพิจารณาช่องทางในการสื่อสารเป็นเกณฑ์ ถ้าพิจารณาโดยใช้ช่องทางในการสื่อสารเป็นเกณฑ์ จะสามารถแบ่งการสื่อสารได้ 2 ประเภท (สังคม ภูมิพันธ์, 2530 : 13)

1. การสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication) คือ การสื่อสารที่ใช้ภาษาพูดในการติดต่อ

2. การสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non - Verbal Communication) คือ การสื่อสารที่ไม่ออกเสียงเป็นถ้อยคำ แต่มีลักษณะเป็นภาษาที่แอบแฝงอยู่ในถ้อยคำ เช่น น้ำเสียง การเน้นเสียง จังหวะการพูดและการหยุดพูด นอกจากนี้ยังหมายความถึง กริยาท่าทาง การเคลื่อนไหว การใช้สีหน้าหรือสายตา รวมตลอดไปถึงสิ่งอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับในการแปลความหมายของมนุษย์ด้วย เช่น ระยะห่างที่กำหนดไว้สำหรับคนแปลกหน้าหรือคนใกล้ชิด เป็นต้น

การสื่อสารทั้ง 2 ประเภทนี้ ต่างก็มีความสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลดังที่แมคครอสกี (McCroskey, 1971 อ้างถึงใน อรุณีประภา หอมเศรษฐี, 2528 : 121) พบว่า การสื่อความหมายโดยการคุยกันต่อหน้า ใช้ภาษาพูดเพียงร้อยละ 35 ที่เหลือเป็นการสื่อสารโดยไม่ใช้ภาษาพูด และนักวิชาการได้วิเคราะห์พบว่า ภาษาทั้ง 2 ประเภทนี้มีความสัมพันธ์ถึง 5 ลักษณะด้วยกัน

1. ซ้ำกัน หมายถึง การแสดงออกในเชิงอวัจนะที่ทำให้เกิดความหมายซ้ำกับคำพูด เช่น การพยักหน้าพร้อมกับพูดว่า "ใช่"
2. ขัดกัน หมายถึง การแสดงออกในเชิงอวัจนะที่ขัดกับคำพูด เช่น ชมว่า "สวย" โดยไม่หันมามองดูเลย
3. แทนกัน หมายถึง การที่อวัจนภาษาทำหน้าที่แทนวจนภาษาโดยสิ้นเชิง เช่น เมื่อพระภิกษุรับนิมนต์
4. เสริมกัน หมายถึง การที่อวัจนภาษาทำหน้าที่เพิ่มหรือเสริมน้ำหนักให้แก่คำพูด โดยเฉพาะคำพูดที่ผู้ใช้ต้องการแสดงอารมณ์หรือแสดงภาพให้เห็นจริง ซึ่งอาจทำได้โดยใช้การแสดงออกบนใบหน้าและดวงตา เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน บางที่อวัจนภาษาก็ช่วยเสริมความชัดเจนให้แก่อวัจนภาษาได้ด้วย
5. เน้นกัน หมายถึง การใช้อวัจนภาษาช่วยเน้นจุดสำคัญที่ต้องการสื่อ ซึ่งอาจทำได้โดยการบังคับเสียงให้ดังขึ้นกว่าเดิม การเคลื่อนไหวมือและแขน การเคลื่อนไหวศีรษะ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาลักษณะการสื่อสารในครอบครัว จะพบได้ 2 ลักษณะ คือ เชิงบวก และเชิงลบ ซึ่งเชิงบวก ได้แก่ การให้คำชมเชย การตั้งใจฟังบุตรเล่าเรื่องต่าง ๆ และเชิงลบ ได้แก่ การดูต่ำ การเฉยเมย ซึ่งเป็นการสื่อสารทั้งที่เป็นพฤติกรรมทางวาจา (วจนภาษา)

และกริยาท่าทาง (อวัจนภาษา) ควบคู่กันไป เมื่อพิจารณาปริมาณที่พอเหมาะแต่ละครอบครัว แสดงพฤติกรรมทั้งสองลักษณะดังกล่าว อาจพบว่าปริมาณที่แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงแบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวได้ 4 แบบ (ศิริพร สิริยากุล, 2534 : 7 - 8) ดังนี้

1. รูปแบบการสื่อสารที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก
2. รูปแบบการสื่อสารที่มีเชิงบวกปริมาณมาก แต่เชิงลบปริมาณน้อย
3. รูปแบบการสื่อสารที่มีเชิงบวกปริมาณน้อย และเชิงลบปริมาณมาก
4. รูปแบบการสื่อสารที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณน้อย

1.5 ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว

เมื่อเราพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายปลายทางของการสื่อสารตามทฤษฎีของไทย ซึ่งอิงภูมิธรรมของโลกตะวันออก จากความหมายของการสื่อสารสั้น ๆ ที่ว่า คือ การแสดงออกของมนุษย์ในอันที่จะยังให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างมนุษย์ด้วย ความใกล้ชิดระหว่างกันซึ่งหมายถึง ทั้งในรูปธรรมหรือกายภาพ และในทางนามธรรมหรือจิตใจนี้คือจุดมุ่งหมายปลายทางในการสื่อสารของมนุษย์ตามนัยความหมายดังกล่าว สันติสุขในครอบครัวจะมีขึ้นไม่ได้เลย ถ้าสมาชิกในครอบครัวขาดความใกล้ชิดกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางความคิดและความรู้สึกผูกพันกัน

ครอบครัวเป็นหน่วยของบุคลิกภาพอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เป็นเจ้าของความรู้สึกมีเอกลักษณ์ (Identity) ร่วมกัน และเป็นแหล่งพัฒนาลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล ซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนสารกันระยะเวลายาวนานพอสมควร สมาชิกในครอบครัวจะมีความรู้สึกผูกพันและพึ่งพาอาศัยกัน และเป็นเจ้าของประวัติความเป็นมาของครอบครัวร่วมกัน ครอบครัวในสภาพการที่จะเป็นระบบของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันเสริมสร้างความพึงพอใจ ความสุข พัฒนาการส่วนบุคคล การศึกษาและปัจจัยบริโภคหรือทรัพย์สมบัติ ที่กล่าวว่าครอบครัวเป็นระบบ เพราะมีกฎระเบียบในการปฏิบัติว่าให้ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และทำไม เมื่อสมาชิกคนใดฝ่าฝืนกฎระเบียบ สมาชิกคนอื่น ๆ ก็จะมีปฏิกริยาทางในที่ที่จะลงโทษ เพื่อมิให้เกิดการกระทำนั้นขึ้นอีก และเมื่อไรที่สมาชิกปฏิบัติในสิ่งที่สนับสนุนกฎระเบียบของครอบครัว สมาชิกผู้นั้นก็อาจได้รับรางวัลเป็นการเสริมให้ปฏิบัติซ้ำ กลไกเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราเรียกว่าการรักษาคุณภาพของระบบในครอบครัว

ดิเรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์ (2533 : 570) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นกลุ่มปฐมภูมิที่เป็นพื้นฐานเก่าแก่ที่สุดของมนุษยชาติ คุณภาพชีวิตของบุคคลขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวอย่างมาก ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว มักเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับคุณภาพการสื่อสารภายในครอบครัว ประสบการณ์การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวของแต่ละบุคคล จะส่งผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลนั้นมากยิ่งกว่าการสื่อสารจากประสบการณ์อื่น ๆ ในชีวิต ในขณะที่มีสารต่าง ๆ มากมายสำหรับถ่ายทอดแก่กัน ระหว่างสมาชิกในครอบครัวนั้นก็มีกิจกรรมการสื่อสาร (Communication Activity) หลายแบบที่สมาชิกในครอบครัว มีส่วนร่วมในการประพฤติปฏิบัติกิจกรรมการสื่อสารเหล่านี้ได้แก่ การที่ครอบครัวทำหน้าที่เป็นเสมือนห้องเรียน ศาล สภา คณะกรรมการสโมสรและกลุ่มพัฒนาตนเอง ดังนั้นการสื่อสารจึงเป็นกระบวนการสำคัญของสมาชิกในครอบครัวที่ต้องเรียนรู้

ศักดิ์ดา บั้นเหน่งเพชร (2529 : 3) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ต้องเรียนรู้ กล่าวคือ พ่อแม่จำเป็นต้องสร้างทักษะในการส่งและการรับสารสื่อ ทั้งนี้เพราะในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการอบรมสั่งสอน การแสดงออกซึ่งความต้องการของเด็ก ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของเด็กที่เกิดขึ้นตามขั้นตอนของพัฒนาการ ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่นนั้น พ่อแม่จะต้องกระทำผ่านกระบวนการสื่อสารทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2530 : 59) ที่กล่าวว่า ถ้าพ่อแม่ไม่สามารถสื่อสารกับลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะประสบความล้มเหลวในการอบรมเลี้ยงดู

จึงกล่าวได้ว่า การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และการพัฒนาให้เกิดการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ต่อบุตรหลาน เป็นบทบาทสำคัญของพ่อแม่ เพราะจะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายในการพัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและมีประสิทธิภาพแก่สังคม (จรรยา สุวรรณทัต, 2530:55 - 60)

1.6 การสื่อสารในครอบครัวกับการพัฒนาบุคคลวัยรุ่น

การสื่อสารในครอบครัวมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลวัยรุ่นมาก ดังจะเห็นได้จาก ข้อคิดเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ระบุว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในเรื่องนี้ ได้แก่ พ่อแม่ ซึ่งควรจะรู้จักแสดงความรักต่อเด็กอย่างถูกต้อง ให้ความอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่ ตามทุกข์สุขของลูกด้วยความเข้าใจให้ความเป็นกันเองกับลูก เพื่อให้ลูกกล้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ อย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา จะได้ไม่เก็บกดปัญหาไว้เพียงลำพัง แล้วหาทางออกด้วยการคบเพื่อนที่ไม่ดี หรือหันไปพึ่งสิ่งเสพติดทั้งหลาย (ทิพย์พรหม นพวงศ์ ณ อยุธยา, 2528 : 8 - 9) เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะแม้ว่าวัยรุ่นจะช่วยเหลือตนเองได้มากแล้ว แต่ก็ยังต้องการความรัก ความอบอุ่นใจจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดอยู่ (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม, 2527 : 123)

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารกับบุตรที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นนั้น เป็นช่วงที่พ่อแม่จะต้องใช้ความอดทนเป็นพิเศษ เพราะถ้าเด็กรู้สึกที่ไม่สามารถพูดกับพ่อแม่ได้อย่างเข้าใจ เด็กก็จะไม่พูดด้วย (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2530 : 58) ซึ่งลักษณะเช่นนี้อาจทำให้เกิดความรู้สึกห่างเหินต่อกัน อันอาจเป็นเหตุให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย พ่อแม่จึงควรได้ศึกษาวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้นำมาปรับใช้กับบุตรในช่วงวัยต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

1.7 การสื่อสารในครอบครัวกับสัมพันธภาพในครอบครัว

การสื่อสารในครอบครัวมีความเกี่ยวเนื่องกับสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ หากพ่อแม่พูดคุยสื่อสารกับลูกอย่างเข้าใจ ให้ความเป็นกันเอง รับฟังปัญหาอย่างเห็นอกเห็นใจ พร้อมจะเป็นที่พึ่งแก่เด็ก เด็กก็จะเกิดความรู้สึกอบอุ่นตลอดจนเคารพนับถือ และไว้วางใจ เมื่อเด็กประสบปัญหาก็ย่อมนำมาระบายให้ฟัง หรือปรึกษาหาหรือเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป (ปราณี รามสูตร, 2528 : 86) ในทางตรงกันข้าม หากบ้านไม่มีใครเป็นที่พึ่งพิงหรือไม่ให้ความรู้สึกเชื่อมั่นได้ เมื่อมีปัญหาเด็กก็ไม่มาปรึกษาว่าคนในบ้านจะรู้ปัญหานั้นก็อาจบานปลายจนยากจะแก้ไขเสียแล้ว (ฉรินันท์ อนวัชศิริวงศ์, 2528 : 48 - 49)

ทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวก็คือ พ่อแม่ไม่ควรดู ต่ำหนิ ลงโทษ หรือเข้มงวดมากเกินไป เพราะการกระทำเหล่านั้นนอกจากจะทำให้เด็กไม่กล้าเล่าความจริง หรือสารภาพความผิดแล้ว ยังอาจทำให้เด็กกลายเป็นคนขี้กลัว ขี้กังวล และอาจถึงกับนึกเกลียดชังพ่อแม่อยู่ในใจก็เป็นได้ (สุพัตนา เชาตติวงศ์ ณ อยุธยา, 2519 : 20)

นอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติอื่น ๆ ที่อาจเป็นผลเสียต่อสัมพันธภาพในครอบครัว เช่น การไม่ยอมรับฟังซึ่งกันและกัน หรือยอมรับฟังบ้างแต่ไม่ตลอด ทำให้เกิดความเข้าใจผิด ๆ กลาง ๆ ระเบียบอารมณ์ไม่อยู่ระหว่างการสื่อสาร โต้เถียง เอาชนะกันมากกว่าพยายามสื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นต้น (จรรยา สุวรรณทัต, 2526 : 63)

ปริมาณการสื่อสารก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่มีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัว กล่าวคือ การที่มีการสื่อสารระหว่างกันน้อย หรือไม่มีการติดต่อสื่อสารกัน อันเนื่องมาจากถูกจำกัดหรือแยกจากกันด้วยเวลาหรือหน้าที่ เช่น พ่อแม่ที่ไม่เคยมีเวลาให้ลูก เพราะสนใจแต่การประกอบอาชีพ หรือให้เวลากับงานสังคมมากเกินไปจนไม่มีโอกาสได้พูดคุยอบรมลูก ลักษณะเช่นนี้จะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างลูกกับพ่อแม่ เกิดความไม่เข้าใจกันและกัน และอาจเกิดทัศนคติทางลบต่อกัน (บุษบา สุธีธร, 2529 : 270)

สรุปได้ว่า สิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวก็คือ การสื่อสารอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะต้องควบคู่ไปกับปริมาณที่เพียงพออีกด้วย

อย่างไรก็ตามสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้พ่อแม่มีเวลาให้แก่ลูกน้อยลง การที่ไม่มีเวลาหรือมีเวลาน้อยเช่นนี้ ทำให้พ่อแม่พูดคุยกับลูกเฉพาะเรื่องที่สำคัญ ๆ เช่น เรื่องผลการสอบหรือทักทายกันเพียงประโยคซ้ำ ๆ เป็นประจำจนเด็กรู้สึกเบื่อ ซึ่งอาจแสดงออกโดยการหลีกเลี่ยงไม่พบปะสนทนา (พยอม อิงคตานุวัฒน์, 2530 : 205)

ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมบางอย่าง ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่มีผลกระทบต่อปริมาณการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น หน้าที่ของครอบครัวในการให้บริการแก่สมาชิก ซึ่งเดิมมักดำเนินการเองภายในครอบครัว แต่ปัจจุบันกลับไปซื้อบริการข้างนอก ทำให้ต้องใช้เวลาไปกับการสื่อสารข้างนอกบ้านมากกว่า เช่น ในการซื้อหรือต่อรถสินค้า เมื่อกลับมาถึงบ้านก็อาจจะเหนื่อยจนไม่อยากจะสื่อสาร เป็นผลให้ปริมาณการสื่อสารในครอบครัวลดลงไป (จรรยา สุวรรณทัต, 2530 : 32)

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่

1. พ่อแม่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว
2. พ่อแม่ไม่ทราบธรรมชาติและความต้องการของลูก
3. สภาพการณ์หลายอย่างเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อสื่อสารในครอบครัว

1.8 การพัฒนาการสื่อสารในครอบครัว

การสื่อสารในครอบครัวอาจจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หรือขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ถ้าเป็นไปตามที่พึงประสงค์จะเรียกว่า "การสื่อสารที่มีสุขภาพดี (Healthy Communication)" ถ้าไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ เรียกว่า "การสื่อสารที่ขาดสุขภาพดี (Unhealthy Communication)" อย่างไรก็ตามการที่จะตัดสินว่าการสื่อสารในครอบครัวใดมีลักษณะที่พึงประสงค์หรือไม่ โดยไม่คำนึงถึงค่านิยมส่วนบุคคลหรือค่านิยมของสังคมนั้นเป็นเรื่องยาก แต่ก็อาจกล่าวได้อย่างกว้าง ๆ ว่า การสื่อสารที่มีสุขภาพดีนั้นควรจะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ สมาชิกจะรู้สึกอบอุ่นเป็นกันเอง มีความสมบูรณ์พูนสุข และให้ความยุติธรรมสำหรับทุกคน (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2529 : 581)

นักวิชาการที่สนใจเรื่องการสื่อสารในครอบครัวหลายท่านได้ให้แนวทางบางประการแก่พ่อแม่ในการสื่อสารกับเด็ก พอสรุปได้ดังนี้

1. ควรแสดงให้เด็กรับรู้ได้ว่าพ่อแม่สนใจและเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือทุกเวลาที่เด็กต้องการ (จรรยา สุวรรณทัต, 2529 : 58)
2. ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อความหรือบอกเล่าทุกครั้งที่เด็กต้องการ (จรรยา สุวรรณทัต, 2529 : 58) โดยพ่อแม่จะต้องให้ความสนใจในการรับฟังซึ่งอาจแสดงออกด้วยการถามในสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องที่เล่า หรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เป็นต้น (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2528 : 46)
3. ในการสื่อสารกับเด็กต้องให้เกิดเกียรติเด็กโดยยึดหลักความสุภาพ ไม่ควรจับคอกหรือใช้คำที่ทำให้เด็กรู้สึกต่ำต้อย (จรรยา สุวรรณทัต, 2529 : 58) เช่น การบ่น คำ ประจาน

รวมทั้งการยกตัวอย่างเปรียบเทียบ ทั้งในกรณีที่เป็นเด็กในครอบครัวเดียวกันและเด็กในครอบครัวอื่น ทั้งนี้เพราะจะทำให้เด็กเกิดความกระทบกระเทือนใจ จนอาจเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในลักษณะต่าง ๆ ได้ (บงบุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ, 2529 : 2)

4. ในการให้แรงเสริมกับเด็ก อาจใช้วิธีสนับสนุนด้วยคำพูดหรือวิจารณ์ทางบวก (จรรยา สุวรรณทัต, 2529 : 28) กล่าวคือ การท้วงติงควรทำด้วยความเข้าใจ เห็นใจ ไม่ใช่ถ้อยคำรุนแรง ดุถูก หรือสบประมาทเด็ก (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2531 : 21) ส่วนการชมเชยเด็กนั้น แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีแต่ก็มีข้อควรระวังเช่นกัน ไม่ควรชมอย่างพร่ำเพรื่อหรือมากเกินไปจนความจำเป็น (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2528 : 35)

5. ในการสื่อสารกับเด็กควรบิดเหตุผลเป็นหลัก ไม่ควรใช้อารมณ์ (จรรยา สุวรรณทัต, 2529 : 28) แต่หากพ่อแม่เผลอบันดาลโทสะก็ควรที่จะยอมรับความผิดพลาดเพราะจะช่วยคลี่คลายสถานการณ์ให้ดีขึ้นได้ (สุนิตย์ แบนันนาบอน, 2528 : 12 - 13)

6. เมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม พ่อแม่ก็ไม่ควรตกใจโวยวาย ควรทำจิตใจให้สงบ อ่ยาค่วนตำหนิหรือลงโทษ แต่ควรไต่ถามรายละเอียดให้ชัดเจนเสียก่อน (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2531 : 21) ซึ่งในกรณีเช่นนี้ควรใช้คำถามว่า "เกิดอะไรขึ้น" ไม่ควรตั้งคำถามว่า "ทำไมจึงเกิดขึ้น" (จรรยา สุวรรณทัต, 2529 : 59)

7. ควรทำให้เด็กรู้สึกได้ว่าพ่อแม่ยอมรับเขา และจะอยู่เคียงข้างเขาเสมอ เมื่อการกระทำนั้นถูกต้อง (จรรยา สุวรรณทัต, 2529 : 58)

8. ควรตอบสนองเด็กด้วยความเห็นใจ (empathy) กล่าวคือ ทำให้เด็กรับรู้ที่เราเข้าใจความรู้สึกของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเด็กกำลังรู้สึกว่าคุณผิดพลาด ซึ่งอาจแสดงออกโดยกิริยาท่าทางการฟัง เช่น โน้มตัวไปข้างหน้าอย่างสนใจ โอบ่าลูกไว้ เพิ่มการสัมผัสเพื่อให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2528 : 48)

9. ในบางกรณีที่เด็กเกิดความขัดแย้งกับพ่อแม่ เช่น เด็กไม่ปฏิบัติตามที่พ่อแม่แนะนำ พ่อแม่ก็อาจใช้การสัมผัสต่อเด็กในลักษณะต่าง ๆ เช่น การใช้สายตาหรือการกอดรัด ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดี อันจะส่งผลต่อการทำความเข้าใจกัน (สุนิตย์ แบนันนาบอน, 2528 : 12) ในเรื่องเกี่ยวกับแสดงความรัก โดยการสัมผัสจากพ่อแม่มี ข้อคิดที่ผู้ใหญ่ควรให้ความสนใจและพึงระลึกไว้เสมอก็ได้ เด็กวัยรุ่นยังมีความต้องการสิ่งนี้อยู่ เช่น การลูบศีรษะ

การจูงหน้าผาก การกอด เพราะการสัมผัสเหล่านี้จะให้ความรู้สึกอบอุ่น แต่พ่อแม่ก็ควรใช้ให้เหมาะสมไม่พร่ำเพรื่อเกินไป ลักษณะของการแสดงความรักอย่างนี้ จะสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก ได้ว่าพ่อแม่ยังรักเขาอยู่ ฉะนั้นจึงไม่ควรผลักไล่ลูก (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2531 : 20) แต่ควรแสดงกิริยาดีกล่าวกับลูกในโอกาสอันควร เช่น เมื่อได้พบหน้ากันภายหลังที่จากกัน 1 ประยะหนึ่ง เมื่อมีการหยอกล้อ เล่นหัวกัน เป็นต้น (สุนิตย์ แป้นนาบอน, 2528 : 11 - 12)

10. ในการสื่อสารจะต้องพิจารณาเวลาและโอกาสที่เหมาะสม เช่น ในกรณีที่ต้องการการตักเตือนเด็ก พ่อแม่ควรที่จะเลือกสภาพการณ์ที่เป็นส่วนตัวมากกว่ากระทำต่อหน้าคนมาก ๆ (จรรยา สุวรรณทัต, 2529 : 58)

11. ควรให้ความเป็นกันเองกับเด็ก ซึ่งอาจสร้างความรู้สึกนี้ได้ดี ถ้ามีการพูดคุย หยอกล้อ หรือเล่นหัวกับเด็กบ้าง (พยอม อิงคตานุวัฒน์, 2530 : 217)

12. ไม่ควรใช้อำนาจในการสื่อสารกับเด็ก (จรรยา สุวรรณทัต, 2529 : 58) ตัวอย่างเช่น ในการฝึกระเบียบวินัย ถ้าใช้คำพูดในลักษณะจู่ใจจะได้ผลดีกว่าคำพูดในลักษณะการออกคำสั่ง (เรียม ศรีทอง, 2530 : 67)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการสื่อสารกับเด็กนั้น พ่อแม่จะต้องคำนึงถึงทั้งเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะสื่อและวิธีการสื่อ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก

ข้อสรุปอีกประการหนึ่งที่ได้จากแนวทางการสื่อสารในครอบครัวที่นำเสนอมาข้างต้นก็คือ ในการพัฒนาการสื่อสารในครอบครัวให้มีลักษณะที่พึงประสงค์นั้น พ่อแม่ควรจะต้องให้ความสำคัญกับทักษะที่เกี่ยวข้อง กับการสื่อสารอย่างน้อยสามประการ ได้แก่ ทักษะการพูด การฟัง และการแสดงกิริยาท่าที อย่างไรก็ตามทั้งหมดนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริงใจด้วย และประการสุดท้ายที่ต้องให้ความสำคัญด้วย ก็คือ การเลือกจังหวะเวลา หรือโอกาสในการสื่อสารกับเด็กอย่างเหมาะสม

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัว ที่เป็นผลงานของชาวต่างประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่มักแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อทัศนคติและบุคลิกภาพ

แมคควอย (McQuire, 1967 อ้างถึงใน พัทธนี เขยจรรยา และประทุมฤกษ์กลาง, 2531) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ กับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว พบว่าในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลนั้น มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

แมคลอด, ฮาร์เบิร์ก และไพร์ส (McLeod, Harburg and Price, 1972 อ้างถึงใน พัทธนี เขยจรรยา และ ประทุม ฤกษ์กลาง, 2531)) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการโน้มน้าวใจ และการสื่อสารในครอบครัว พบว่าบุคคลแต่ละคนได้รับการเรียนรู้จากการสื่อสารในครอบครัว นับตั้งแต่วัยเด็ก และการเรียนรู้นี้ส่งผลให้เกิดสังคมประกิต (Socialization) ซึ่งความแตกต่างกันในด้านนี้ทำให้บุคคลแต่ละคนถูกโน้มน้าวใจได้ในระดับที่แตกต่างกัน

เอสวาร่า (H.S.Eswara, 1974) ได้สนับสนุนแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ทั้ง Socio และ Concept Orientation ไว้ว่า

- Socio - Orientation เด็กจะได้รับการอบรมให้มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ มีความกลมกลืนในสังคม คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ได้โต้เถียงผู้อาวุโสและผู้มีประสบการณ์มากกว่าหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะก่อให้เกิดความยุ่งยากมากขึ้น เด็กจะได้รับการเรียนรู้ให้เกี่ยวข้องและเชื่อฟังแหล่งข่าวมาก และเด็กจะมีความสัมพันธ์ทางบวก กับการควบคุมของพ่อแม่ในเรื่องการแสดงออกทางด้านสังคม ศาสนา การถูกทำโทษ

- Concept - Orientation เด็กจะได้รับการเรียนรู้ให้เข้าใจการแสดงออกของบุคคลต่าง มีเหตุผลในการโต้เถียงกับผู้อื่น มีการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจด้วยตนเอง สนใจแหล่งข่าวน้อย แต่มีการหาข้อมูลด้านเนื้อหามากกว่า เพื่อการตัดสินใจและทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เด็กจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลกระทบทุกด้าน

แมคคลอด, เชฟฟี และแวคแมน (McLeod, Chaffee and Wackman, 1975) ได้พบว่า ระบบการสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่กับลูก มีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อเพื่อรับข่าวสารของเด็กวัยรุ่น การวิจัยนี้ได้ควบคุมตัวแปรที่สำคัญอื่น ๆ ไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยพบว่าในบ้านที่เด็กถูกสอนให้แสดงความคิดเห็นได้และเปิดโอกาสให้ได้เถียงกัน มักจะเป็นผลให้เด็กเปิดรับข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระมากกว่าการเปิดรับข่าวสารที่มีเนื้อหาในด้านบันเทิง ซึ่งเด็กอื่น ๆ จะได้รับจากการใช้สื่ออื่น

งานวิจัยของเกลสเซอร์ (Glasser, 1977) ที่ทำการศึกษาลักษณะการสื่อสารระหว่างบิดา มารดา กับบุตรวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ที่ป่วยเป็นโรคจิตเภท จำนวน 10 ครอบครัว เปรียบเทียบกับครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว ทำการศึกษาโดยใช้ภาพหยดหมึกหลายภาพเป็นสถานการณ์กระตุ้นแล้ววัดลักษณะการสื่อสารใน 3 สภาวะ คือ สภาวะที่วัดสมาชิกครอบครัวทีละคน วัดบิดากับมารดาด้วยกัน และบิดามารดากับบุตร โดยอัดเสียงไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ภายหลัง ผลปรากฏว่าครอบครัวที่มีผู้ป่วยนั้น มีการสื่อสารที่ผิดปกติมากกว่าในครอบครัวที่ไม่มีผู้ป่วย กล่าวคือ มักจะมีการเปลี่ยนหัวข้อในการสื่อสารบ่อย ๆ และพยายามที่จะเบนเป้าหมายการสื่อสารไปที่เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว การสื่อสารที่ผิดปกตินี้พบในการวัดทั้ง 3 สภาวะ นอกจากนั้นการวิจัยนี้ได้กระทำเพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่ขัดแย้งกัน 2 ประการ ได้แก่ สมมติฐานแรก คือ การสื่อสารที่ผิดปกติของบิดา มารดา เป็นสาเหตุทำให้เด็กเป็นโรคจิตเภทส่วนสมมติฐานที่สอง คือ การมีเด็กป่วยเป็นโรคจิตเภท ทำให้สมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวต้องสื่อสารด้วยอย่างผิดปกติ ซึ่งในการวิจัยนี้พบว่าในสภาพที่บิดา มารดา ถูกวัดเป็นคู่ตามลำพังนั้น มีการสื่อสารที่ผิดปกติมากกว่าเมื่ออยู่ในสภาพการวัดที่มีบิดา มารดา และบุตรอยู่ร่วมกัน ผลนี้พบทั้งในครอบครัวที่ป่วยและในครอบครัวปกติด้วย เกลสเซอร์จึงสรุปว่าผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อแรกที่ว่า การสื่อสารที่ผิดปกติของบิดา มารดา เป็นสาเหตุทำให้เด็กเป็นโรคจิตเภท อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผลงานของเกลสเซอร์ยังไม่สามารถยืนยันข้อสรุปดังกล่าวได้อย่างแน่ชัด แต่จากการศึกษาของวาสนา ธรรมณี (2517) ที่ทำการศึกษาเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดา มารดาเป็นโรคจิต 11 ราย ก็พบผลที่สอดคล้องกับการศึกษาของเกลสเซอร์เช่นกัน นั่นคือ พบว่าเด็กเหล่านี้มักจะป่วยเป็นโรคจิตด้วย ซึ่งขณะผู้วิจัยสรุปว่า สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะบิดา มารดา ที่เป็นโรคจิตจะมีการสื่อสารทางวาจาและความสัมพันธ์ที่ผิดปกติกับบุตร

งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวเช่นกัน ได้แก่ การวิจัยของซิลเบอร์เบิร์ก (Silberberg, 1977) ที่ศึกษาพฤติกรรมการพูดและคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา กับบุตรวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์ 10 ครอบครัว ดิคาเสพติด 10 ครอบครัว และครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว โดยทำการสัมภาษณ์ชนิดที่มีคำถามเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ครอบครัวละ 1 ชั่วโมงและมีผู้ตัดสินใจ 3 คน นั่งอยู่หลังกระจกที่มองเห็นทางเดียว พบผลว่าครอบครัวปกติแตกต่างจากครอบครัวผิดปกติทั้งสองประการในหลายด้าน ได้แก่ ปริมาณการปรึกษารับรู้ว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาภายในครอบครัว ความเข้มงวดในการติดต่อสื่อสารกัน ปริมาณการปฏิสัมพันธ์กัน ความสามารถในการตัดสินใจร่วมกัน ความร่วมมือกันและอิสระในการแสดงออก นอกจากนี้ยังมีข้อที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ครอบครัวของเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์กับครอบครัวของเด็กที่ดิคาเสพติดจะมีความคล้ายคลึงกันมากในด้านต่าง ๆ ที่ศึกษา ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

นอกจากนี้จากการประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวกับโรคทางจิตของเด็กที่ดำเนินการ โดย จาคอบ ในปี ค.ศ. 1975 (Jacob, 1975 อ้างถึงใน จรรยา สุวรรณทัต, 2529 : 56) ก็ได้ข้อสรุปในตนเองเดียวกัน คือ ครอบครัวที่มีคนป่วยกับครอบครัวปกติมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในด้านความรู้สึกรักใคร่ใกล้ชิดกันระหว่างบุตรกับบิดา มารดา โดยครอบครัวปกติจะมีการประเมินค่าสมาชิกของครอบครัวในทางดี มีการพูดและใช้อารมณ์ขันในครอบครัว แสดงความรู้สึกต่อกันในทางบวก รู้จักปลดปล่อยความเครียด และที่สำคัญ คือ มีการสื่อสารกันในด้านที่สนับสนุนกันมากกว่าในครอบครัวที่มีบุตรป่วยเป็นโรคจิต นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวปกติยังมีการวิพากษ์วิจารณ์และว่ากล่าว เบาะหยัน เสียดสีกันน้อยกว่าในครอบครัวที่มีผู้ป่วยโรคจิตอีกด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง ได้แก่ ผลงานของ ยูโซฟ (Yousof Aizan Mohd, 1984) ซึ่งทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ตัวแปร คือ การสื่อสารของบิดา มารดา กับบุตรวัยรุ่น มโนภาพแห่งตนของบุตรวัยรุ่น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ผู้ปกครองของนักเรียนและนักเรียนระดับชั้นที่ 8 จากโรงเรียนมัธยมในประเทศมาเลเซีย จำนวนทั้งสิ้น 341 คู่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบผลที่น่าสนใจ คือ การสื่อสารของบิดา มารดา กับบุตรวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของบุตร

วัยรุ่น และการสื่อสารของบิดา มารดากับบุตรวัยรุ่น ก็มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มบุคคลวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนสูง จะมีการรับรู้เกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวในทางบวกมากกว่ากลุ่มที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ ผลทั้งหมดมีความเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

และงานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวอีกเรื่อง เป็นผลงานของพูชาน (Bhushan, 1993) ซึ่งได้ศึกษาการสื่อสารในครอบครัว ระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่นจากครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) จำนวน 32 ครอบครัว พบว่าการสื่อสารในครอบครัวของพ่อแม่และลูกมีการรับรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ทั้งพ่อและแม่รู้สึกพึงพอใจเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวของตน แม่จะเปิดโอกาสหรือเปิดใจรับต่อลูกวัยรุ่นมากกว่าพ่อ พ่อแม่รู้สึกยุ่งยากใจในการสื่อสารกับลูกชายมากกว่าลูกสาว ในขณะที่ลูกวัยรุ่นชายรู้สึกถูกจำกัดสิทธิเสรีอย่างมากจากพ่อ และลูกวัยรุ่นหญิงรู้สึกถูกขัดขวางการแสดงออกอย่างอิสระจากแม่

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวมีจำนวนน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ใช้บุคคลวัยรุ่นเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น เช่น งานวิจัยของพัชนี เชษจรรรยา และ ประทุม ฤกษ์กลาง (2531) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการเปิดรับสื่อมวลชนของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มที่ศึกษา คือ กลุ่มนักเรียนมัธยมในโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวมีจำนวนไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะใช้วิธีการแบ่งตามแนวคิดของแมคคลอด และ เชฟฟี หรือแนวคิดของเควิต แคนเทอร์ และ วิลเลียม เลร์ และยังพบว่าปริมาณการสื่อสารภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Laissez - faire (ตามแนวคิดของแมคคลอด และ เชฟฟี) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด (Open Family Communication ตามแนวคิดของแคนเทอร์ และ เลร์)

วาริศา พลายบัว (2532) ศึกษาเรื่องรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว การเปิดรับสื่อมวลชน และทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดของแคนเทอร์และเลอร์ พบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิดและแบบปล่อย มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวทั้งแบบเปิด แบบปิด และแบบปล่อย ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อสถานภาพสตรี

ศิริพร สิริบาลกุล (2534) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว พบว่า บุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในส่วนของ การสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา บิดามีการสื่อสารทั้งเชิงบวกและเชิงลบใน ครอบครัวน้อยกว่ามารดา บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่า บุตรวัยรุ่นชาย และพบว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว แตกต่างกัน

ศิริพร พูลรักษ์ (2529) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่าเด็กและวัยรุ่นที่ได้รับ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อผู้อื่นทางสังคมแตกต่างกัน แต่พฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน เด็กและวัยรุ่นที่มีสถานภาพทางการ ศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านพฤติกรรมต่อผู้อื่น ทางสังคมและพฤติกรรมต่อ สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายของเด็กและ เยาวชน

2.1 ความหมายของเด็กกระทำผิดหรือ เด็ก เเก เร (Juvenile Delinquency)

จากรายงานขององค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของเด็กเเกเรไว้กว้างมาก ซึ่งครอบคลุมความประพฤติของเด็กวัยรุ่นทุกรูปแบบที่กระทำผิด เป็นเรื่องของการปรับตัวไม่ได้ หรือสะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ที่น่าสงสาร เช่น การไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ความคึกคะนอง ความเหลือของการไม่เคารพผู้ใหญ่ การเร่ขายของหรือสูบบุหรี่โดยไม่ได้รับอนุญาต และอื่น ๆ เป็นต้น

ซีลตัน และกลุค อี. (Sheldon and Glueck E., 1964 : 8) ได้กล่าวว่า เด็กคนใดก็ตามถึงแม้จะกระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เพียงครั้งเดียวก็เข้าลักษณะเด็กที่กระทำผิด แต่นักวิจัยไม่ถือว่าเป็นเด็กเเกเร โดยให้ความหมายว่าเด็กเเกเรจะต้องเป็นเด็กที่กระทำผิดอย่างเดียวกันหลาย ๆ คน เพราะการที่เด็กทำผิดเพียงครั้งเดียวหรือสองครั้ง อาจจะเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมชั่ววูบ เมื่อเติบโตขึ้นอาจจะเลิกกันไป ทั้ง ๆ ที่การกระทำนั้น ๆ เป็นการละเมิดกฎหมายก็ตาม

สำหรับเพาเวอร์ส และวิทเมอร์ (Powers E. and Witmer H., 1951 : 180) ได้ให้ความหมายของเด็กกระทำผิดว่าต้องพิจารณาถึงเกณฑ์ 3 ประการ คือ

- 1) ความหนักเบาของความคิด หรือความร้ายแรงของการกระทำ
- 2) ความถี่ของการกระทำ หรือการทำบ่อยครั้งแค่ไหน
- 3) ทักษะจิตของผู้กระทำผิดต่อสังคมหรือต่อผู้มีสิทธิอำนาจตามกฎหมาย

จากเกณฑ์ทั้ง 3 ประการนี้ เข้าได้แบ่งเด็กที่กระทำผิดออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ เเกเรที่สุด เเกเรธรรมดา เเกเรเป็นบางโอกาส ไม่ค่อยเเกเร และเเกเรน้อยที่สุด

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ได้บัญญัติไว้ว่า

เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่า 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุ 14 บริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ แต่มิได้

หมายความว่า บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

เด็กกระทำผิดหรือเด็กเกเร หมายความว่าถึง เด็กที่กระทำผิดอาญา รวมทั้งเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดสำหรับเด็ก

แต่ถ้าเด็กที่อายุต่ำกว่า 7 ปี กระทำความผิดอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ (ประมวลกฎหมายอาญา พุทธศักราช 2499 มาตรา 73) ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าเด็กที่มีอายุไม่เกิน 7 ปีนั้น ยังไม่มีวุฒิภาวะ (Maturation) เพียงพอที่จะแยกแยะว่าอะไรผิดและอะไรถูก

ดังนั้นเด็กที่กระทำผิดคือเด็กเกเร เร่ร่อน ขอดทาน หนีโรงเรียน แต่ที่รุนแรงที่สุดคือ การกระทำความผิดกฎหมายที่จัดอยู่ในประเภทความผิดบางลักษณะในศาลคดีเด็กและเยาวชน คือ การทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ กระทำอนาจาร ข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำความผิดด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด (ทวีรสม์ ธนาคม และคณะ, 2514 : 12 อ้างถึงใน สุชา จันท์เอม, 2533 : 3)

2.2 ความสำคัญของการศึกษา เรื่อง เด็กกระทำผิด

นับแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา มีปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิด เป็นเรื่องที่อารยประเทศทั้งหลายให้ความสนใจกันมาก และนับวันจะยิ่งมากขึ้นไปทุกที เพราะเหตุที่ว่ากรณีเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดมีอัตราสูงขึ้นกว่าเดิม หรือลักษณะความผิดนับวันจะเพิ่มความร้ายแรงขึ้นไปทุกที และต่างตระหนักดีว่าเด็กหรือเยาวชนทั้งหลาย จะต้องเข้ารับภาระหน้าที่ในทางสังคมแทนผู้ใหญ่ในรุ่นปัจจุบันในวันข้างหน้า เพราะฉะนั้นจึงควรเป็นผู้ที่ตีพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ สำหรับคนไทยเราในปัจจุบัน ปัญหาเรื่องเด็กเกเรหรือเด็กที่กระทำผิด นับเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง รัฐบาล องค์การเอกชน ตลอดจนประชาชนที่มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมทั้งหลายต่างตระหนักดีว่า ควรจะได้ทำการศึกษาค้นคว้าและพิจารณาหาทางป้องกันและแก้ไขกันอย่างจริงจัง ก่อนที่ปัญหาจะลุกลามไปมากยิ่งกว่าเดิมที่เป็นอยู่ในขณะนี้ (สุพัศรา สุภาพ, 2507 : 2)

การที่ปัญหาการกระทำผิดของเด็กนับวันจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้มีสาเหตุเพราะว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดมีอัตราสูงหรือลักษณะการกระทำผิดร้ายแรงขึ้น แต่เนื่องจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือผิดระเบียบ (Deviant Behavior) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Dynamic Process) เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและจะมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะความประพฤติเกราะ สภาพความเป็นอยู่ทางสังคมและลักษณะประจำตัวของผู้กระทำผิดหรืออีกนัยหนึ่งคือองค์ประกอบทางสังคมและภาวะความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมเปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาบุคลิกภาพ อุบิสัย ความเชื่อ เหตุจูงใจต่าง ๆ ที่ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นในชีวิตและความเจริญเติบโต ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นเหตุให้เด็กกระทำผิด กระทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ มีพฤติกรรมที่เป็นการขัดต่อขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีของส่วนรวม ซึ่งได้แก่เด็กเกราะ เร่ร่อน ขอดทาน หนีโรงเรียน แต่ที่รุนแรงที่สุด คือ การกระทำผิดกฎหมายที่จัดอยู่ในความผิดประเภทความผิดบางลักษณะในศาลคดีเด็กและเยาวชน คือ การทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ การกระทำอนาจาร ข่มขืน กระทำชำเรา การกระทำผิดด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด

โดยเหตุที่การกระทำผิดของเด็กเป็นการละเมิดกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งอาจกระทำไปเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เกะกะเกราะ คึกคะนอง หรืออาจจะปรับปรุงตนเองให้เข้ากับระบบของสังคม ด้วยเหตุนี้จึงไม่นิยมเรียกการกระทำผิดของเด็กว่าเป็น "อาชญากรรม" (Crime) แต่เรียกว่า "การกระทำผิดของเด็ก" (Delinquency) (ทวีร์สมิ์ ธนาคม และคณะ, 2514 : 12 อ้างถึงใน สุชา จันทรเฒ, 2533 : 4) การช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลับตัวเป็นคนดี สามารถกลับเข้ามาอยู่ในสังคมของคนดีได้อย่างเดิม จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย การกระทำผิดก็เปรียบเสมือนโรคนิดหนึ่งที่สามารถรักษาให้หายได้ นักวิชาการได้ทุ่มเทความรู้ความสามารถ ตลอดจนเวลาและกำลังทรัพย์ในการศึกษาความรู้ ในเรื่องสาเหตุการกระทำผิดของเด็ก เยาวชน และการกระทำผิดของผู้ใหญ่

ปัจจุบันสังคมไทยมีเด็กและวัยรุ่นจำนวนมากที่ประพฤตินั้นเป็นเด็กเกราะหรือเป็นนักเลงอันธพาล กล่าวคือ มีกิริยาท่าทางแข็งกระด้าง ก้าวร้าว รุกราน มีวาจาสามหาว หยาดคาย บ้างก็แสดงออกด้วยการแต่งกายและอาภักิริยาเป็นที่สะอึดตาแก่ผู้พบเห็น ชอบมั่วสุมกันอยู่ตาม

ที่ชุมชน โดยเฉพาะตามโรงภาพยนตร์ ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานเริงรมย์ ตั้งเป็นอั้งยี่ หรือซ่องโจร บ้างก็จับกลุ่มกันสูบบุหรี่ ดื่มสุรา ดิบยากระตุ้นประสาทหรือยาเสพติด ชอบก่อเรื่องทะเลาะวิวาท พกมีด พกปืน พกระเบิด เมื่อมีเรื่องไม่พอใจเกิดขึ้นก็ยกพวกเข้าตีกัน ทำร้ายกัน นอกจากนี้ยังมีการประพาศผิดกฎหมายบ้านเมือง เช่น ปล้น ฉ้อ ลักขโมย กระทำอนาจาร ช่มชู้ กระทำชั่วเรา เป็นต้น

เด็กที่แสดงพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นนี้ เราเรียกได้ว่าเป็น "เด็กเกเร" หรือเด็กที่เป็นพาลเกเร ซึ่งสมัยก่อนอาจใช้คำว่า "บุ๋วอาชฎากร" ซึ่งเป็นคำรุนแรงเกินไป จึงเปลี่ยนมาใช้ "เด็กที่กระทำผิด" ซึ่งมีความหมายไปในทำนองเดียวกันนั่นเอง

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน นักวิชาการสมัยก่อนพยายามตั้งทฤษฎีขึ้นมาเพื่ออธิบายว่า สาเหตุของการกระทำผิดนั้นอยู่ที่ปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เพียงอย่างเดียว (Single Factor Theory) เช่น บ้างก็เชื่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ บ้างก็เชื่อความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ บ้างเชื่อว่าความยากจน หรือสภาวะทางเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุของการกระทำผิดเหล่านี้ เป็นต้น (สุพิศรา สุภาพ, 2507 : 3)

ครั้นเมื่อวิชาแขนงสังคมศาสตร์เจริญก้าวหน้ามากขึ้น จึงได้พบความจริงว่าสาเหตุของการกระทำผิดนั้น มิได้มีสาเหตุมาจากปัจจัยประการใดประการหนึ่ง แต่เพียงอย่างเดียว แม้กระทั่งการกระทำผิดอย่างเดียวหรือประเภทเดียวกัน ก็อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการที่แตกต่างกันได้ อย่างไรก็ดี ได้มีผู้พยายามศึกษาและวิจัยถึงสาเหตุของการกระทำผิดและได้สร้างทฤษฎีของตนขึ้นมา ซึ่งมีทฤษฎีที่น่าสนใจและควรแก่การสนใจดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีว่าด้วยลักษณะของบุคคล (Personal Traits) หรือองค์ประกอบในตัวบุคคล (Individual Make - Up) ที่บกพร่องไม่สมประกอบ

ทฤษฎีนี้กล่าวว่าลักษณะทางร่างกายก็ดี ลักษณะปัญญาก็ดี ลักษณะอารมณ์ก็ดี และลักษณะอื่น ๆ หากได้เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กเป็นอาชฎากรไม่ เว้นแต่สิ่งเหล่านี้แปรปรวน หรือบกพร่อง หรือพิการ ถึงขนาดที่บุคคลไม่อาจจะมีสัมพันธภาพกับสังคมหรือสิ่งแวดล้อม และ

ไม่อาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นได้ เฉพาะในเหตุนี้เท่านั้นที่อาจจะเป็น
มูลเหตุให้คนทำผิด (สุภัตรา สุภาพ, 2515 : 69 - 70)

2. ทฤษฎีว่าด้วยสาเหตุทางจิต (Psychogenic Theory)

เออร์วิง คอฟแมน (Irving Kaufman, อ้างจาก สุภัตรา สุภาพ, 2515 : 68 - 69) ผู้พิพากษาในเมืองบอสตัน (Baker Guidance Center) กล่าวว่า จากประสบการณ์เด็กกระทำผิดที่ท่านมีมา ความรู้สึกทางด้านจิตใจและนิสัยใจคอของแต่ละบุคคล เป็นสิ่งสำคัญ โดยท่านสรุปย่อ ๆ ให้ฟังว่า เด็กที่กระทำผิดนั้นเป็นผลมาจาก

- 1) ขาดการอบรมจากพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ตายหรือมีสภาพบ้านแตก หรือ
ไม่อบรมลูกพอเพียง จึงทำให้จิตใจเด็กแข็งกระด้าง
- 2) มีพัฒนาการทางเพศ ทำให้รู้สึกไม่สบายใจหรือเป็นทุกข์
- 3) มีความเห็นแก่ตัวจึงเป็นทุกข์

ส่วนมากเด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดมักมาจากบ้านแตกหรือพ่อแม่อารมณ์ไม่ดี พ่อแม่ประพฤติตน
ไม่เหมาะสม บุคคลพวกนี้จะให้ความรัก ความปลอดภัยแก่เด็กน้อยที่สุด และมักจะสนองความ
ต้องการแบบไม่สม่ำเสมอ เด็กจึงมีความรู้สึกขาดพ่อแม่ การที่เด็กกระทำผิด จึงมีสาเหตุจาก
ความรู้สึกขาดพ่อแม่ จากสาเหตุดังกล่าวนี้ นักจิตวิทยาเห็นว่า เด็กพวกนี้จะมองโลกไปในแง่ร้าย
เพราะรู้สึกว่าตนเองได้รับการคุกคามจากสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจะมีน้อย ชอบระราน
ชอบการต่อสู้ ชอบยกตัวเอง และมีความรู้สึกกระวนกระวายใจ เด็กพวกนี้จะรู้สึกว่าในชีวิต
ของเขา เขาไม่เคยได้รับอะไรที่เขาปรารถนาเลย

เจกินส์ (Jekines) ได้ทำการสังเกตเด็กวัยรุ่นที่กระทำผิด และให้ข้อสังเกตว่า
เด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดส่วนใหญ่มักจะเกิดจากจิตใจที่สับสนวุ่นวาย เพราะขาดความสัมพันธ์อย่างอบอุ่น
ถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยว ไม่มีการควบคุม และลักษณะการกระทำผิดก็มักจะอยู่ร่วมกับกลุ่มเพื่อน
ที่มีปัญหาคล้าย ๆ กัน

3. ทฤษฎีว่าด้วยการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน (Theory of Differential Association) ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีก็คือ เอ็ดวิน เอช. ซัทเธอร์แลนด์ กล่าวว่า อัตราส่วนของการกระทำผิดมากขึ้นหรือน้อยเพียงใดนั้น เป็นผลมาจากลักษณะของการคบหาสมาคมระหว่างบุคคลในกลุ่มและการที่บุคคลเรียนรู้จากกลุ่ม

การที่บุคคลคบหาสมาคมในกลุ่ม ทำให้บุคคลรับเอาค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคลอื่นมาถือปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมที่ผิดหรือไม่ผิดนั้น บ่มขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของการติดต่อสัมพันธ์

ทฤษฎีนี้ถือว่าพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีนั้น เป็นสิ่งที่ได้รับมาจากการเรียนรู้ตั้งแต่เล็ก ๆ จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต

อย่างไรก็ดี มีผู้โต้แย้งทฤษฎีนี้ว่าไม่สามารถอธิบายได้แจ่มแจ้ง ถึงสาเหตุของการกระทำผิดในแบบต่าง ๆ เช่น บุคคลที่มีความคุ้นเคย และเป็นพรรคพวกเดียวกันกับบุคคลที่ประกอบอาชญากรรม แต่เขาผู้นั้นกลับไม่กระทำผิด ซึ่ง Sutherland ก็แก้ว่าเป็นเพราะลักษณะประจำตัวของบุคคล ความกดดัน และการเลือกคบหาบุคคลตามความพอใจ ความประพฤติกิจแตกต่างกันออกไป

4. ทฤษฎีวัฒนธรรมย่อย (Subcultures Theory) ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีนี้ คือ อัลเบิร์ต เค. โคเฮน (Albert K. Cohen) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การปฏิบัติของเด็กอาจจะขัดแย้งกับแนวทางของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น กล่าวคือ เด็กเหล่านั้นจะเรียนรู้เฉพาะวัฒนธรรมย่อยของพวกเขา เช่น สำนวนการสนทนา การแต่งกายการไว้ทรงผม หรือการแสดงดนตรี เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมย่อยของพวกเขาเหล่านี้ อาจจะขัดแย้งกับทัศนคติของผู้ใหญ่ (คือ ผู้ใหญ่เห็นว่าไม่ดีไม่งาม) กลุ่มเด็กพวกนี้จึงเกิดปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้กลุ่มเด็กจึงหันเข้ามารวมกลุ่มกัน และจะสร้างแบบแผนแห่งพฤติกรรมของตนขึ้นมาซึ่งพวกเขาคิดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

โคเฮน อธิบายว่า วัฒนธรรมย่อยของเด็กเหล่านั้น มิได้มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากการกระทำหรือพฤติกรรมของตน แต่มุ่งแสดงให้กลุ่มเด็กด้วยกันเห็นว่าตนนั้นเป็นคนเก่งหรือเป็นคนมีความสามารถ เพื่อจะได้รับการยกย่องจากบรรดาเพื่อนในกลุ่มของตน เช่น

การตั้งตนเป็นหัวหน้าแก๊งและมีฉาบาเรียก ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในหมู่พวกของตน เช่น แดงไบร์เลย์ หรือเปี้ยกกีวี เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือในกลุ่มของตน

ทฤษฎีนี้อธิบายให้เข้าใจถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กที่จับกลุ่มกันเป็นพวก เป็นหมู่ และพฤติกรรมของพวกเด็กนั้น เป็นไปในลักษณะที่ฝ่าฝืนระเบียบแบบแผนของสังคมส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้อธิบายได้เฉพาะกลุ่มเด็กชายเท่านั้น เด็กหญิงที่มารวมกลุ่มกัน และมีพฤติกรรมไปในลักษณะเกเรนั้น ไม่เป็นไปในลักษณะเช่นนี้(ประสาท หลักศิลา, 2515 : 83)

นอกจากนี้ โคเฮน (Cohen, 1956 : 12) ยังกล่าวอีกว่าการกระทำผิดของเด็กวัยรุ่นนั้นเป็นการตอบสนองต่อปัญหาของแต่ละคน ซึ่งคนเราทุกคนเกิดมามีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น ถ้าครอบครัวเข้มงวดกวดขันกับเด็กมากเกินไป เด็กหาทางออกโดยการไปพบปะ เข้ากลุ่มกับเพื่อนฝูงนอกบ้าน แล้วช่วยกันสร้างแบบแผนพฤติกรรมขึ้นมาใหม่เพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง และแบบแผนของพฤติกรรมเช่นนี้จะถ่ายทอดสืบต่อ ๆ กันไปจากเด็กรุ่นหนึ่งที่มาเข้าร่วมกับกลุ่ม

ในทางจิตวิทยา เด็กวัยรุ่นที่มีปัญหามักชอบก้าวร้าว ทำหลายสิ่งของ หรือพอใจที่จะเห็นผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน และพอใจที่จะฝ่าฝืนระเบียบของสังคม ดังนั้นในวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ของเด็ก พฤติกรรมของเขาจึงมีแนวโน้มที่จะต่อต้านระเบียบแบบแผนของสังคม

5. ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางร่างกาย (Physical Structure) กับพฤติกรรมของมนุษย์ ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีนี้ คือ วิลเลียม เฮช.เชลตัน (William H. Sheldon) ผู้ซึ่งศึกษาลักษณะทางร่างกายของมนุษย์และได้พบ พฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีความสัมพันธ์กับลักษณะโครงสร้างทางร่างกายซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

5.1 ประเภทเจ้าเนื้อ (Endomorphic) มักจะเป็นคนชอบการสมาคม แต่ค่อนข้างใจน้อย

5.2 ประเภทเจ้าเนื้อ (Mesomorphic) มักเป็นพวกชอบใช้กำลัง และการออกท่าออกทางเสมอ ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลประเภทนี้มักแสดงออกในรูปของการก้าวร้าว

5.3 ประเภทสะโอดสะอง (Ectomorphic) เป็นบุคคลประเภทเก็บตัว ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับใครและมักจริงจังกับชีวิต

อย่างไรก็ดี ทฤษฎีนี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้แน่นอนว่าลักษณะทางร่างกายเป็นสาเหตุของการกระทำผิด

6. ทฤษฎีว่าด้วยอาชญากรโดยกำเนิด (Born Criminal) ซีซาโร ลอมโบโรโซ (Cesaro Lombroso) นายแพทย์ชาวอิตาลี ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยการใช้วิธีการวัดกะโหลกศีรษะและอวัยวะต่าง ๆ ของอาชญากรที่ถึงแก่กรรมแล้ว เขาอธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะทางชีวภาพของมนุษย์ (อานนท์ อภาภิรม, 2517 : 37)

ลอมโบโรโซ อธิบายต่อไปว่า อาชญากรนั้นจะมีลักษณะหรือรูปร่างทางกายภาพผิดแผกไปจากบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป กล่าวคือ ลักษณะทางร่างกายของอาชญากรจะสังเกตได้จากรูปของกะโหลกศีรษะที่ไม่ได้สัดส่วน ขากรรไกรล่างยาวกว่าขากรรไกรบน หรือใบหูไม่สมประกอบ เหล่านี้เป็นต้น

ทฤษฎีนี้ถือว่า อาชญากรนั้นถ่ายทอดได้ทางพันธุกรรม คือ พ่อแม่ที่เป็นอาชญากรลูกที่เกิดมาก็จะเป็นอาชญากรด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าผู้ที่ เป็นอาชญากรนั้นเป็นอาชญากรโดยกำเนิด

อย่างไรก็ดี ในระยะหลัง ๆ นี้ทฤษฎีนี้ไม่ได้รับความนิยมนัก เพราะนักสังคมวิทยาสมัยใหม่ เช่น ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland) ให้ความสนใจในเรื่องอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมากกว่า

จึงอาจสรุปได้ว่า ลักษณะทางร่างกายนั้นได้มาจากพันธุกรรม และบุคคลบางคนนั้นก็มีความบกพร่องทางร่างกายมาตั้งแต่เยาว์วัย ในขณะที่เดียวกันมนุษย์ย่อมได้รับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ทั้งก่อนเกิดและภายหลังเกิดด้วย ทำให้มีลักษณะของบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไป เช่น ความบกพร่องทางจิต ความแปรปรวนทางอารมณ์อันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพครอบครัว และอื่น ๆ

ฉะนั้น จึงไม่น่าเป็นปัญหาว่าพันธุกรรมหรือสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุของการกระทำผิด แต่เพียงอย่างเดียว เพราะทั้งสองอย่างต่างก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น

กล่าวกันว่า พันธุกรรมแม้จะมีอิทธิพลต่อเด็กมากในระยะแรกของการเติบโต แต่เมื่อเด็กโตขึ้น พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมทำงานเกี่ยวเนื่องกัน ควบคู่กันไป และมีความสำคัญเป็นตัวช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางพัฒนาการนั้น ๆ

7. ทฤษฎีกลไกของการควบคุม (Containment Theory) ผู้เป็นต้นคิดทฤษฎีนี้คือ วอลเตอร์ ซี. เรคเลส (Walter C. Reckless) ทฤษฎีนี้เน้นว่าบุคคลจะยับยั้งไม่กระทำ ความผิด เมื่อมีกลไกการควบคุมสูง กลไกการควบคุมภายนอก ได้แก่ ความรักห่วงหุ้มรักณะ ความผูกพันทางสังคมกับผู้อื่น สำหรับกลไกการควบคุมภายใน ได้แก่ การควบคุมตนเอง ความคาดหวังที่มีเหตุมีผล การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง การมีความรับผิดชอบ ความสามารถอดทนต่อความคับข้องใจ การหาสิ่งชดเชยเพื่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ และอื่น ๆ (Gibbons, 1976 : 95)

นอกจากนี้ เรคเลส (Reckless, 1971 : 470 - 480) ยังกล่าวว่า มีแรงอยู่สามแรงที่ผลักดันให้คนคอยกระทำ ความผิด ซึ่งได้แก่

7.1 แรงกดดันทางสังคม (Social Pressures) อันได้แก่ ความขัดแย้งกัน การทะเลาะกันภายในครอบครัว การถูกเอาโรคเอาเปรียบ การขาดโอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพ การมีฐานะที่ไม่ทัดเทียมกันและระบบของความมีชั้นชั้น ตลอดจนความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ทางสังคม

7.2 แรงดึงดูดทางสังคม (Social Pulls) อันได้แก่ การคบเพื่อนเลว การเข้าร่วมกลุ่มกับผู้กระทำผิด การถูกชักจูง ยั่วยวนหรือเชิญชวนจากผู้อื่นให้กระทำ ความผิด และการโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ

7.3 แรงปรารถนาภายใน (Inner Pushes) ได้แก่ ความไม่พอใจ ความผิดหวัง ความเครียด ความโกรธ ความเกลียด ความกลัว ความก้าวร้าว ความอยากraubอยากมีเกียรติ ความชิงดีชิงเด่น ความต้องการอย่างแรงกล้าและทันทีทันใด ความรู้สึกต่ำต้อย ความวิตกกังวล และอื่น ๆ

ถ้าหากสามแรงดังกล่าวข้างต้นอยู่เหนือกลไกของการควบคุม ก็จะทำให้คนกระทำผิดได้ และกลายเป็นอาชญากรไปในที่สุด

8. ทฤษฎีสภาพไร้กฎหมาย (Anomie Theory) ผู้เริ่มคิดทฤษฎีนี้ คือ โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton) โดยแบ่งความต้องการหรือชีวิตทางสังคมของมนุษย์ ออกเป็นสองกรณี คือ

8.1 โครงสร้างทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบไปด้วยเป้าหมาย (Goals) และ บรรทัดฐาน (Norms) ของแต่ละบุคคล

8.2 โครงสร้างทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่ง วัดกันตามระดับชั้น โดยดูที่ความร่ำรวย ความมีชื่อเสียง เกียรติยศ และอำนาจ

ทฤษฎีนี้เน้นในเรื่องความสำเร็จของชีวิต โดยถือเอาฐานะความร่ำรวย ความมีชื่อเสียง เกียรติยศ และอำนาจมาเป็นตัวกำหนด เมื่อใดก็ตามที่ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมาย ที่ต้องการกับความถูกต้องของวิธีการ ที่บรรลุถึงเป้าหมายขาดสะบั้นลง การล่องละเมิดต่อบรรทัดฐานทางสังคมก็จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะคนพวกชั้นต่ำเช่น พวกที่อาศัยอยู่ตามสลัม ต้องดิ้นรน ขวนขวายหาเงินทอง บางครั้งความจำเป็นบีบบังคับ อาจจะต้องทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย สภาพการดำเนินชีวิตที่ไร้กฎหมายเป็นสิ่งนำทาง ทำให้ผู้ประพฤตินั้นไม่ออกกระหว่างความถูกต้องชอบธรรมและความคิดมิชอบอาชญากรรมหรือการกระทำผิดของเด็ก ก็เกิดจากสภาพความคิดที่ไม่ชอบธรรมนั่นเอง โดยเฉพาะมักจะเกิดในหมู่ผู้ที่ด้อยการศึกษาและทางเศรษฐกิจเสียเป็นส่วนใหญ่

ทฤษฎีนี้บางที่เรียกกันว่า Goals and Means Theory หมายความว่า เมื่อตั้งเป้าหมายไว้อย่างไร ก็ต้องพยายามหาทางทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น แม้ว่าวิถีทางนั้นจะไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม ขอให้สำเร็จตามเป้าหมายเป็นใช้ได้สมมติถ้าตั้งเป้าหมายว่าจะต้องมีชีวิตอยู่อย่างมหาเศรษฐี ก็ต้องพยายามหาทุกวิถีทางให้ร่ำรวยขึ้นมา แม้จะต้องกระทำความผิดต่าง ๆ ก็ยอม เช่น การค้ายาเสพติด ลักขโมย ต้มตุ๋น และอื่น ๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีผู้กล่าวว่าทฤษฎีสภาพไร้กฎหมายของเมอร์ตันนั้น ไม่ได้อธิบายพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็ก ที่กระทำลงไปเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น โดยที่เด็กมิได้คิดมาก่อนว่าตนกระทำผิดเพราะมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะไปสู่เป้าหมายของสังคมเลย (Sue Titus Reid, 1979 : 182 อ้างถึงใน สุขา จันทรเฒ, 2533 : 14)

9. ทฤษฎีหลายสาเหตุ (The Multiple Factor of Causality) นักอาชญาวิทยาหลายท่านยอมรับกันว่า การกระทำผิดของบุคคลมิใช่เกิดขึ้นจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ทั้งทางด้านชีววิทยาและทางด้านสังคม โดยเฉพาะทางด้านสังคมดูเหมือนจะมีอิทธิพลมากกว่านักอาชญาวิทยา ปัจจุบันตั้งข้อสังเกตว่า เด็กที่กระทำผิดมักจะเป็นเด็กที่พบเห็นแต่การกระทำที่ไม่ถูกต้องที่คอยเลี่ยมสอนให้เขากระทำผิดเรื่อยไป ชีวิตที่ต้ออยากยากแค้นหรือผิดหวัง ขาดความอบอุ่น และอื่น ๆ จะช่วยหล่อหลอมชีวิตของเขาให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนร่วมโลก และปลูกฝังค่านิยมที่ผิด ๆ ให้แก่เขา นอกจากนี้ ความกดดันต่าง ๆ ความทุกข์ทรมานที่เขาได้รับเป็นประจำอาจจะทำให้เขาเกิดความบกพร่องทางจิตใจและกระทำ ความผิดลงไปได้ง่ายขึ้น (Smith and Berlin, 1974 : 6 - 8)

ทฤษฎีนี้ถ้าจะว่าไปแล้วก็ออกจะมีคำอธิบายที่กว้างขวาง ไม่ค่อยชี้เฉพาะเจาะจงลงไปมากแก่การที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการกระทำผิดของบุคคล เพราะอะไร ๆ ก็ดูเหมือนเป็นสาเหตุของการกระทำผิดทั้งนั้น

10. ทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychological Theory) ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) นักจิตวิเคราะห์มีความเชื่อว่า บุคคลที่กระทำผิดคือผู้ที่ปฏิบัติตนไปตามสันดานดิบ (Id) ขาดการควบคุม ขาดสติ ขาดวัฒนธรรมและคุณธรรม (Schafer S. and Knudten R.D., 1970 : 72)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ อธิบายว่าจิตที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานของคนเราแบ่งเป็นสามระบบคือ

10.1 สันดานดิบ (Id) เป็นส่วนที่ประกอบด้วยความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ คือ ความต้องการทางเพศและความก้าวร้าว เป็นรากฐานของสัญชาตญาณที่มีมาแต่กำเนิด เป็นตัวผลักดันให้คนเราแสดงพฤติกรรมออกมาตามความพอใจ โดยไม่ฟังเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น มีความอยากอยู่เสมอ เป็นสันดานอย่างสัตว์

10.2 อัดดา (Ego) เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมอันเกิดจากความต้องการของ Id ให้แสดงออกในทางที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคม Ego เป็นตัวคอยเหนี่ยวรั้ง Id ไว้ จึงมีความขัดแย้งกันตลอดเวลา

10.3 สติ (Superego) เป็นส่วนที่เกิดจากการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมของสังคมและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในสังคม จึงเป็นตัวที่มีหน้าที่สร้างอุดมคติ (Edeal) ที่พึงปรารถนาของสังคมเป็นมโนธรรม (Conscience) ที่คอยเตือน Ego ให้รู้ว่าสิ่งใดผิด ไม่ควรทำ

คนเรานั้นเกิดมาพร้อมกับ Id ส่วน Ego และ Superego นั้น ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ ประสบการณ์ในวัยเด็ก และองค์ประกอบทางเพศมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและชีวิตของมนุษย์มาก ระบบทั้งสามดังกล่าวต้องต่อสู้ มีความขัดแย้ง ต้องปรับตัวกันตลอดเวลา ถ้าการกระทำบางอย่างของคนไม่ถูกต้อง ผิดทำนองคลองธรรม Ego ก็คอยห้ามไว้ ไม่ให้ทำเมื่อถูกห้าม ความรู้สึกอับอายทำนนั้นก็จะถูกเก็บกดลงไปในจิตใต้สำนึก (Unconscious Mind) เมื่อถูกเก็บกดไว้นาน ๆ บางครั้งเมื่อ Ego และ Superego อ่อน การกระทำผิดก็อาจเกิดขึ้นได้

นอกจากนี้ทฤษฎีทั้งสิบที่ได้ยกมากล่าวแล้วนี้ ยังมีทฤษฎีอื่น ๆ อีกมากมายที่กล่าวถึงทฤษฎีของการกระทำผิด ซึ่งไม่สามารถจะยกมากล่าวในที่นี้ได้ทั้งหมด ผู้สนใจจะศึกษาได้จากหนังสือ อาชญาวิทยา (Criminology) ทั่วไป

สรุป

เด็กเกเรหรือเด็กที่กระทำผิดกฎหมายในประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่มีแนวโน้มทางด้านจำนวนสูงเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภัยของอาชญากรรมก็ย่อมจะเพิ่มมากขึ้นไปเรื่อย ๆ ในอนาคต ทั้งนี้เพราะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดย่อมจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ภายหน้า และถ้ามิได้รับการเอาใจใส่ ป้องกันแก้ไขให้เข้ากลับตัวเป็นได้ดี เขาย่อมจะกระทำผิดและต้องประกอบอาชญากรรมต่อไป ซึ่งจะเป็นผลเสียบต่อสังคมโดยรวม ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนความมั่นคงของชาติ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็ก จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหานี้ในประเทศไทยยังมีน้อยและเพิ่งจะเริ่มมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ในเวลาไม่กี่ปีมานี้เอง ฉะนั้นแนวความคิด

ในความคิดในการศึกษาจึงต้องอาศัยทฤษฎี ตลอดจนแนวความคิดจากประเทศอื่น ๆ ซึ่งได้ ทำการศึกษาวิจัยในปัญหานี้อย่างจริงจังมานานแล้ว ถึงแม้ว่าแบบแผนทางสังคมและทางวัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมจะแตกต่างจากประเทศของเรา ก็มิได้ทำให้ทฤษฎีหรือแนวคิดเหล่านั้นไร้ ความหมายโดยสิ้นเชิง สาเหตุบางอย่างจริงจังมานานแล้ว ก็มิได้ทำให้ทฤษฎีหรือแนวความคิด เหล่านั้นไร้ความหมายโดยสิ้นเชิง สาเหตุบางอย่างก็อาจจะเหมือนกันหรือคล้ายกันได้แนว ความคิดหรือทฤษฎีใดที่ไม่สามารถนำมาใช้อธิบายสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กได้ เราก็ อาจจะปรับปรุงค้นคว้าเพิ่มเติม หรือหาทฤษฎีมาใช้อธิบาย สำคัญเมื่อจะมีของเด็กให้เหมาะสม กับประเทศไทยของเราต่อไป

2.4 สาเหตุที่เด็กและ เยาวชนกระทำผิด

นักจิตวิทยาและนักสังคมศาสตร์ ได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กและ เยาวชน กระทำผิดตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ปรากฏว่า จำนวนเด็กและ เยาวชนที่กระทำผิดมีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าเดิม และลักษณะของการกระทำผิด ก็รุนแรงกว่าสมัยก่อน และสาเหตุของการกระทำผิดนั้นก็ซับซ้อน มีทั้งที่เนื่องมาจากสาเหตุใด สาเหตุหนึ่งโดยเฉพาะ หรือหลายสาเหตุประกอบกัน ประการสำคัญก็คือ การที่จะเข้าใจ สาเหตุนั้นจะต้องศึกษาถึงองค์ประกอบทางสังคม พัฒนาการของบุคลิกภาพ อุปนิสัย ความเชื่อ แรงจูงใจ และอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย อย่างไรก็ตามอาจกล่าวถึงสาเหตุของการกระทำผิดได้ดังนี้

1. สาเหตุจากตัวผู้กระทำผิดเอง

ประภาศน์ อวยชัย (2516 : 5 - 7) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทศาลคดีเด็กและ เยาวชนเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ พบว่าสาเหตุจากตัวผู้กระทำผิดเองนั้นได้แก่

1.1 พันธกรรม หรือสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดจากพ่อแม่ ทำให้เด็กที่เกิดมาเป็นโรค ปัญญาอ่อน จิตใจบกพร่อง ซึ่งเป็นผลร้ายต่อเด็ก เพราะจะทำให้เด็กไม่สามารถใช้สติปัญญา ไตร่ตรอง ยับยั้ง หรือหักห้ามใจต่อต้านกับสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจมี สาเหตุสืบเนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บของบิดามารดาที่ต่อเนื่องมาถึงบุตร เช่น กามโรค วัณโรค เป็นต้น

1.2 ความพิการหรือโรคภัยไข้เจ็บ เด็กที่มีร่างกายพิการหรือไม่สมประกอบ ซึ่งอาจเป็นมาแต่กำเนิด หรือประสบเคราะห์กรรมขึ้นในภายหลัง หรือโรคภัยเบียดเบียน เช่น เกิดป่วยเป็นโรคเรื้อรังซึ่งไม่อาจรักษาให้หายขาดได้ เช่น โรคระบบประสาทพิการ ไข้มาลาเรีย ซึ้นสมอง หรือเป็นไข้ไทฟอยด์ เป็นต้น อาการของโรคเหล่านี้ย่อมทำลายสุขภาพและจิตใจของเด็กได้ บางรายทำให้เกิดโรคประสาทและเกิดปมด้อยขึ้น ในทางจิตวิทยาเด็กพวกนี้จะเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ มักมองโลกในแง่ร้าย เห็นผู้อื่นเป็นศัตรู หรือเข้าใจผิดคิดว่าถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง โดยเกิดความรู้สึกอยากแสดงฤทธิ์เดชในทางชั่วร้ายอยู่แล้ว ถ้ายิ่งมาถูกใครล้อเลียนก็ยิ่งเหมือนเอาน้ำมันมาราดไฟ และได้กระทำผิดทางอาญาขึ้นเป็นจำนวนไม่น้อย

1.3 ภาวะแห่งจิตใจ เด็กก็เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่อาจมีอารมณ์และจิตใจแตกต่างกัน โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นที่อยู่ในสภาพเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือที่เรียกว่าวัยรุ่นขณะนั้นมักมีอารมณ์รุนแรง ฉุนเฉียว โกรธง่าย บางคนก็เป็นคนเจ้าทุกข์ มักมีอารมณ์ขุ่นมัว เอาใจยาก หงุดหงิด ทำเรื่องเล็กเป็นเรื่องใหญ่ และชอบแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นภัยต่อผู้อื่นได้ในบางโอกาส แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ โรคภัยไข้เจ็บ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน ที่จะมาเสริมสร้างบุคลิกภาพของแต่ละคนด้วย

นอกจากนี้ แชนเฟอร์ และคูนด์ตัน (Schafer and Kundton, 1970 อ้างถึงในสุชา จันทรเฒ, 2533 : 18) ยังกล่าวว่า ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น ร่างกายพิการ โรคภัยไข้เจ็บ หรือสิ่งที่เด็กได้รับมาจากบรรพบุรุษ ทำให้เด็กคิดมากไม่สบายใจ เกิดปมด้อยเมื่อสะสมอยู่ในตัวเด็กเป็นเวลานาน อาจนำไปสู่ความบกพร่องทางจิตใจได้ (Mental Deficiencies) ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลทำให้เด็กและวัยรุ่นกระทำผิด หรือมีพฤติกรรมออกนอกกลุ่มออกทาง (Deviant Behavior)

1.4 สติปัญญาและการศึกษา โดยที่มนุษย์เราเกิดมามีสติปัญญา และความเฉลียวฉลาดไม่เท่าเทียมกัน บางคนมีสติปัญญาสูงหรือระดับธรรมดา บางคนก็โง่งงมาแต่กำเนิดช่วยตัวเองไม่ได้ บางคนก็โง่งงเขลาแต่ก็พอช่วยตัวเองได้ บางคนก็ปัญญาทึบ เล่าเรียน

อะไรก็ไม่รู้เรื่อง ความจำไม่ดี เรียนไม่ทันเพื่อน เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ผลสุดท้ายก็เลยคิดอ่านหนีโรงเรียน ไปเที่ยวซ่าส์นอน และกลายเป็นเหยื่อแห่งความชั่วร้าย โดยอาจถูกชักจูงให้เห็นผิดเป็นชอบ และกลายเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายไปก็มี

การค้นพบนี้ สอดคล้องกับนักจิตวิทยาหลายท่านที่กล่าวว่า เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับความประพฤตินั้น โดยเฉลี่ยแล้วเด็กเหล่านี้มักจะมีสติปัญญาปานกลางค่อนข้างต่ำและต่ำมาก สำหรับหัวหน้าแก๊งนั้นมักจะมีสติปัญญาสูง สามารถปกครองเด็กอื่น ๆ ซึ่งเป็นสมาชิกได้ กล่าวคือมีอำนาจบังคับบีบบังคับให้เด็กคนอื่นทำตามคำสั่งได้ และในกรณีที่เกิดมีเรื่องเค็ดคร้อนขึ้น พวกลูกน้องที่มีสติปัญญาดำกว่า และมีความสามารถน้อยกว่ามักจะถูกตำรวจจับ ส่วนหัวหน้าผู้มีความเฉลียวฉลาดมากกว่ามักจะสามารรถเอาตัวรอดไปได้เสมอ

นอกจากนี้ เมื่อคูสติติผลการทดสอบระดับเชาวน์-ปัญญาของเด็กที่กระทำผิด (กุลชลี สุกดิ์หะเกต, 2520 : 24 - 25) จะเห็นว่าเด็กที่กระทำผิดจะมีระดับเชาวน์ - ปัญญาอยู่ระหว่างปานกลาง ทึบ และทึบมาก พวกที่มีปัญหาที่กระทำผิดส่วนใหญ่เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกชักจูงใจผู้ใหญ่ ส่วนพวกระดับปัญญาปานกลางสาเหตุมาจากอื่น ๆ เช่น เกิดจากอารมณ์ของตนเอง เพราะเด็กมีปมด้อย มีร่างกายพิกลพิการ เด็กมีปัญหาในการปรับตัว มีความผิดปกติทางอารมณ์เพศ มีปัญหาขาดการเลี้ยงดูให้ถูกทาง โดยเฉพาะทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม เด็กคบเพื่อนชั่ว และสภาพครอบครัวยุ่งเหยิงหรือแตกแยก เป็นต้น

1.5 สัญชาตญาณ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวเอง โดยไม่มีใครสั่งสอน หรืออบรมให้ เช่น สัญชาตญาณความอยากรู้อยากเห็น ความอยากรู้อยากเห็นหรือสัญชาตญาณทางกามารมณ์ เป็นต้น ล้วนเป็นสิ่งที่อาจจะป็นสาเหตุให้เด็กกระทำผิดได้อย่างหนึ่ง ตัวอย่างโดยเฉพาะเท่าที่ปรากฏก็คือ เด็กบางคนอาจมีสัญชาตญาณทางกามารมณ์แก่กล้า กล่าวคือ มีความปรารถนาทางเพศรุนแรงกว่าบุคคลธรรมดาอื่น ๆ และต้องหาทางออกเพื่อปลดเปลื้องความใคร่ หรือความพอใจของตนด้วยการข่มขืนเด็กอื่น หรือบางทีก็เป็นโรคกามวิปริต สามารถทำให้กลับกลายเป็นผู้ร้ายทางกามไปด้วยก็มี บางคนก็มีสัญชาตญาณในทางก้าวร้าว ชอบรุกรานผู้อื่น เข้าที่ไหนก็ป็นต้องทะเลาะวิวาทชกต่อยทำร้ายผู้อื่นอยู่เสมอ (ประภาศน์ อวยชัย, 2520 : 26)

2. สาเหตุทางครอบครัว

ครอบครัวเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดของสังคมบ้านและครอบครัว นับว่าเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญอันดับแรกในการที่จะสร้างลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของเด็ก ถ้าภายในบ้านหรือครอบครัวมีความผาสุก ทุกคนมีความสามัคคีกลมเกลียวกันเป็นอย่างดี บิดามารดามีความห่วงใยในตัวลูก โดยเอาใจใส่อุปการะเลี้ยงดูและพยายามอบรมบ่มนิสัยในทางดีงามให้แก่บุตร และทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่บุตร บ่มทำให้บุตรเกิดความรักพ่อแม่ มีความอบอุ่นและมีแต่ความสุข รวมทั้งรับแต่สิ่งที่ดีงามเข้ามาในชีวิต ทำให้เด็กเจริญเติบโตด้วยดี แต่ในทางตรงข้ามครอบครัวที่บิดามารดาไม่มีความสามัคคี เสียดสีและให้ภัยซึ่งกันและกัน มีการทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ เด็กก็ย่อมรับรู้นิสัยก้าวร้าว พุดจากหยาบคาย ชอบวิวาท หรือเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่เป็นโรคประสาท จู้จี้ ขี้บ่น เด็กก็มักจะขาดความมั่นคงทางอารมณ์ หรือในครอบครัวที่พ่อแม่ชอบเล่นการพนันหรือดื่มสุรา เด็กอาจติดนิสัยชอบ เล่นการพนัน หรือดื่มสุราไปด้วย หรือเด็กที่พ่อแม่เลิกร้าง แยกแยก ไม่ได้อยู่ร่วมกันเด็กก็มักจะติดนิสัยแข็งกระด้างหรือกลายเป็นพาลเกร เพื่อหาทางชดเชยความต้องการที่ขาดไป เป็นต้น หรือเด็กกำพร้าพ่อแม่หรือพ่อแม่ถึงแก่กรรม ทั้งสองคนก็ทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่น และเกิดมีปัญหาด้านความประพฤติได้เช่นกัน นอกจากนี้ครอบครัวที่พ่อแม่เข้มงวดกวดขันมากเกินไปหรืออ่อนโยนตามใจมากเกินไป ก็จะทำให้เด็กเสียนิสัยและประพฤติผิดได้ง่าย นอกจากนี้ ครอบครัวที่ยากจนและมีลูกมากก็ย่อมทำให้เกิดพ่อแม่ดูแลไม่ทั่วถึง เด็กก็ได้รับความเดือดร้อนยากลำบาก เด็กที่ขาดความอบอุ่นมั่นคงทางจิตใจ บ่มเติบโตขึ้นกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาด้านความประพฤติ (คณะกรรมการสวัสดิการเด็ก, 2514: 12)

เด็กกับผู้ใหญ่ที่ไม่มีความเข้าใจกัน ผู้ใหญ่มักใช้อำนาจบังคับเด็ก ยิ่งกว่านี้ถ้าพ่อแม่เมียน้อยหรือแม่มีชู้ด้วยแล้วยิ่งเป็นภัยแก่จิตใจเด็กที่สุด กล่าวได้ว่าครอบครัวใดตกอยู่ในสภาพที่แตกแยกหรือบ้านแตก บ่มทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่น ขาดที่พึ่งทางใจ ทำให้มีความสุข และมีผลทำให้ประพฤติผิดเป็นเหยื่อแห่งการกระทำผิดกฎหมายได้อย่างง่ายดาย

เนื่องจากครอบครัวเป็นทั้งกลุ่มและสถาบันที่สำคัญที่สุด เป็นช่วงเวลาที่คุณลักษณะของคนเรากำลังก่อรูปและพัฒนาขึ้นมา ความใกล้ชิดสนิทสนมและโอกาสที่ติดต่อกันได้สืบเนื่องต่อมาจนกระทั่งถึงวัยรุ่น ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญมากเป็นพิเศษในการพัฒนาแบบแผนความประพฤติที่เด็กจะแสดงออกมาให้ปรากฏแก่สังคม ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อกันว่าความบกพร่องอะไรบางอย่างหรือหลายอย่างในครอบครัว จึงเป็นเหตุที่สำคัญที่สุดของพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือความเกเรของเด็ก ๆ

นักสังคมวิทยาได้ให้ความสนใจและทำการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมกับการกระทำผิดของเยาวชน และระหว่างการกระทำผิดของเยาวชนกับภาวะทางครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กกันเป็นอันมาก จากผลของการวิจัยเหล่านี้ต่างลงความเห็นกันว่า เป็นการยากที่จะชี้ให้เห็นเฉพาะเจาะจงลงไปว่าอิทธิพลอะไรในครอบครัวทำให้เกิดปัญหาเด็กกระทำผิดหรืออาชญากรรมได้ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ

1. ครอบครัวทั้งหลายไม่ได้เหมือนกันไปทั้งหมด ในบางครั้งสมาชิกมีความผูกพันทางจิตใจกันอย่างแน่นแฟ้น แต่ในบางครอบครัวก็เป็นไปในทางตรงกันข้าม

2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสมัยปัจจุบันมีผลกระทบต่อครอบครัวมาก จนทำให้บทบาทของครอบครัวด้อยความหมายลง กลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนปลูกฝังค่านิยมให้แก่เด็ก ๆ แทนครอบครัว เช่น โรงเรียน กลุ่มเพื่อนแก๊งวัยรุ่น ฯลฯ ทำให้บทบาทของพ่อแม่ เครือญาติเสื่อมคลายลง เด็ก ๆ มักใช้เวลาวันหนึ่ง ๆ อยู่กับสมาชิกในครอบครัวของตนเองน้อยมาก

อย่างไรก็ตาม นักสังคมวิทยาที่ให้ความสนใจต่อบทบาทของครอบครัวในปัญหาการกระทำผิดส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่า สภาพบ้านแตกและความล้มเหลวของครอบครัวในอันที่จะทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และการให้ความรักใคร่โยยไม่เพียงพอหรือให้ผิดทาง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ในการทำให้เกิดปัญหาเด็กกระทำผิด (เสริน ปุณณะหิตานนท์, 2523 : 328 - 29)

ซัทเธอร์แลนด์ และเครซี่ (Sutherland and Cressey, 1955 : 125) ได้เสนอว่าครอบครัวอาจก่อให้เกิดปัญหาการกระทำผิดได้ โดยผ่านกระบวนการ 5 อย่าง ซึ่งเกี่ยวพันซึ่งกันและกันดังต่อไปนี้ คือ

1. ในครอบครัวมีตัวอย่างที่ไม่ดี ทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ก่อให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม หรือแบบแผนความประพฤติที่ไม่ดี เช่น ความประพฤติผิดศีลธรรม ทางเพศ การติดสุรา ยาเสพติด การพนัน และความประพฤติที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการกระทำผิดในที่สุด

2. ชั้นสังคมของครอบครัวและถิ่นที่อยู่ของครอบครัว จะเป็นเครื่องกำหนดอัตราการกระทำผิดของเด็ก กล่าวคือ เด็กที่อยู่ในถิ่นที่เป็นพาลเกรเร มีกิจกรรมไปในทางละเมิดกฎหมาย มีโอกาสคบเพื่อนเสเพล จะมีอัตราการกระทำผิดมากกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในถิ่นที่ไม่ค่อยมีปัญหาทางสังคม

3. ครอบครัวเป็นสิ่งที่กำหนดเกียรติภูมิของเด็ก เขาจะค่อย ๆ เรียนรู้ว่า บุคคลที่น่าเลื่อมใสศรัทธานั้นเป็นคนเช่นไร ถ้าเด็กเกิดไปนิยมชมชอบคนที่ชอบละเมิดกฎหมายและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดด้วย โอกาสที่จะเลียบคนก็ง่ายเข้า

4. ถ้าภายในครอบครัวไม่ราบรื่น ไม่เป็นสุข ไม่น่าอยู่ เด็ก ๆ ก็จะออกไปหาสิ่งชดเชยทดแทนนอกบ้าน ซึ่งถ้าเด็กไปถูกเพื่อนเสเพลชักจูง โนมน้าวให้กระทำผิด เด็กก็จะกลายเป็นเด็กเกรเรไป

5. ครอบครัวเพิกเฉย หรือไม่สามารถอบรมสั่งสอนให้เด็กเคารพต่อกฎหมาย หรือปกป้องเด็กมากเกินไป ทำให้เด็กได้ใจ ทำอะไรตามใจตนเองและไม่คุ้นเคยกับกฎเกณฑ์ของสังคม ทำให้กลายเป็นเด็กที่ก้าวร้าวหรือเด็กเกรเรไปในที่สุด

เราอาจสรุปได้ว่า เมื่อเด็กประสบปัญหาในครอบครัว เด็กจะมีโอกาสติดต่อกับและเรียนรู้การกระทำผิดภายนอกบ้านมากขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าครอบครัวสามารถทำให้เด็กคุ้นเคยกับข้อห้ามต่าง ๆ ของสังคมมากน้อยแค่ไหน ลำพังความทุกข์ใจแต่เพียงอย่างเดียวไม่จำเป็นที่เด็กจะต้องเลียบคนเสมอไป การอบรมสั่งสอนและแบบแผนความประพฤติที่ดีเป็นสิ่งที่เด็กควรจะได้รับและเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ และควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเริ่ม

แซฟเฟอร์ และคูนตัน (Schafer and Kundton, 1970 อ้างถึงใน สุชา จันท์เอม, 2533 : 20) ก็ได้พูดถึงครอบครัวซึ่งเป็นผลทำให้เด็กและวัยรุ่นกระทำผิด โดยสรุปว่าบ้านเป็นสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นที่จะส่งเสริมอุปนิสัยความคิดสร้างสรรค์และบุคลิกภาพของเด็ก พฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่เป็นผลที่ได้มาจากการอบรมเลี้ยงดูภายในบ้าน เด็กและวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีความสุข บิดามารดามีความรักใคร่สนิทสนมกัน มีความห่วงใยในบุตรและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตร เด็กจะหลุดจากด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ในทางตรงข้ามครอบครัวที่ไม่มีความสุข บิดามารดาทะเลาะวิวาทกันเสมอ เด็กจะมีบุคลิกภาพที่ก้าวร้าว หลุดจากหยาบคาย ซอซอทะเลาะวิวาท ซึ่งสอดคล้องกับ สมคิด ศรีสังคม (2504 : 27) ที่กล่าวว่า วัยเด็กเป็นวัยที่อ่อนไหว ต้องการความอบอุ่น ความรัก การปกป้องดูแลจากบ้านและบุคคลภายในครอบครัว หากสภาวะภายในบ้านและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดีถึงขนาดที่เรียกว่า "บ้านแตก" (Broken home) ก็อาจทำให้เด็กประพฤติเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมหรือกลายเป็นผู้กระทำความผิดได้

สุชา จันท์เอม และสุรางค์ จันท์เอม (2520 : 170) ยังได้เน้นให้เห็นว่าสภาพที่จัดว่าเป็น "บ้านแตก" ได้แก่ บิดามารดาไม่ปรองดองกัน ทะเลาะกันบ่อย ๆ หรือหย่าร้างกัน มารดาไปมีสามีใหม่ หรือบิดามีภรรยาใหม่ และไม่ให้ความอุปการะแก่บุตรเท่าที่ควร สิ่งเหล่านี้จัดเป็นสภาพบ้านแตกทั้งสิ้น ส่วนใหญ่ของเด็กเกิดมาจากบ้านที่ประสบความยุ่งยาก บ้านที่เข้าลักษณะบ้านแตกสาหระกษาคงที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงเป็นเหตุให้เด็กขาดความรักจากบิดามารดา และหันไปหาทางชดเชยด้วยการมีพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ

นักสังคมวิทยาได้เน้นถึงสภาพ "บ้านแตก" ว่าเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่น สำหรับเรื่อง "บ้านแตก" นั้น อาจแบ่งออกได้เป็นสองประเภทคือ

- ก) บิดาหรือมารดาตาย หรือตายทั้งคู่
- ข) บิดามารดายังมีชีวิตอยู่แต่ทะเลาะเบาะแว้งกัน หรือมีความเห็นไม่ลงรอยกัน เกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนและระเบียบวินัยภายในครอบครัว โดยเหตุที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนา นอกจากนั้นนักสังคมวิทยาถือว่าการที่พี่น้องได้รับความรักใคร่จากบิดา

มารดาไม่เท่าเทียมกัน จนทำให้เกิดความอิจฉาริษยาขึ้น ก็จัดเข้าอยู่ในลักษณะของ "บ้านแตก" ด้วย (สุภัทรา สุภาพ, 2507 : 18 - 19)

ส่วน วินเบิร์ก (Weinberg, 1958) ได้กล่าวว่า สภาวะบ้านแตกมีส่วนผลักดันให้เด็กและวัยรุ่นหญิงกระทำผิดมากกว่าเด็กและวัยรุ่นชาย นอกจากนี้บางครอบครัว บิดามารดาทอดทิ้งบุตร ไม่มีอาชีพเป็นหลักฐาน ว่างงานหรือพิการ ทำให้เด็กประสบกับความหิวโหย อคอยากยากแค้น ต้องหาทางช่วยตัวเองและรับภาระต้องหาเลี้ยงดูครอบครัวตั้งแต่เยาว์วัย เด็กก็อาจประพฤติกผิดได้ง่าย

อย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กพวกหนึ่งที่ไม่มีบ้าน โดยเป็นเด็กที่หนีออกจากบ้านหรือมาจากต่างจังหวัด เด็กเหล่านี้จะอยู่ตามตลาด วัดหรือสาธารณะ ถ้ามีผู้ใหญ่คอยแนะนำช่วยเหลือให้กระทำผิด เด็กเหล่านี้ก็อาจจะกระทำผิดได้ง่ายขึ้น

3. สาเหตุทางเศรษฐกิจ

ซึ่งได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่ว ๆ ไปของชุมชนและภาวะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด

3.1 ภาวะทางเศรษฐกิจของชุมชน บุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือสังคมที่มีภาวะทางเศรษฐกิจรุ่งเรือง การกินอยู่และการดำรงชีวิตของกลุ่มนั้น ก็ย่อมอยู่ในมาตรฐานการครองชีพสูง ประชาชนอยู่ดีกินดี ได้รับแต่ความสะดวกสบาย ไม่มีความเดือดร้อนในค่าครองชีพ ประชาชนมีแต่ความผาสุก จิตใจเบิกบานและอยู่กันอย่างปกติสุข ตรงกันข้ามหากประชาชนของสังคมหรือประเทศนั้นอยู่ในภาวะเศรษฐกิจเสื่อมโทรม เกิดวิกฤติการณ์อันอาจเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุ นานาประการ ทำให้เกิดความแร้นแค้นและอดคัดขาดแคลน ผลผลิตที่ได้รับไม่พอกแก่ความต้องการของประชาชนในการอุปโภคบริโภค ทำให้เกิดสภาวะข้าวยากหมากแพงขึ้น การกระจายรายได้หรือการเก็บภาษีอากรไม่เป็นธรรมแก่สังคม อำนาจการซื้อของเงินตราลดน้อยลง บ่อมมีผลกระทบกระเทือนผู้มีรายได้น้อยและผู้มีรายได้ประจำอย่างมาก มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนฐานะในทางเศรษฐกิจของสังคมอย่างใหญ่หลวง

โดยที่ประเทศไทยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาศัยอยู่ในชนบท ที่ต้องพัฒนา เกษตรกรส่วนมากไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง ผลิตผลที่ได้ต่ำ ขาดความสะดวกในด้าน การคมนาคม เรื่องเครดิตและการตลาด น้ำไม่พอใช้ ขาดอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค อนามัยไม่ดี มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ขาดการศึกษาค่าครองชีพสูง ประสบปัญหาความ เหลือล้ำในการกระจายรายได้ ทั้งยังได้รับความไม่เป็นธรรมในเรื่องภาษีอากรและมีปัญหา คนว่างงานมาก หลังฤดูการทำนาหรือเก็บเกี่ยวแล้ว ทำให้มีชีวิตรโง่งวัน ๆ หนึ่ง โดยไม่มีอนาคต และทำให้หลงผิด เช่น จับกลุ่มมั่วสุม เสพสุรา เล่นการพนัน มิฉะนั้นก็อพยพเข้ามาใน เมืองหลวงก่อความยุ่งยากและทำให้กลายเป็นอาชญากรไปแล้วมากต่อมาก

3.2 ภาวะ เศรษฐกิจของผู้กระทำผิด ความยากจนเป็นสาเหตุหนึ่งที่บีบบังคับให้ คนเราจำเป็นต้องกระทำผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรืออาจกล่าวได้ว่าความจนเป็นต้นเหตุ แห่งอาชญากรรมอย่างหนึ่ง ทั้งนี้เพราะมนุษย์จำเป็นต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต ในบางกรณีมิใช่ตัวคนเดียว ยังมีครอบครัวและบุตรเล็ก ๆ อีกมากที่ต้องเลี้ยงดู เมื่อถูกบีบบังคับ ในด้านนี้หนักเข้าก็อาจกลายเป็นโรคจิตหรือมีฉันทิ์ก็อาจทำให้เห็นผิดเป็นชอบ ก่ออาชญากรรม ขึ้น โดยเฉพาะในครอบครัวที่ยากจน บิดามารดาต้องต่อสู้กับการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้ ไม่มีเวลาเอาใจใส่อบรมดูแลบุตร จึงมักเลี้ยงดูบุตรตามยถากรรม ขาดการศึกษา มีแต่ความ อุดอาก หิวโหยอยู่ตลอดเวลา ก็ย่อมทำให้เด็กต้องช่วยตนเอง โดยไปลักขโมยเขากินต่อ ๆ ไป ก็อาจติดนิสัยชั่ว กระทำผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์อยู่เรื่อย ๆ โดยที่เห็นว่า ไม่ต้องทำงานหนัก ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจจับไม่ได้ก็จะมีเงินทองใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย มีชีวิตอยู่ อย่างสบาย แต่ถ้าถูกจับได้ก็ถือว่าเป็นคราวเคราะห์มากกว่าที่จะถือว่าเป็นความประพฤติไม่ดี

กลุค และกลุค (Glueck and Glueck, 1952) ได้ศึกษาถึงฐานะทางเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของเด็กและวัยรุ่นสองกลุ่ม ๆ ละ 500 คน เพื่อเปรียบเทียบกัน กลุ่มหนึ่ง เป็นเด็กและวัยรุ่นที่กระทำผิด อีกกลุ่มหนึ่งไม่ได้กระทำผิด พบว่า 9 ใน 10 คน ของเด็กและวัยรุ่นที่กระทำผิดมาจากครอบครัวชั้นต่ำ มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และ 5 ใน 10 คนของเด็กและวัยรุ่นที่ไม่ได้กระทำผิดมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แสดงให้เห็นว่าฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัวหรือความยากจน รวมทั้งสภาพที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้

เด็กและวัยรุ่นกระทำผิด ซึ่งสอดคล้องกับนักจิตวิทยาที่กล่าวว่า การที่เด็กประสบความยากจนจะทำให้เด็กคิดไปว่าตนได้รับความอยุติธรรม เพราะครอบครัวของตนยากจน จึงคิดขโมยข้าวของผู้อื่นมาชดเชย ความจริงจิตแพทย์ก็มีความเชื่อว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดีอาจจะมีควมคับข้องใจ (frustration) ได้เช่นเดียวกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน แต่เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดีมีโอกาสนปลดปล่อย ระบายอารมณ์ได้มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เช่น อาจจะมีโอกาสเข้าฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยในโรงเรียนหรือเล่นกีฬาต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบของ มิลน์ (Milne, 1958 อ้างถึงใน สุชา จันท์เอม, 2533 : 22)

นอกจากนี้ เตนท์เลอร์ (Dentler, 1961 : 733 - 743 อ้างถึงใน สุชา จันท์เอม, 2533 : 22) ยังได้พบว่าความยากจนมีความสัมพันธ์กับการลักขโมย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กและวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่ยากจนมีโอกาสที่จะกระทำผิด (เช่น ลักขโมย และอื่น ๆ) ได้มากกว่าเด็กและวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี

อย่างไรก็ตาม ในสังคมทุกแห่งก็ย่อมจะมีบุคคลบางจำพวกที่มีความทะเยอทะยาน คิดจะเปลี่ยนฐานะให้ร่ำรวย มีหน้ามีตาขึ้นอย่างรวดเร็ว และได้พยายามทุกวิถีทางด้วยทรศนะบูชาเงินเป็นพระเจ้า เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ตนเป็นคนเด่น ได้รับการยกย่องในสังคมเพื่อเป็นช่องทางกอบโกยต่อไป โดยไม่ได้ระลึกรั้งถึงความซื่อสัตย์สุจริต เกียรติยศ ชื่อเสียงวงศ์สกุล หรือความเดือดร้อนของเพื่อนร่วมชาติแต่ประการใด เพียงขอให้ได้มาแต่ในสิ่งที่ตนปรารถนาแล้วก็แล้วกัน เมื่อไม่สามารถจะหามาได้โดยสุจริตก็ต้องดำเนินการในทางทุจริต ทำให้กลับลกลายเป็นอาชญากร และนับว่าเป็นภัยต่อสังคมอย่างยิ่ง ซึ่งก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง

4. สาเหตุจากปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คนเราเกิดมาต้องพบกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวหลายประการ ซึ่งนับว่ามีอิทธิพลทำให้ชีวิตของบุคคลนั้น ๆ ไน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่งได้ เช่น เด็กย่อมเลียนแบบและได้นิสัยจากบิดามารดา หรือครูบาอาจารย์บ้างไม่มากก็น้อย ชนรรมชาติ ภูมิประเทศ สถานที่ ดินฟ้าอากาศ การศึกษา และสภาวะการณ์ทั่วไปก็อาจทำให้บุคคลแตกต่างกันออกไป ทั้งทางกิริยาวาจาและ

นี้สัจใจคอ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความคิดอ่านหรือความต้องการได้ นักปราชญ์ทางอาชญาวิทยาหลายท่านได้ให้ความเห็นไว้ต่างกันในเรื่องสาเหตุแห่งการกระทำผิด แต่หลายท่านได้พูดถึงความสำคัญของปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น

ซีซาร์ ลอมโบรโซ ซึ่งถือกันว่าเป็นบิดาแห่งอาชญาวิทยาได้กล่าวว่า เกี่ยวกับ ร่างกายมนุษย์ ร่างกายมนุษย์เป็นเหตุก่อให้เกิดความโน้มเอียงในทางอาชญากรรม ทางแก้ไข ได้บ้างก็โดยจัดจัดการให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม

เฮนรีโก เฟอร์รี ศาสตราจารย์สอนกฎหมายอาญา ได้อธิบายสาเหตุแห่งการกระทำผิดในทรรศนะที่ต่างออกไป คือ

- สืบเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
- สืบเนื่องมาจากพันธุกรรม
- สืบเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ (รายงานการประชุมการสังเคราะห์แห่งชาติ ครั้งที่ 8 : 24)

นอกจากนี้ สาเหตุจากปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมยังอาจแบ่งออกเป็น

4.1 การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร รวมทั้งการอพยพจากชนบทเข้ามาในเมืองหลวง

ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ประกอบเป็นสาเหตุของอาชญากรรม ได้แก่ ปัญหาความยากจนของประชาชน ปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม และปัญหาการว่างงาน ปัญหาการศึกษา การสาธารณสุข กล่าวคือ เด็กมีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดแคลนอาหาร ขาดแคลนบริการสุขภาพอนามัย ในบางกรณีไม่มีแม่กระทั่งโรงเรียน คนเป็นจำนวนมากต้องอาศัยอยู่ในภาวะที่บีบคั้นด้วยความยากจน ต้องประสบปัญหาการว่างงาน การไร้การศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสังคมและศีลธรรม อันเป็นมูลฐานเบื้องต้นที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรม โดยอาชีพขึ้นได้โดยง่าย เพราะสภาพแวดล้อมชักจูงให้เด็กและเยาวชนหันไปสู่อายมมุขและอาชญากรรมนั่นเอง

4.2 การศึกษาอบรม โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีส่วนรับผิดชอบในการปั้นชีวิตจิตใจและอนาคตของเด็กและเยาวชนของชาติ ไม่ว่าจะเป็นไปในด้านความรู้ทางวิทยาการหรือในด้านศีลธรรมจรรรยา หรือความประพฤติ ตลอดจนอาชีพที่เด็ก

และเขาวชนจะยึดเป็นหลักในการดำรงชีวิต การบำเพ็ญตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ประพฤติผิด ศีลธรรมหรือล่วงละเมิดกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนได้แบบอย่างที่ดีและขาดความ เคารพเชื่อฟัง ครู อาจารย์โรงเรียนจะต้องพยายามกดดันความประพฤติให้เด็กนักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย จะต้องมีความสัมพันธ์อันดี และมีการติดต่อร่วมมือประสานงานกับบิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็กและเขาวชนเป็นอย่างดี อย่าให้เด็กหรือเขาวชนประพฤติเสื่อมเสีย หรือเกิดความเบื่อหน่ายทอดทิ้ง ซึ่งอาจทำให้ต้องติดอ่านหนังสือโรงเรียนและไปมีว่สุขกระทำการ อันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดได้ง่าย อีกประการหนึ่งปัญหาในเรื่องสถานที่เรียนไม่พอหรือ ขาดแคลนครู อาจารย์ ทำให้เด็กไม่มีที่เรียนกลายเป็นเด็กเร่ร่อนจรจัด ลักเล็กขโมบน้อยก็มี หรือเมื่อเรียนจบแล้วเด็ก หรือเขาวชนหางานทำไม่ได้ต้องกลายเป็นคนว่างงาน ซึ่งเป็นกรณี ที่ประเทศไทยประสบปัญหานี้อยู่ในปัจจุบัน ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กและเขาวชนระทำการ อันเป็นปรปักษ์ต่อสังคม และเป็นความผิดอาญาขึ้นได้เหมือนกัน

4.3 เด็กและเขาวชนหันหลังและห่างเหินต่อศาสนา โดยที่มนุษย์เราเกิดมาจะต้องมี สิ่งหนึ่งสิ่งใดยึดไว้เป็นหลักการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ และศาสนาเท่านั้นที่จะเป็นแนวทาง ให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ด้วยคงสงบสุข เพราะทุกคนต่างมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ปฏิบัติ และจาก การรวมตัว ประกอบแต่กรรมดีด้วยกันเท่านั้น สถาบันทางศาสนาได้มีบทบาทสำคัญในการช่วย อบรมจิตใจของผู้ใหญ่และเด็กให้เป็นคนดีอยู่ในศีลธรรม เคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง ไม่ เบียดเบียนหรือทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษาและ การสังคมสงเคราะห์ด้วย ปัจจุบันคนสมัยใหม่ที่หลงเพลิดเพลินอยู่กับความนิยมทางวัตถุ มักจะ หลงถึงคำสอนของศาสนา ด้วยเห็นว่าเป็นสิ่งมมงายและล้าสมัย จึงทำให้ขาดที่ยึดเหนี่ยว ทางใจที่จะให้ความมั่นคง เพื่อฟันฝ่าอุปสรรคและมรสุมทั้งหลายของชีวิต และทำให้ความเชื่อถือ ศรัทธาของประชาชนที่มีต่อศาสนาได้ลดน้อยลง และยังคงมีความเข้าใจในแก่นแท้ของหลักธรรม ผิดไป ทำให้เด็กและเขาวชนพลอยเสื่อมศรัทธาต่อศาสนาไปด้วย และขาดที่ยึดเหนี่ยวทางใจ ทำให้บางคนมีความรู้ท่วมหัวแต่เอาตัวไม่รอด อันเป็นเหตุให้ง่ายต่อการกระทำผิดยิ่งขึ้น

4.4 สภาพดินที่อยู่ ปัญหาเกี่ยวกับความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะก็ว่าได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดที่ทำกิน หรือทำกินไม่ได้ผลและโอกาสในการหางานทำในกรุงมีมากกว่า จึงทำให้คนชนบทอพยพเข้ามาทำกินในกรุงเทพฯ และตามเมืองใหญ่ ซึ่งมีทั้งแบบถาวรและชั่วคราว ทำให้เกิดการแออัดในที่อยู่อาศัยและปัญหาอย่างอื่นก็ตามมา เช่น การจราจรติดขัด มีคนว่างงาน ที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ มีผู้คนอาศัยแออัดแออัดก่อให้เกิดความสกปรกจนกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรม เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้อาศัย ปราศจากระเบียบ ก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากทางสังคม โดยเฉพาะในด้านที่เป็นย่านของประชาชนผู้มีรายได้น้อย ทำให้ต้องอยู่กันอย่างแออัด ขาดสถานที่ที่เด็กจะอาศัยเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้ เช่น เล่นกีฬาหรือหาความสำราญอย่างอื่น ๆ เขาจะขวัญวุ่นส่วนใหญ่จึงมีเวลาว่างมาก เมื่อขาดการชักจูงช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่จะใช้เวลาว่างเหล่านั้นเด็กก็เลยใช้ไปในทางที่ไม่เป็นสาระหรือไม่ก็หันไปหาการพนันหรืออบายมุขต่าง ๆ และอาจกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาด้านความประพฤติ (คณะกรรมการสวัสดิการเด็ก, 2514 : 17 - 18)

ตามทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปถือว่า สังคมเมืองของประเทศที่พัฒนาแล้วแบ่งออกได้เป็นเขต ๆ คือ เขตกลางสุด ถือว่าเป็นย่านธุรกิจ การค้า เขตถัดมาเป็นเขตที่สังคมอยู่กันหนาแน่น รวมทั้งแหล่งสลัมด้วย เขตที่สามเป็นเขตที่อยู่อาศัยของพวกที่มีบ้านอยู่ติดกันแบบฟลัด เขตที่สี่เป็นเขตที่อยู่อาศัยแบบครอบครัวเดี่ยวโดด ๆ และเขตที่ห้าเป็นเขตชานเมืองจากการศึกษาของนักอาชญาวิทยา พบว่า อาชญากรรมที่มีมากคือเขตที่หนึ่งและเขตที่สอง และจะค่อย ๆ ลดลงไปเรื่อย ๆ ในเขตที่ถัด ๆ ไป ยกเว้นอาชญากรรมบางประเภท เช่น การทุจริตต่อหน้าที่การพนันโสเภณี ซึ่งนอกจากจะมีมากในเขตที่สองแล้ว ยังมีอยู่ทั่วไปทุกเขต

แทรชเชอร์ (Frederic M. Tracher) พบว่า แก๊งวัยรุ่นจะมีมากในเขตสลัมหรือเขตที่สองของเมืองใหญ่ ซึ่งตรงกับความเห็นของชอว์และแม็คเคย์ (Clifford R. Shaw, and Henry D. McKay) รวมทั้งนักศึกษานักอาชญากรรมของอินเดียบอีกสองท่าน คือ คัมเปอร์ (Kampur) และลักโนว์ (Lucknow) ที่ได้ศึกษาพบว่า การกระทำผิดของเด็กและผู้ใหญ่มักจะมีความเกี่ยวข้องกับพันสถานที่อยู่กล่าวคือผู้กระทำผิดเหล่านี้จะมีมากอยู่ในแหล่งสลัม

สำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร อาชญากรรมจะมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เพราะปัญหาการเพิ่มของประชาชน การว่างงาน การปล้นชิงทรัพย์มาก ประกอบกับมีแหล่งอบายมุขและยาเสพติดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ของเรามีแหล่งสลัมไม่ต่ำกว่า 300 แห่ง มีครอบครัวรวมอยู่ทั้งหมดกว่า 70,000 ครอบครัว โดยมีประชากรลูกเล็กเด็กแดง หนุ่มสาว เต็มแก่ ร่วมชนมอยู่ประมาณ 900,000 คน (อึ้งผพ ชูบำรุง, 2522 : 58 - 61)

ปัญหาที่สำคัญของสลัมก็คือปัญหาความยากจน ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาที่อยู่อาศัย ไม่ถูกสุขลักษณะหรือไม่ดีพอ หากความสุขสบายไม่ได้ ปัญหาการศึกษาของเด็ก ปัญหาการมีวัยรุ่นของวัยรุ่น ซึ่งนำไปสู่การกระทำผิดต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าสลัมเป็นที่อยู่ของคนออกยากยากแค้น ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ เป็นวิถีชีวิตที่รับช่วงเรียนรู้กันมาหลายชั่วอายุคน ได้รับความกดดันทางจิตใจ ฐานะการเงินขาดแคลนและถูกบีบบังคับเพราะความจำเป็นต่าง ๆ จึงเปิดโอกาสให้คนทำความชั่วหรือทำผิดกฎหมายได้ง่าย

นอกจากนี้ การย้ายถิ่นที่อยู่บ่อย ๆ ก็อาจเป็นผลร้ายต่อเด็กและเยาวชนได้จากการศึกษาค้นคว้าในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา (Sullenger, 1936 : 179 and Kingsley, 1949 : 392 - 429) ปรากฏว่าเด็กที่ย้ายที่อยู่บ่อย ๆ เช่น ย้ายไปเพื่อการศึกษาเล่าเรียนในท้องถิ่นอื่นอันเป็นการจากบิดามารดาไปอยู่ห่างไกล ต้องปกครองตนเอง ขาดผู้ควบคุมดูแล หรือแม้จะมีผู้ปกครองแต่ก็ไม่แน่ว่าผู้ปกครองนั้นจะเอาใจใส่เหมือนบิดามารดา และมักจะเป็นการย้ายจากสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างสงบ มีมาตรฐานความเป็นอยู่และความประเพณีที่เหมาะสมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการควบคุมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพไปยังชุมชนที่เต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย มาตรฐานที่แน่นอนไม่ได้และเต็มไปด้วยสิ่งเข้าวนอบายมุขต่าง ๆ ที่ทำให้คนเสียได้ง่าย ดังนั้น เด็กที่ต้องย้ายที่อยู่เช่นนี้จึงอยู่ในฐานะที่ล่อแหลมต่ออันตรายเป็นอย่างมาก ในประเทศเราก็ต้องประสบกับปัญหานี้อย่างมากในปัจจุบัน เด็กต่างจังหวัดที่หลังไหลเข้ามาเพื่อการศึกษาในเมืองหลวง อาจปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ที่แตกต่างจากของเดิมไม่ได้ เพราะอยู่ห่างไกลจากผู้ปกครอง อาจทำให้บุคลิกภาพบกพร่องได้ การห่างเหินต่อความเข้าวนในเมืองหลวงเป็นเรื่องที่พบเห็นหรือได้ฟังกันอยู่บ่อย ๆ อีกตัวอย่าง

หนึ่งก็คือการย้ายถิ่นที่อยู่บ่อย ๆ ทำให้เด็กได้มีโอกาสคบหาสมาคมกับเด็กเลวในท้องที่ใหม่ที่ย้ายไปจนกระทั่งกลายเป็นเด็กเกเรไปด้วย เพราะเมื่อคนกลายเป็นคนใหม่ในท้องที่ที่ก่อมต้องการเพื่อนคบค้าสมาคมด้วย และถ้าเด็กส่วนมาก (ที่ไม่ดี) เป็นพวกเด็กเกเรแล้วก็แทบไม่ต้องสงสัยว่า การคบเพื่อประเภทดังกล่าวก็เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของการเกเร

4.5 สถานเริงรมย์เป็นแหล่งอบายมุขต่าง ๆ อาทิเช่น ช่องการพนัน ช่องโสเภณี สถานที่อาบอบนวด โรงน้ำชา ในที่คลับ คอฟฟี่ชอป โมเต็ล โรงโบว์ลิ่ง นับว่ามีส่วนที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสียคนอีกจำนวนไม่น้อย เพราะถึงจะรู้ว่าเป็นสถานที่อบายมุข แต่ก็เป็นสิ่งล่อใจให้เด็กและเยาวชนหลงเพลินเพลิดเพลินติดใจทำให้เสียคนได้ง่าย จากรายงานของพนักงานคุมประพฤติที่ไปสืบเสาะข้อเท็จจริงที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดทางอาญา (ประภาศน์ อวยชัย, 2516 : 13) มักจะปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนมักไปมั่วสุมในแหล่งเริงรมย์เสียครั้งหนึ่งแล้วก็มักจะหาทางเข้าไปเที่ยวอีกให้ได้ เมื่อไม่มีเงินก็มักหาเงินโดยทุจริต เช่น การลักขโมย หรือชิงวิ่งราว เป็นต้น

4.6 ผู้ใหญ่กระทำตัวอย่างไม่ดีให้เด็กเห็น เนื่องจากเด็กและเยาวชนถือเอาผู้ใหญ่เป็นตัวอย่าง ผู้ใหญ่ทำอะไรก็อยากเจริญรอยตาม ดังนั้นเมื่อผู้ใหญ่ทำไม่ดีซึ่งรวมทั้งการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ อาทิเช่น เกียจคร้าน ไม่ทำการงาน มีกิริยาวาจาหยาบคาย ไม่สุภาพ มีความประพฤติเสื่อมเสีย ชอบดื่มสุราอาละวาด ติดยาเสพติด ลักลอบตั้งบ่อนการพนันหรือช่องโสเภณี หรือคบเพื่อนนักเลงอันธพาล เป็นต้น เมื่อเด็กได้พบแต่สิ่งไม่ดีไม่งามตลอดมาก็อาจจดจำเป็นตัวอย่างและไปกระทำการผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมายได้โดยง่าย

4.7 การขัดแย้งในทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามา ปัจจุบันสามารถรับส่งทางดาวเทียมเข้าเครื่องรับโทรทัศน์ถึงตรงทุกบ้าน และมักมีอิทธิพลเหนือเยาวชนและวัยรุ่น มีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนกระทำตามโดยขาดการพิจารณาให้ถ่องแท้ ทั้งยังสำคัญผิดว่าอารยธรรมของแต่ละประเทศวัดกันด้วยความเจริญทางด้านวัตถุ ทั้งยังเห็นว่าเป็นสิ่งโก้เก๋ เช่น เรื่องการแต่งกาย การไว้ผมยาว หรือความประพฤติ กิริยามารยาทที่ไม่เหมาะสมและไม่เรียบร้อยต่าง ๆ ทั้งทำให้เกิดความหึงเหื่อ กระทำผิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามผิดศีลธรรมและกลายเป็นความผิดทางกฎหมายขึ้นด้วย

4.8 การคบเพื่อน เรื่องการคบเพื่อนก็เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน เพราะถ้าเด็กหรือเยาวชนได้เพื่อนเกเรมีความประพฤติไม่ดีแล้ว ก็อาจชักจูงให้เด็กหรือเยาวชนนั้นประพฤติเลิ่ลหายหรือเสยผู้เสยคน โดยเฉพาะเด็กหมดที่พึ่งทางบ้านโดยพ่อแม่ไม่มีโอกาสอบรมสั่งสอน หรือเด็กที่พ่อแม่ไม่พยายามเข้าใจปัญหาของลูกบ่อทำให้เด็กต้องหันไปพึ่งนอกรบ้านแทน และอาจไปได้เพื่อนชั่วที่ชักจูงไปในทางเลื่อมเสย เช่น ชักชวนหนีโรงเรียน เทียวเตร่เสเพล ในสถานเรีงรมย์ ซึ่งเป็นแหล่งอบายมุขต่าง ๆ จนกระทั่งไปเทียวหญิงโสเภณี เล่นการพนัน เสพยาเสพติด ดืมสุรา เป็นต้น จนกระทั่งติดเป็นนิสัย เมื่อไม่มีเงินเทียวเตร่เพื่อก็บูยงให้ขโมยเงินบิดามารดา หรือถ้าเห็นโอกาสเหมาะก็เลยเทียวลักขโมย ดิชิงวิ่งราวเขาก็มี ฉะนั้นการคบเพื่อนชั่วจึงทำให้เด็กดี ๆ ประพฤติผิดกฎหมายของบ้านเมืองได้อย่างหนึ่ง ซัทเธอร์แลนด์และ เครซี่ (Sutherland and Cresey, 1955 : 78) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในทฤษฎีของท่าน ชื่อ "Differential Associations Theory" ซึ่งเน้นถึงการเรียนรู้ที่ได้มาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล และโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน หรือผูกพันกันมากทางจิตใจ

สำหรับเรคเลส (Reckless, 1971 : 77) ลงความเห็นอย่างหนักแน่นว่า การคบเพื่อนเลวเป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่สุด ในการก่อให้เกิดปัญหาเด็กกระทำผิดและอาชญากรรม เด็กเกเรส่วนใหญ่มักมีเพื่อนเป็นเด็กเกเรด้วยกัน ซึ่งพอสรุปได้ว่า เด็กที่กระทำผิดมักจะมีเพื่อนเกเรมากกว่าเด็กที่ไม่เคยกระทำผิด นอกจากนี้ยังมีหลักฐานชี้ให้เห็นไปในแนวเดียวกันว่า เด็กนักเรียนที่มีเพื่อนซึ่งเป็นทีนิชมชมชอบของครูมักเป็นเด็กดี ส่วนเด็กที่มีเพื่อนซึ่งครูไม่ชอบจะเป็นเด็กเกเร

นอกจากนี้ เบริบ์ และฟิลเลียวิน (Brier and Pillavin, 1965 : 40) ยังชี้ให้เห็นเพิ่มเติมว่า เด็กดีที่มีอนาคตแจ่มใสมักไม่ต้องการคบค้าสมาคมกับเด็กที่เลว หรือเป็นพาลเกเร เพราะกลัวจะหาเรื่องเดือดร้อนมาใส่ตน ส่วนเด็กที่เกเรก็มักหลีกเลี่ยงไม่อยากจะคบเด็กหรือ "แหย" ไว้เป็นเพื่อน แต่จะแสวงหาเพื่อนที่กล้าหาญ มีผลประโยชน์เข้ากันได้ และมีเสรีภาพที่จะทำอะไรตามใจชอบไว้เป็นเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของโคเฮน (Cohen,

1955 : 135) ที่ยอมรับว่าแก๊งเด็กเกรไม่ค้อยอมรับเด็กดีเข้าเป็นสมาชิกของตน และถ้ารับเข้าไว้ก็ไม่ค้อยักจูงให้กระทำผิด แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วเด็กจะคบเพื่อนโดยพิจารณาถึงทัศนคติว่าเหมือนกันหรือไม่ ชอบกระทำกิจกรรมที่ไปกันได้หรือไม่

4.9 การเสพยาเสพติดให้โทษ ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารใดก็ตามเมื่อรับเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นการกิน ฉีด สูบ หรือดมก็ตาม แล้วทำให้มีผลต่ออารมณ์และความประพฤติของผู้ใช้ เช่น ผีน เฮโรอีน ยากระตุ้นประสาท และยาที่กระทำให้ประสาทหลอน เป็นต้น เมื่อใช้ยานี้เป็นเวลานานจนติดแล้ว ก็ย่อมจะก่อให้เกิดอันตรายอย่างใหญ่หลวงแก่เด็กและเยาวชนได้ เพราะพิษภัยของตัวยานี้เมื่อเสพไปนาน ๆ แล้วจะทำให้สุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจให้เสื่อมโทรม เป็นช่องทางให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้งาย และเป็นที่ยึดเกาะของสังคม การติดยาเสพติดให้โทษนี้มักจะเป็นสาเหตุแห่งการกระทำผิดอื่น ๆ ด้วย และเมื่อติดแล้วทำให้เกิดความต้องการเสมอ ๆ โดยจะต้องเพิ่มปริมาณมากกว่าเดิมขึ้นไปเรื่อย ๆ ต้องหาเงินมาซื้อด้วยราคาแพง ถ้าไม่มีเงินก็ต้องลักขโมยหรือวิ่งราว ปล้นหรือชิงทรัพย์และถ้าเป็นเด็กหรือเยาวชนหญิงก็มักถูกบังคับให้ค้าประเวณีและกลายเป็นหญิงโสเภณี

4.10 หนังสือพิมพ์และหนังสืออ่านเล่นทั่วไป ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าหนังสือพิมพ์และหนังสืออ่านเล่นเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ เพราะนอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนผู้อ่านทั่วไปแล้ว ยังเป็นสื่อกลางที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนที่จะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ และเป็นการสะท้อนภาพของสังคมอย่างหนึ่ง ฉะนั้นหนังสือพิมพ์จะดีหรือเลวจึงขึ้นอยู่กับ การเสนอข่าวด้วย การเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ในด้านอาชญากรรม บางฉบับได้บรรยายถึงวิธีการ หรือแผนของอาชญากรอื่น เป็นแนวทางให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่างกระทำตามได้ เพราะเป็นการส่งเสริมความเก่งกาจของคนร้าย โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น เรียกว่าเป็นเจ้าพ่อบ้าง หรือเรียกไอ้เสือปืนไว เป็นต้น ส่วนหนังสืออ่านเล่นทั่วไปก็นับว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์เช่นกัน แต่หนังสืออ่านเล่นบางประเภทหนักไปในทางลามกอนาจาร ก่อให้เกิดการขบถและเป็นการเพาะนิสัยที่ไม่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งยังหย่อนต่อสติปัญญาและความรู้สึกรับผิดชอบได้ง่าย ทั้งสิ่งที่โน้มน้าวให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมายต่อไปได้

4.11 ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ถ้าพิจารณาในด้านการส่งเสริมการศึกษาวัฒนธรรม และการพักผ่อนหย่อนอารมณ์ของประชาชนทั่วไป ภาพยนตร์ วิทยุและโทรทัศน์นับว่าเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์อย่างยิ่ง ในขณะที่เด็วกันพวกสื่อมวลชนดังกล่าวมีลักษณะไปในทางไม่ดีไม่งาม หรือแสดงใจแก่เด็กแล้วโทษก็ย่อมติดตามมา เช่น เรื่องคนหลายคนรุมฆ่าหรือรุมทำร้ายคน ๆ เดียว หรือการลอบฆ่ากันอย่างเลือดเย็นทารุณโหดร้าย เรื่องผีอาละวาดที่ทำให้คนคุณพองสยองเกล้า หรือเรื่องกามารมณ์คบชู้สาว เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวอย่างไม่ดีสำหรับเด็กที่ยังอ่อนต่อความคิด ไม่สามารถแยกได้ว่าอะไรเป็นอะไร เป็นเรื่องจริงหรือเรื่องสมมติ และเป็นเรื่องที่สามารถจะค่อย ๆ ผั่งอยู่ในจิตใจหรือความรู้สึกนึกคิดของเด็กได้ ทั้งเป็นสาเหตุให้เด็กหรือเยาวชนจำไปเป็นตัวอย่างในการกระทำอันผิดกฎหมายได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพร่างกาย จิตใจและการได้รับการศึกษาของเด็ก (ประภาศน์ อวยชัย, 2520)

สำหรับกุลชลี สุกัญหะเกต (2520 : 26 - 27) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่นกันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม เช่น โรงเรียน เด็กอาจมีปัญหากจากการศึกษาเล่าเรียน จากการคบเพื่อน ทำตามค่านิยมของหมู่ที่ไม่ถูกต้อง (การแต่งกาย ความประพฤติแปลก ๆ นอกแนวปกติ ทานองโน้มน้าให้ไปสูการกระทำผิด) เด็กขาดตัวอย่างและสิ่งแวดล้อมที่ชักจูงไปในทางดี ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามา ทำให้เด็กสับสนหาทิศทางหรือจุดยืนที่เหมาะสมไม่ได้ทำให้พฤติกรรมที่ก่อคดีขึ้นได้ โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวกับเพศ จากผลสำรวจพบว่าเด็กที่มาสู่ศาลเด็กส่วนใหญ่ มักมาจากแหล่งเสื่อมโทรมราว ๆ ร้อยละ 80

2.5 บทบาทของครอบครัวและโรงเรียนกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

นักจิตวิทยามีความเห็นว่ พฤติกรรมกระทำผิดกฎหมายของเด็ก ส่วนใหญ่ได้มาจากการเรียนรู้ และเด็กส่วนมากมาจากบ้านที่บิดามารดาไม่ปรองดองกัน (Broken Home) หรือมีฐานะยากจน (Poverty) หรือไม่ก็เกิดจากการที่เด็กปรับตัวไม่ดินนอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่ของเด็กพวกนี้มักจะมีอารมณ์ที่ขัดแย้งกับบิดามารดาและเด็กที่มีการพัฒนาทางสมองช้า (Retarded Mental Development) และสาเหตุอื่น ๆ อีก

เมื่อสิ่งแวดล้อมของเด็กเป็นเช่นนี้ เด็กก็จะค่อยๆ เรียนรู้วิธีการที่สังคมไม่ยอมรับต่าง ๆ เพื่อสร้างความพอใจให้ตนเอง โดยที่บางครั้งเด็กเองก็ไม่คิดว่าเป็นความชั่วร้ายเลย ดังนั้น นักการศึกษาและนักจิตวิทยาจึงพยายามคิดหาวิธีการที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ แต่ในสิ่งที่สังคมยอมรับโดยไม่ให้เด็กเรียนรู้ในด้านที่เป็นพาลเกร

เด็กกระทำผิดกฎหมายมักจะสร้างพฤติกรรมที่ซับซ้อน บางครั้งก็ยากที่จะเข้าใจในการกระทำของเด็กได้ พฤติกรรมเหล่านี้สร้างความพอใจให้แก่เด็ก การขโมยสิ่งของผู้อื่นนอกจากเด็กจะพอใจที่ได้สิ่งของมาแล้ว เด็กยังได้รับความตื่นเต้นและได้รับการผจญภัยอีกด้วย นอกจากนี้ ยังจะเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อนฝูงว่าเป็นคนกล้าหาญ ซึ่งเด็กจะพอใจอย่างยิ่ง

วิธีการอีกอย่างหนึ่งที่เด็กจะประพฤติเป็นเด็กกระทำผิดกฎหมาย คือ การเลียนแบบ (imitation) เด็กมักจะเลียนแบบคนที่เด็กนิยมชมชอบโดยไม่รู้สึกรู้ตัว (unconsciously) ดังนั้น ถ้าบิดามารดาของเด็กมีพฤติกรรมทางลักขโมยให้เด็กเห็นเด็กก็จะเลียนแบบตามด้วย

ดังนั้น ในการที่จะกำจัดเด็กกระทำผิดกฎหมาย หรือช่วยกันลดปริมาณของเด็กกระทำผิดกฎหมายให้ลดน้อยลงนั้น สังคมของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านและโรงเรียนมีส่วนช่วยเด็กได้มาก ทั้งนี้เพราะในวันหนึ่งๆ เด็กมีโอกาสอยู่ในสถาบันทั้งสองแห่งนี้มากที่สุด ดังนั้นครอบครัวของเด็กจึงมีบทบาทที่จะช่วยป้องกันไม่ให้เด็กกลายเป็นเด็กกระทำผิดกฎหมาย หรือเป็นเด็กที่สังคมรังเกียจได้มาก เช่นเดียวกับโรงเรียนดังกล่าวแล้ว

บทบาทของครอบครัว

ครอบครัวของเด็กหรือบ้าน ประกอบไปด้วยบิดามารดาเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่เด็กรักและเชื่อฟัง ดังนั้นถ้าบิดามารดาได้ใช้เวลาของตนในการอบรมขัดเกลานิสัยเด็กและให้ความเอ็นดูแก่เด็กอย่างเพียงพอแล้ว เด็กก็จะประพฤติตนในทางที่ดีมากกว่าประพฤติตนในสิ่งที่เสียหาย สิ่งที่ครอบครัวหรือบิดามารดาจะช่วยเด็กได้มีดังนี้ คือ

1. การสอนให้รู้จักระเบียบวินัย

เด็ก ๆ ไม่รู้จักว่าอะไรถูกอะไรผิดมาแต่กำเนิด ดังนั้นจึงต้องอาศัยการอบรมสั่งสอนให้เข้าใจว่าสิ่งใดถูกอย่างไร เด็กจะต้องเรียนรู้ในการที่จะเห็นถึงความต้องการ

ทุก ๆ อย่างของตน รู้จักสะกดกลั้นและควบคุมอารมณ์ตนเองสิ่งใดที่สังคมไม่ชอบไม่เห็นด้วย หรือไม่นิยมจะต้องระมัดระวังไม่ฝ่าฝืน เช่น การหยิบฉวยข้าวของของผู้อื่น อยากรกต่อยตีคนอื่น หรือการทำลายสิ่งของต่าง ๆ เมื่อบันดาลโทษะขึ้นมาเด็ก ๆ ควรจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้ ปฏิบัติตนให้เรียบร้อยตามขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของครอบครัว ที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยทำให้เด็กเป็นคนดีต่อไป

2. เอาใจใส่ดูแลเด็กตั้งแต่อายุยังน้อย

เด็กกระทำผิดกฎหมายส่วนมากมักรู้สึกว่าคุณแม่ไม่รักตน เป็นเด็กที่มีความสัมพันธ์กับ บิดามารดาไม่ดีพอ ทำให้กลายเป็นเด็กที่เกลียดโลกและเกลียดสังคมที่ตนอาศัย อยากร้ายและ อยากรู้อับกับทุกคน ดังนั้นบิดามารดาจึงควรเอาใจใส่ให้ความรักแก่เด็กตั้งแต่ยังเล็ก เพราะความรักความอบอุ่นที่เด็กได้รับนี้จะเป็นเครื่องช่วยให้เด็กมองทุกคนในทางที่ดี ไม่หา ทางออกด้วยการประพฤตินทางผิดกฎหมาย

อย่างไรก็ดี มีเด็กอยู่ไม่น้อยที่ได้รับความประคบประหงมมากเกินไป (over - protection) ตั้งแต่เล็ก ๆ จึงชอบทำอะไรตามใจตนเอง ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของ ตนเองได้และไม่ยอมอยู่ในระเบียบวินัย เป็นเหตุให้ประพฤตินเป็นเด็กกระทำผิดกฎหมายได้ เช่นเดียวกัน การเอาใจใส่เด็กจึงควรกระทำพอเหมาะพอควรด้วย

3. การให้ความรักและความปลอดภัยแก่เด็ก

กล่าวโดยทั่ว ๆ ไปเด็กกระทำผิดกฎหมายหรือเด็กที่ขาดความสุข ไม่สามารถระงับ อารมณ์พลังผ่านของตนได้ การก่อกรรมทำเข็ญของเด็กเหล่านี้ ผู้ใหญ่อาจจะเห็นว่าเป็นการ กระทำที่เลวร้าย แต่สำหรับพวกเขาเด็กกระทำผิดกฎหมายเองพฤติกรรมเหล่านี้มีความหมายต่อ พวกเขามาก สิ่งของเด็กเหล่านี้เกิดขึ้นเกิดจากปฏิกริยาแรงเร้า หรือแรงผลักดันจากภายในตัวเด็ก นั้นเอง ทั้งนี้เพราะเด็กหาทางตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของตน เช่น ต้องการให้มีคนรักมีคนสนใจ ต้องการความปลอดภัย ตลอดถึงความต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือตนดังได้ กล่าวข้างต้น

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า บ้านเป็นสถานที่เบื้องต้นที่มีความสำคัญยิ่งเกี่ยวกับการปลูกฝังนิสัยใจคอเด็กซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า ทั้งนี้เพราะบ้านเป็นสถานที่แห่งแรกที่เด็กเกิดมาจะต้องประสบและเรียนรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคม ฉะนั้นบ้านจึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด อิทธิพลของบ้านจึงมีต่อเด็กมากกว่าแห่งอื่น ๆ ซึ่งเป็นของธรรมชาติอยู่เอง สิ่งแวดล้อมนี้ถ้าหากเป็นไปในทางที่ดีและถูกต้อง เด็กก็มีหวังที่จะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า แต่หากเป็นไปในทางตรงกันข้ามแล้ว ชีวิตของเด็กก็มีหวังที่จะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า แต่หากเป็นไปในทางตรงกันข้ามแล้วชีวิตเด็กก็อาจจะพบกับความขมขื่นในที่สุด จากการค้นคว้าได้พบว่าสิ่งแวดล้อมที่ดีที่พ่อแม่ควรสร้างให้แก่เด็กมีดังต่อไปนี้ (สุชา จันทร เอง, 2507)

1. พยายามทำทุกอย่างเพื่อให้เด็กรู้สึกว่าเขาได้รับความรักอย่างเพียงพอ
2. บิดามารดาต้องทำทุกอย่างที่เด็กเห็นว่าบิดามารดาเป็นที่พึ่งแก่เขาทั้งด้านร่างกาย

และจิตใจ

3. พยายามให้เด็กรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวที่มีความสำคัญ
4. พยายามจัดสถานการณ์ภายในครอบครัวให้เป็นเครื่องเร้าให้ชีวิตของเขาเจริญ

เติบโต

5. ควรให้สิทธิแก่เด็กตามโอกาส เพื่อให้เด็กได้มีส่วนออกความคิดเห็นได้บ้างตาม

สมควร

การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้โดยถูกต้องตามลักษณะที่ดีและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่ต้องกังวลใจนั้น จะต้องอาศัยครอบครัวคอยช่วยตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ตั้งแต่เด็กยังเล็ก สิ่งที่สำคัญก็คือเด็กจะต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับบิดามารดาและได้รับความเอาใจใส่จากบิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมองเห็นคุณค่าของตนด้วย

บทบาทของโรงเรียน

แม้บ้านจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่างๆของเด็กมากก็ตาม แต่โรงเรียนก็เป็นสถาบันอีกแห่งหนึ่งที่มีส่วนรับผิดชอบในตัวเด็กมากที่สุด เพราะวันหนึ่ง ๆ เด็กใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนมากเท่า ๆ กับอยู่ที่บ้าน เด็กจึงอยู่ในสายตาของครูหอ ๆ กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองก็ว่าได้ สาเหตุที่เด็กกระทำผิดกฎหมายจึงอาจเนื่องมาจากการที่โรงเรียนใช้ชีวิตปฏิบัติต่อเด็กไม่ถูกต้อง หรือใช้วิธีที่รุนแรงเกินไป ตลอดจนลงโทษเด็กไม่ถูกต้องก็ได้ จึงขอแนะนำวิธีการต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจะช่วยเหลือเด็กได้มากกล่าวไว้ในที่นี้ดังต่อไปนี้คือ (National Society for the Study on Education, 1948 อ้างถึงใน สุชา จันทรเฒ, 2533 : 36))

1. จัดให้มีบริการแนะแนวเพื่อช่วยเหลือเด็ก การแนะแนวเป็นบริการที่ช่วยเด็กในการแก้ปัญหาได้มาก เป็นวิธีการแนะแนวทางให้เด็กช่วยตัวเองให้ได้มากที่สุด การแนะแนวจะช่วยเหลือเด็กได้ในสิ่งต่อไปนี้ คือ

1.1 ช่วยให้เกิดทราบถึงความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของตน
ปัจจุบัน

1.2 ช่วยให้เกิดคุ้นเคยกับโรงเรียนและแหล่งวิชาการต่าง ๆ ในชุมชน
ปัจจุบัน

1.3 ช่วยให้เกิดได้ใช้ความสามารถของตนไปในทางที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์แก่
สังคมดีขึ้น

1.4 ช่วยให้เกิดเอาชนะความบกพร่องต่าง ๆ ของตนเองและสามารถดำรงชีวิต
อยู่อย่างมีความสุข

1.5 ช่วยให้เกิดรู้จักตัดสินใจในการเลือกสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการของตนได้
ถูกต้องที่สุด

2. จัดชั้นพิเศษสำหรับเด็กที่เรียนช้า เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือเด็กที่ปรับตัวไม่ได้ดี ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กได้ปรับตัวเองได้ดีขึ้น โดยไม่ต้องแข่งกับเด็กปกติทั้งหลาย บริการดังกล่าวนี้ช่วยให้เด็กที่บกพร่องต่าง ๆ สามารถปรับปรุงตัวเองให้เป็นผลเบื้องต้นได้ เช่นเดียวกับเด็กปกติทั้งหลายไม่น้อย การจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับเด็กและการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเป็นพิเศษอาจจะช่วยให้เด็กบางคนมีความสามารถดีกว่าเด็กปกติก็ได้

3. ครูและผู้ปกครองประสานงานร่วมกัน การที่ครูและผู้ปกครองติดต่อประสานงานกันเสมอ จะช่วยให้ครูรู้จักเด็กดีขึ้น ครูอาจจะไปเยี่ยมเยียนเด็กที่บ้านได้ตามความเป็นอยู่ของเด็ก เพื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมในโรงเรียนของเด็กในขณะเดียวกันเป็นการชักชวนให้ผู้ปกครองเอาใจใส่เด็กของตนยิ่งขึ้นอีกด้วย

4. การจัดเวลาให้เด็กได้พักผ่อน การเรียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องควบคู่ไปกับการพักผ่อน การที่ครูจะจัดให้นักเรียนมีเวลาพักผ่อนนั้นอาจจะทำได้ โดยจัดให้มีการเล่นกีฬาต่าง ๆ การร้องเพลง การแสดงละคร หรือการนำไปท่องเที่ยวในระยะใกล้ ๆ เป็นการช่วยให้เด็กได้เปลี่ยนบรรยากาศจากการเคร่งเครียดลงได้บ้าง และช่วยให้เด็กแต่ละคนได้แสดงความสามารถของตนออกมาอย่างเต็มที่อีกด้วย

โรงเรียนกับการกระทำผิดของเด็ก

โรงเรียนกับเด็กมีความสัมพันธ์กันมาก และความสัมพันธ์นั้นก็แตกต่างกันไปในแต่ละแห่ง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับเด็กในสลัมย่อมแตกต่างไปจากความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับเด็กในย่านชานเมือง หรือเด็กในเมือง ที่เป็นดังนี้เพราะปัญหาไม่เหมือนกัน เด็กในสลัมมีปัญหาแตกต่างกันจากเด็กชานเมือง และปัญหาเด็กชานเมืองก็แตกต่างไปจากปัญหาเด็กในเมือง ปัญหาครูและระบบโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน ย่อมมีปัญหาแตกต่างกันไปตามสภาพท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ โรงเรียนในสลัมต้องประสบกับปัญหาสำคัญ ๆ มากมาย เช่น ขาดอุปกรณ์ ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ ขาดการสนับสนุนจากภายนอก เป็นต้น

โรงเรียนนั้นเราถือว่าเป็นสิ่งสาธารณะที่มีภารกิจในการฝึกอบรมเยาวชน ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตร วิธีการสอน เพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ ให้เด็กยึดมั่นต่อเป้าหมายและค่านิยมของสังคม และดำรงเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

โรงเรียนสลัมในบ้านเรานั้น อย่าว่าแต่จะขาดครู ขาดอุปกรณ์เลย แม้แต่ตัวโรงเรียนเอง ก็ยังมีไม่พอสอดคล้องกับชาวบ้านช่วยกันจัดตั้ง บึงในชนบทห่างไกลด้วยแล้ว บึงขาดสถาบันทางการศึกษาเป็นอันมาก เด็กไทยจำนวนมากจึงขาดการศึกษาและกลายเป็นส่วนที่เป็นปัญหาของสังคมไป (อึ้งฉพ ชูบำรุง, 2522 : 58 - 61)

โรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กอยู่มาก ทั้งในแง่ปัญหาที่โรงเรียนก่อขึ้นมาเอง และในแง่ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับโรงเรียน ซึ่งมีข้อที่ควรพิจารณาอยู่สองประการ คือ

1. โรงเรียนขาดความสนใจที่จะแสวงหาวิธีและแนวทางปฏิบัติ เพื่อช่วยเหลือเด็ก ให้เอาชนะสิ่งที่จะชักนำเด็กไปสู่การกระทำผิด

2. โรงเรียนบางแห่งเป็นตัวการทางอ้อมให้เด็กกระทำผิด โดยสร้างสิ่งแวดล้อม ให้เด็กมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความคิดริเริ่ม ไม่สนใจต่อการเรียน ประสบความล้มเหลวในการเรียนและอื่น ๆ

โรงเรียนจะต้องพยายามหาวิธีต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของเด็ก ถ้าเด็กไม่สนใจการศึกษาเล่าเรียนเด็กก็จะหนีโรงเรียนของเด็กนี้เองที่จะทำให้เด็กกระทำผิดต่อไป

วอลเตอร์ อี. แชฟเฟอร์ และเคนเนท โพลค (Walter E. Schafer and Kenneth Folk อ้างถึงใน สุชา จันทรเฒ, 2533 : 37)) ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องทางการศึกษาซึ่งมีส่วนส่งเสริมให้เด็กกระทำผิดไว้ 4 ประการ คือ

1. โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทำให้เด็กเกิดความเกลียดชัง อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดค่านิยมแบบชนชั้นกลางให้แก่เด็กชนชั้นต่ำ

2. ทำให้เด็กบางคนมีความรู้สึกว่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับขณะศึกษาอยู่ในโรงเรียนไม่เหมือนกับประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับต่อไปในภายภาคหน้า นั่นคือ เมื่อเด็กสำเร็จจากโรงเรียนไปแล้ว เด็กไม่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

3. โรงเรียนจัดการศึกษาแบบตัดขาด ไม่ให้โอกาสแก่เด็กที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาครอบครัวและชุมชนของเด็ก

4. โรงเรียนเพิกเฉยและไม่ยอมช่วยแก้ไขเด็กที่ทำความเดือดร้อนให้แก่โรงเรียนหรือชุมชน

เมื่อโรงเรียนมีส่วนทำให้เด็กกระทำผิดได้ก็ยังมีทางแก้ไขได้ ถ้าโรงเรียนคิดว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนนั้น โรงเรียนมีส่วนรับผิดชอบด้วย ซึ่งอาจจะทำได้ดังนี้

1. สิ่งที่โรงเรียนมอบให้แก่เด็กนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่เด็กได้นำไปใช้ได้จริงในชีวิต สอดคล้องกับปัญหาที่เด็กต้องประสบในชีวิตข้างหน้า

2. โรงเรียนควรจะจัดกิจกรรมที่มีความหมาย เกิดประโยชน์ ให้กลุ่มต่าง ๆ ได้มีการปฏิบัติร่วมกัน

3. โรงเรียนควรมีโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียนอย่างมีความรับผิดชอบ และให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ทั้งสองประการข้างต้นนี้เป็นอุดมคติที่โรงเรียนจะต้องจัดเตรียมเด็กให้เป็นพลเมืองดี รู้จักหน้าที่ เพื่อการดำรงตนอยู่ในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งทุกคนสามารถที่จะก้าวหน้าในชีวิต มีฐานะ มีเกียรติชื่อเสียงหรือเป็นบุคคลชั้นสูงได้ด้วยความมานะบากบั่นของตนเอง เป็นบุคคลที่พึ่งตนเองได้และสามารถร่วมมือช่วยเหลือผู้อื่นได้ โดยไม่จำเป็นต้องคล้อยตามผู้อื่นเสมอไป ยิ่งกว่านั้น โรงเรียนจะต้องหาหนทางเข้าเกี่ยวข้องกับชุมชนเพื่อเกิดโอกาสในการพัฒนาเด็กวัยรุ่น โรงเรียนจะต้องหาทางเชื่อมโยงโรงเรียนของตนกับหน่วยงานอาชีพต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานที่กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถาบันต่าง ๆ ตลอดจนกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน

การเชื่อมโยงเช่นนี้ เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เด็กมีโอกาสประกอบอาชีพและพัฒนาตนเอง โรงเรียนจะต้องทำให้เด็กทุกคนมั่นใจว่าตัวเองจะเป็นผู้มีสุขภาพดีมีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีสวัสดิภาพมีงานทำ และการได้รับบริการต่าง ๆ การทำให้เด็กมั่นใจเช่นนี้จะทำให้เด็กปฏิบัติหน้าที่อย่างคิดลอคเวลาที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน เรารู้ว่าโรงเรียนนั้นประกอบไปด้วยตัวอาคาร ครู อาจารย์ นักเรียน และวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ทั้งสิ่งนี้ได้ทำให้เกิดการ

ติดต่อสังสรรค์กันขึ้นภายในโรงเรียน นอกจากนี้ยังทำให้โรงเรียนได้ติดต่อกับโลกภายนอกอีกด้วย
อย่างไรก็ตาม ของทั้งสองอย่างนี้ถ้าหากดำเนินไปอย่างไร้ความหมายหรือผิดทิศทางก็อาจจะทำให้เกิด
ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่นขึ้นได้ แต่ถ้าหากได้รับการจัดการที่เหมาะสมก็จะ
สามารถป้องกันการกระทำผิดได้

โรงเรียนหลายแห่งในประเทศไทยไม่สามารถควบคุมเด็กให้ประพฤติตนไปในแนวทาง
ที่เหมาะสมได้ ทั้งนี้เพราะมีข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งถ้าหากโรงเรียนเหล่านั้นจะได้พิจารณา
ข้อบกพร่องของตนเองอย่างรอบคอบแล้วนำหลักการต่าง ๆ ที่ได้เสนอแนะไว้แล้วมาใช้ ก็น่าจะ
แก้ปัญหาได้บ้าง เราต้องไม่ลืมว่าเราต้องฝึกคนให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม การ
ฝึกนั้นจึงต้องกระทำด้วยความจริงจัง ความตั้งใจ และความมานะอดทน ไม่ทำอย่างขอไปที
หรือทำไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนเพียงด้านเดียว แต่จะต้องทำงานเพื่องาน ทำงานแล้วไม่หวัง
สิ่งใดตอบแทน และเป็นผู้ที่มีความเสียสละด้วยความบริสุทธิ์ใจอันแท้จริง

ปัจจุบันยังมีครูอาจารย์อีกเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมในการพัฒนา
เยาวชน ไม่มีความสนใจในการค้นคว้าหาความรู้มาถ่ายทอดให้แก่เด็ก ไม่มีเทคนิคในการให้การ
ศึกษาหรือฝึกอบรม ไม่อุทิศเวลาเพื่อการพัฒนาเด็ก มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสมในการเป็นครูบา
อาจารย์ เช่น แต่งกายไม่เหมาะสม พูดจาไม่น่าฟังและอื่น ๆ หากครูอาจารย์คนใดกระทำตน
ไม่เหมาะสมดังได้กล่าวมานี้ ย่อมทำให้เด็กขาดความเคารพนับถือ ไม่ศรัทธา และอาจมองโลก
ในแง่ร้าย ซึ่งจะไม่เป็นผลดีแก่ชีวิตของเด็กเลย ดังนั้นบุคลิกภาพของผู้เป็นครูอาจารย์จึงมีความ
สำคัญเป็นอันมาก

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายของเด็กและ เยาวชน

ครอบครัวเป็นสถาบันเบื้องต้นที่มีความสำคัญยิ่งในการปลูกฝังบุคลิกภาพและอุปนิสัย
ใจคอของบุคคล จากการศึกษาถึงภาวะครอบครัวของผู้ต้องขัง โดยอรุณสุวรรณบุปผา (2518)
ในประเด็นเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัวพบว่า เด็กมีท่าทีไม่เคารพ เป็นปฏิปักษ์ และม
ความสัมพันธ์ไม่ดีกับบิดามารดา แต่กลับมีความสัมพันธ์สนิทสนมกับเพื่อนบ้าน เด็กยึดเพื่อนทั้ง
รุ่นเดียวกันและโตกว่าเป็นที่พึ่ง ในด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร พบว่าบิดามารดาไม่สามารถ

ปกครองหรืออบรมเลี้ยงดูบุตรได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ร้อยละ 30 ปลอบให้มารดาเลี้ยงดูบุตรตามลำพัง การที่มารดาต้องอบรมเลี้ยงดูบุตรแต่ฝ่ายเดียวและต้องไปทำงานนอกบ้าน เนื่องจากความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้มารดาไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูและเอาใจใส่บุตรอย่างเพียงพอ

เกี่ยวกับการออกไปทำงานนอกบ้านของมารดา มีส่วนผลักดันให้เขาวงชนกระทำผิดกฎหมายนั้น เชลคอน และ กลู๊ค (Sheldon and Glueck, 1962 : 110-115) รายงานว่าการที่มารดาต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ไม่มีโอกาสได้เอาใจใส่อบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างใกล้ชิด เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กคบเพื่อนไม่ดี และกระทำผิดกฎหมายได้ง่าย

จากการศึกษาของเบคเกอร์ (Becker, 1972 : 122 - 125) พบว่า บิดามารดาของเขาวงชนที่กระทำผิดกฎหมาย มักแสดงให้เห็นว่า มิได้ให้ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นแก่ครอบครัว และที่สำคัญ ได้แก่ การใช้วิธีการในการสร้างวินัยที่ไม่ถูกต้องแก่เด็ก ในครอบครัวระดับกลาง บิดามารดามักใช้คำพูดและใช้เหตุผลในการสร้างวินัย ในครอบครัวระดับต่ำ บิดามารดานิยมใช้การลงโทษให้เจ็บกาย เป็นมาตรการในการแก้ไขมากกว่าการให้รางวัล

การเป็นตัวแทนของบิดามารดา มีผลอย่างยิ่งในการสร้างอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็กและเขาวงชนผู้เป็นบุตร เรื่องนี้ แบนดูรา และวอลเตอร์ (Bandura and walter, 1963 : 18 - 25) รายงานว่า การแสดงตัวอย่างให้ปรากฏแก่เด็กในลักษณะที่ขัดแย้งกันไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ กล่าวคือ บิดาที่เป็นนักดื่มสุรา แต่ในขณะที่เดียวกันกลับสอนบุตรไม่ให้ดื่มสุรา เพราะการดื่มสุราเป็นสิ่งที่ไม่ดี ผลการควบคุมของบิดาปรากฏว่า เด็กมีความโน้มเอียงไปในทางที่ชอบดื่มสุรา แทนที่จะเกลียดการดื่มสุรา ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเด็กได้เห็นบิดาดื่มสุราเป็นประจำ การกระทำดังกล่าวของบิดาเป็นตัวแทนที่ชัดเจนและประทับใจมากกว่าการสอนไม่ให้ดื่มสุราของบิดา

ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก เด็กที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี ชอบก้าวร้าวในกิจการของผู้อื่น มักมาจากครอบครัวที่มีปัญหาเด็กเกร เรื่องนี้ชัยรัตน์ (Jayaratne, 1975 : 6964) ได้ศึกษาถึงผลของพฤติกรรมก้าวร้าวภายใน

กิจการของผู้อื่น จากครอบครัวที่มีปัญหาเด็กเกรง จำนวนทั้งสิ้น 28 ครอบครัว เด็กในกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กในระดับมัธยมศึกษาทั้งสิ้น ผลปรากฏว่าครอบครัวที่ไม่มีการส่งเสริมให้มีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม จะก่อให้เกิดความนับถือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้การตัดสินใจภายในครอบครัวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การที่สมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสพบปะสนทนากันอย่างสม่ำเสมอ เป็นโอกาสให้สมาชิกได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นการจัดปัญหาการก้าวก้าวแย่งชิงกันในกิจการของผู้อื่น จึงเห็นได้ว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการสร้างคุณสมบัติที่ต้องการให้แก่เด็ก อันได้แก่การยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ไม่ก้าวก่ายในกิจการของผู้อื่น อันจะเป็นทางป้องกันมิให้เกิดการประทุพผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชนได้อีกทางหนึ่ง

อรัญ สุวรรณบุปผา (2518 : 12 - 13) ได้รายงานว่าการกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่มีปัจจัยสำคัญอันเนื่องมาจากการเสียสัมพันธภาพภายในครอบครัว เกิดความเบื่อบ่าในสภาพที่เป็นอยู่แล้ว หากทางออกโดยการคบเพื่อน โดบที่เด็กขาดที่พึ่งขาดที่รักษาในปัญหาต่าง ๆ ตลอดจน รู้สึกอบอุ่นเป็นสุขใจ โอกาสเช่นนี้ทำให้เด็กถูกชักนำให้กระทำผิดกฎหมายได้ง่าย จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเด็กผู้กระทำผิดกฎหมายกับบิดามารดา พบว่า ร้อยละ 20 ของเด็กที่กระทำผิดมีการติดต่อกับบิดามารดานาน ๆ ครั้ง และร้อยละ 25 ต่างฝ่ายต่างอยู่ไม่มีโอกาสได้พบปะติดต่อกัน

เฮทเธอริงตัน, สตูว์ และ ริคเบอร์ก (Hetherington, Stouwie, and Ridberg, 1971 : 160 - 176) ได้ศึกษาถึงการปฏิบัติต่อกันระหว่างเด็กกับบิดามารดาในสภาพการณ์ทางสังคม ภายในครอบครัว ผลปรากฏว่ามีการเกี่ยวข้องการร่วมมือกัน การตัดสินใจร่วมกันน้อยมาก ระหว่างเด็กกับบิดามารดา ซึ่งเด็กที่มาจากครอบครัวลักษณะดังกล่าว เป็นเด็กที่มีปัญหาความประพฤติไม่เป็นระเบียบ (Conduct Disorder)

ได้มีการศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวางถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว กับปัญหาความประพฤติไม่เป็นระเบียบเป็นผู้ที่ขาดการเอาใจใส่ในการอบรมเลี้ยงดูอย่างพอเพียงจากบิดามารดา ขาดประสบการณ์ทางสังคมประกิตในครอบครัวอย่างพอเพียง

เฮวิตต์ และเจนกินส์ (Hewitt and Jenkins, 1976:8 - 17) ได้รายงานว่ เด็กและเยาวชนที่มีความประพฤตินี้ไม่เป็นระเบียบ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาทอดทิ้ง เด็กมากเกินไ

สมจิต วัฒนาขบางกร (2532) ได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและ เยาวชนจากศาลคดีเด็กและเยาวชนพบว่า ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงและ มาจากครอบครัวที่มีบิดามารดาที่อาชีพรับจ้าง หรือค้าขาย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดาแต่มีก จะขาดความเอาใจใส่ ความรักและความอบอุ่นจากครอบครัว

เฮเซล(Hazel, 1978:8-17) รายงานว่า จากการสอบถามถึงความ เป็นไปในสมัย ที่ เป็นเด็ก โดยวิธีตรวจสอบย้อนหลัง (Retrospection) ในเด็กและเยาวชนเหล่านี้ ในสมัย ที่ เป็นเด็ก มีความรู้สึกว่ถูกทอดทิ้ง มีอุปนิสัยม่งร้าย และเป็นศัตรู เรื่องนี้สอดคล้องกับรายงาน ของเมกการ์ที และ โกลเดน (Megargee and Golden, 1973 : 427 - 439) ว่่าเด็ก และเยาวชนที่มีปัญหา ความประพฤตินี้ไม่เป็นระเบียบ มีความรู้สึกว่เป็นศัตรูต่อบิดามารดา

จากการศึกษาค้นคว้าตามที่ได้อ้างมาแล้ว แสดงให้เห็นว่เด็กที่มีปัญหาความประพฤตินี้ ไม่เป็นระเบียบมาก ๆ มาจากครอบครัวที่ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดความสัมพันธ์ที่แนบแน่น ระหว่างบุตรกับบิดามารดา รวมทั้ง บุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวด้วย ลักษณะดังกล่าวทำให้เด็ก ไม่ได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับพัฒนาการเกี่ยวกับการควบคุมภายใน และการตอบสนองต่อ การควบคุมทางสังคม

ในด้านความสัมพันธ์กับมารดานั้น เฮทเธริงตัน และคณะ (Hetherington and others, 1971 : 160 - 176) รายงานว่ ทั้งเด็กเกเรที่มีปัญหาบุคลิกภาพไม่เป็นระเบียบ (Personality Disorder) และพี่น้องในครอบครัว เป็นพวกที่ถูกมารดาควบคุมมากเกินไ ทั้งยังมีการขัดแย้ง ไม่ลงรอยกันระหว่างมารดากับบุตรอีกด้วย คณะผู้วิจัยได้รายงานต่อไปอีกว่ เด็กเกเรที่หนีสังคม จะมีการขัดแย้งกับมารดาผู้ชอบควบคุมและชอบก้าวภายในกิจการของบุตร มากเกินไ

บุคลิกภาพที่ไม่เป็นระเบียบนั้น มีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมมากเกินไป และการยับยั้งมากเกินไปของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การควบคุมและการยับยั้งมากเกินไปของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมและการยับยั้งมากเกินไปของมารดา จะมีผลต่อการติดต่อสัมพันธ์ของเด็กกับบุคคลอื่นด้วย

การสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นในครอบครัว ทำให้เด็กมีความรักและภูมิใจในบ้าน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายบ้านเด็กที่ประสบปัญหาในครอบครัว จะเกิดความเกลียดชังบ้านและสมาชิกในบ้าน พยายามหนีออกจากบ้าน เพื่อไปแสวงหาความรักความอบอุ่นนอกบ้านอันจะเป็นทางหนึ่งที่ชักนำเด็กและเยาวชนไปสู่การกระทำที่ผิดกฎหมายได้

ความสัมพันธ์ในครอบครัวจะส่งผลถึงพฤติกรรมทุกด้านของเด็ก เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนอันเนื่องมาจากสังคมประกิตนั้น มีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ที่แตกแยกกันในครอบครัว เรื่องนี้ เฮวิตต์ และ เจมกินส์ (Hewitt and Jenkins, 1976:8 - 17) รายงานว่า ลักษณะเบี่ยงเบนโดยสังคมประกิต (Socialized Deviance) เป็นพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีบิดามารดาเกิดความแตกแยกกัน บิดามารดาเป็นผู้ที่ขาดลักษณะความเป็นบิดามารดา เด็กและเยาวชนในครอบครัวดังกล่าว อยู่ในสภาพที่ถูกละเลยมากกว่า ถูกทอดทิ้ง เด็กและเยาวชนจะถูกทะเลาะเลียบให้เตร็ดเตร่อยู่อริมนถนนกับเพื่อน และจะถูกสังคมประกิตโดยวิถีชีวิตของเด็กเกาะตามท้องถนน

เมกการ์กี และ โกลเดน (Megargee and Golden, 1973 : 427 - 439) รายงานว่า เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนโดยสังคมประกิต จะมีพฤติกรรมในทางลบต่อบิดา การไม่ลงรอยกับผู้เป็นบิดา มีส่วนผลักดันให้เด็กหนีออกจากบ้าน ไปใช้ชีวิตตามท้องถนน การปฏิบัติตัวของบิดา ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กอันมาก เฮทเธอริงตัน และคณะ (Hetherington and others, 1971 : 160 - 176) รายงานว่าเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนโดยสังคมประกิต มาจากครอบครัวที่มีบิดาเข้มงวดกวดขัน และควบคุมบุตรมากเกินไป การปฏิบัติตนของมารดาที่ไม่ถูกต้องต่อบุตร จะส่งผลถึงพฤติกรรมของบุตรยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยรายงานว่า โดยปกติเด็กจำเป็นต้องได้รับความรักความเอาใจใส่จากบิดามารดา

เท่า ๆ กันทั้งสองฝ่าย การที่เด็กเข้ากับบิดาไม่ได้และไม่ได้รับความเอาใจใส่จากบิดา แต่ได้รับการเลี้ยงดูจากมารดาเพียงครั้ง ๆ กลางๆ ทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นที่สมบูรณ์ในครอบครัว ซึ่งจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน

ประเทิน มหาจันทร์ (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่องการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนไทย พบว่าการกระทำผิดกฎหมายมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมและลงโทษ

พรเพ็ญ เพ็ชรสุขศิริ (2527) ได้ทำการวิจัยพบว่าวัยรุ่นกระทำผิดมีแนวโน้มได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย ควบคุมมาก ใช้เหตุผลน้อยและลงโทษสูง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากครอบครัวมีรายได้ต่ำ การเลี้ยงดูลักษณะนี้ทำให้เด็กมีทัศนคติไม่ดีต่อครอบครัว อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กคบหาสมาคมกับผู้มีความประพฤติเบี่ยงเบนสูงและอาจนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัจฉราพรหม เทศบุรณะ (2534) ที่พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมมากมีความสัมพันธ์กับการคบหาสมาคมกับผู้มีความประพฤติเบี่ยงเบนที่มีความโน้มเอียงไปในทางเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมาย

ดิทซ์ (Deitz, 1965) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเด็กที่กระทำผิดกฎหมายกับเด็กปกติทางด้านปรับตัวเข้ากับบิดามารดา ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่กระทำผิดกฎหมายมีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองน้อยกว่าเด็กปกติ และมีความรู้สึกที่ผู้ปกครองมีความเข้าใจในตัวเขาน้อยกว่าผู้ปกครองของเด็กปกติ

เกี่ยวกับเรื่องความรัก ความอบอุ่น และสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวนี้ แอนดราย (Andry, 1962 : 342 - 352) ได้ศึกษาเด็กจากสถานฝึกอบรมบ้านริมานด์ โดยเปรียบเทียบกับเด็กปกติ และศึกษาสภาพครอบครัวของเด็กทั้งสองกลุ่มด้วย รายงานว่าความสัมพันธ์ทางด้านความรัก ระหว่างบุตรกับบิดามารดา มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการอบรมเลี้ยงดู ผลการวิจัยปรากฏดังต่อไปนี้

- 1) เด็กเกเรมีความรู้สึกที่มารดารักเขามากที่สุด ส่วนเด็กปกติมีความรู้สึกที่ทั้งบิดามารดารักเขาเท่าๆ กัน เด็กเกเรมีความรู้สึกที่บิดาไม่ได้รักเขาเลย
- 2) เด็กเกเรมีความรู้สึกที่ บิดาจะต้องรักเขาให้มากกว่าเดิม

3) ทั้งบิดาและมารดาของเด็กเกร่ รายงานสอดคล้องกับความรู้สึกทั้งสอง
ประการข้างต้น

4) เด็กเกร่มีความรู้สึกว่าเป็นบิดามารดา (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ บิดา) ไม่กล้า
แสดงออกว่าตนรักลูก

5) เด็กเกร่มีความรู้สึกว่าเป็นบิดามารดาที่มีความโหดร้ายต่อเขา

6) เด็กเกร่มีความรู้สึกว่าเขาถ่ายแบบมาจากมารดามากกว่าบิดา

เด็กปกติมีความรู้สึกว่าเขาถ่ายแบบอย่างจากบิดาและมารดาทั้งสองคน ในด้านแนวการ
ประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนอุปนิสัยและทัศนคติต่าง ๆ

โบลบี (Bowlby, 1946 : 35 - 48) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเด็กเกร่และเด็กปกติ
รายงานว่าเด็กเกร่มีความรู้สึกว่าเขาขาดความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว เด็กเกร่มีความรู้สึก
ในทางลบต่อบทบาทของบิดามารดา ส่วนเด็กปกติจะมีความรู้สึกในทางบวก เด็กเกร่รับรู้ใน
ความบกพร่องของบทบาทของบิดามากกว่ามารดา เด็กจะรู้สึกว่าการขาดบิดาดีกว่ามารดา

การอบรมเลี้ยงดูเด็กในเขาวัว มีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก
การสร้างอุปนิสัยที่ไม่ดีและสุขภาพจิตที่ไม่ดี จะนำไปสู่การทำลายความสัมพันธ์อันดีระหว่างบิดา
กับบุตร ในทางตรงกันข้ามสัมพันธ์ภาพที่ไม่ดีระหว่างสองฝ่าย จะนำไปสู่การสร้างอุปนิสัยและ
สุขภาพจิตที่ไม่ดีได้เช่นกัน การที่เด็กได้รับการอบรมที่ถูกต้อง จะทำให้เด็กได้รับความรักความ
อบอุ่นจากบิดาและมารดาเท่า ๆ กัน ถ้าหากในครอบครัวขาดความสมดุลในด้านความรักความ
อบอุ่นแล้ว โครงสร้างเกี่ยวกับความรักในครอบครัวจะเสียไป กล่าวคือ หากมารดาเห็นว่า
เด็กขาดความรักจากบิดาผู้เป็นมารดาก็จะทุ่มความรักให้เด็ก จนกลายเป็นการตามใจ ซึ่งอาจ
ทำให้เด็กหลงใหลได้

เด็กที่รู้สึกว่าตนขาดความรักจากบิดาเป็นเวลานาน ๆ เด็กจะมีความรู้สึกเป็นศัตรู
ต่อบิดา และจะแสดงความเป็นศัตรูต่อบุคคลอื่นด้วย เด็กปกติจะเทียบตนเองกับเครื่องหมาย
ของความเป็นบิดาในทางบวก เช่น เด็กมักจะเอาอย่างบิดาในด้านความดี ความเก่งกล้า
ความเฉลียวฉลาด เป็นต้น เด็กที่ขาดความสัมพันธ์อันดีกับบิดา จะไม่สามารถเทียบตนเองกับ
เครื่องหมายของบิดาได้ ซึ่งจะนำไปสู่การขัดแย้งภายในครอบครัว เด็กไม่สามารถแก้ปัญหา

เกี่ยวกับการขัดแย้งในครอบครัวได้ เช่น แสดงการต่อสู้กับบิดาของตน เป็นต้น เช่นนี้เด็กจึงต้องแสดงออกโดยการต่อสู้กับคนเพศเดียวกับบิดา หรือต่อสู้กับเครื่องหมายของบิดา หรือต่อสู้กับเครื่องหมายของแหล่งอำนาจในสังคมแทนเครื่องหมายบิดา ซึ่งเป็นแหล่งอำนาจในครอบครัว ความรู้สึกดังกล่าวในเด็กชาย นักจิตวิทยาบอกว่าเนื่องมาจากลักษณะทางจิตลักษณะหนึ่งที่เรียกว่า บมอดิปัส (Oedipus complex)

ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland, 1968 : 171 - 188) ได้กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมในครอบครัวที่ส่งผลไปถึงการกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชนไว้อย่างกว้างขวาง โดยสรุปครอบครัว ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายเป็นสมาชิกอยู่นั้น จะมีลักษณะประการใดประการหนึ่ง หรือหลายประการดังต่อไปนี้

- 1) สมาชิกคนอื่น ๆ ของครอบครัวเป็นอาชญากร ไร้จริยธรรมหรือติดสุรา
- 2) ขาดบิดามารดาคนใดคนหนึ่ง หรือขาดทั้งสองคน โดยการตาย การหย่าร้าง หรือการทอดทิ้งกัน
- 3) ขาดการควบคุมดูแลของบิดามารดา ซึ่งอาจจะเป็นเพราะความโง่เขลาเบาปัญญา ความบกพร่องทางร่างกายหรือความเจ็บไข้ได้ป่วย
- 4) ความไม่ปกติภายในบ้าน เช่น การแสดงอำนาจของสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัว แสดงความรักและตามใจ หรือโอบอ้อมเกินไป เคร่งครัด เข้มงวดกวดขันเกินไป อิจฉาริษยา หรือมีความขัดแย้งกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว
- 5) ความแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนา ของสมาชิกในครอบครัวความแตกต่างกันในเรื่องมาตรฐานของสมาชิกในครอบครัว
- 6) ความมกคตันในด้านเศรษฐกิจ เช่น ไม่มีงานทำ รายได้ไม่เพียงพอ การออกทำงานนอกบ้านของมารดา เป็นต้น

การที่เด็กต้องอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นอาชญากร ก็เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่มีส่วนผลักดันให้เด็กกระทำผิดกฎหมาย กลู๊ก (Glueck, 1934 : 174 - 175) รายงานว่าร้อยละ 84.8 ของเด็กที่ถูกปล่อยมาจากสถานฝึกอบรมในรัฐแมสซาชูเซต เคยได้รับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นอาชญากร ร้อยละ 86.7 ของเด็กเกเรชาย และร้อยละ 80.7

ของเด็กเกเรหญิง ในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามาจากครอบครัวที่มีลักษณะดังกล่าว กลück รายงานต่อไปว่า การดื่มสุรา อาชญากรรม และการกระทำที่ไร้จรรยาบรรณ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นถึงร้อยละ 90.4 ในครอบครัวของเด็กเกเรชาย และเกิดขึ้นเพียงร้อยละ 54 ในบ้านของเด็กทั่วไป

การเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในครอบครัว อันได้แก่ การตาย การหย่าร้าง การทอดทิ้ง เหล่านี้เชื่อกันว่ามีส่วนเกี่ยวพันกัน การเกเร และกระทำผิดกฎหมายของเด็ก เรื่องนี้จากผลงานวิจัยของโมนาฮาน (Monahan, 1957 : 251 - 258) ปรากฏว่าร้อยละ 30 - 60 ของเด็กเกเรมาจากครอบครัวที่แตกแยก อัตราส่วนของเด็กเกเรหญิงมาจากครอบครัวที่แตกแยกมากกว่าเด็กเกเรผิวขาว

อชญา ลิมป์ไพฑูรย์ (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะกลุ่มเพื่อนของเด็กและเยาวชนกระทำผิดในสถานฝึกอบรมศึกษา เฉพาะกรณีสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย (บ้านกรูณา) พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมาจากครอบครัวที่ยากจน และมีปัญหาครอบครัว อันเนื่องมาจากบิดา หรือมารดาไม่ได้อยู่ร่วมกันกับเด็ก

ชอว์ และแมคเคย์ (Shaw and McKay, 1937 : 261 - 284) เปรียบเทียบเด็กเกเรกับเด็กปกติในโรงเรียนที่อยู่ในระดับอายุเดียวกัน ผลปรากฏว่าร้อยละ 42.5 ของเด็กเกเร ร้อยละ 36.1 ของเด็กปกติในโรงเรียน มาจากครอบครัวที่มีสภาพแตกแยก ผู้วิจัยได้รายงานต่อไปว่ามีอัตราส่วนเพียง 1.18 : 1 เท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สภาพแตกแยกในครอบครัวมิได้เกี่ยวข้องกับความเกเรของเด็กชายเลย จากการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งกระทำกับเด็กเกเรหญิงในชิคาโก ปรากฏว่าร้อยละ 66.8 ของเด็กเกเรหญิง กับร้อยละ 44.8 ของเด็กหญิงในโรงเรียนมาจากครอบครัวที่แตกแยก คิดเป็นอัตราส่วนเพียง 1.49 : 1 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าภาวะครอบครัวที่แตกแยกมีอิทธิพลต่อเด็กเกเรหญิงมากกว่าเด็กเกเรชาย

จากการศึกษาวิจัยในหลายแห่ง สรุปผลสอดคล้องกันว่า ครอบครัวที่มีสภาพแตกแยกไม่ส่งผลต่อเด็กเกเรหญิง เด็กและเยาวชนหญิงที่มาจากครอบครัวซึ่งมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดี จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้การแนะนำที่ดี ส่วนเด็กและเยาวชนหญิงที่มาจาก

ครอบครัวที่ขาดระเบียบวินัย มีการแตกแยกกันภายในครอบครัว มักจะได้รับการชักจูงให้กลายเป็นโสเภณีได้ง่ายกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่จัดระบบดี

ครอบครัวที่มีการจัดระบบที่ดี ย่อมจะมีส่วนในการสร้างนิสัยให้แก่เด็ก การมีนิสัยในตนเองเป็นมาตรการหนึ่งของควบคุมภายใน อันมีส่วนในการป้องกันการเกเรของเด็กจากการศึกษาของเบอร์ท (Burt, 1944 : 173 - 180) จึงสรุปว่า ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างพฤติกรรมเกเรกับไม่เกเรของเด็ก ขึ้นอยู่กับการสร้างวินัยภายในบ้าน สภาพการไร้วินัยในบ้านของเด็กเกเร จะมีมากเป็น 6.9 เท่าของบ้านเด็กปกติ

สภาพการไร้วินัยภายในบ้าน ปรากฏให้เห็นในลักษณะต่อไปนี้

1) การที่บิดามารดาเฉยเฉยต่อระเบียบวินัย ความด้อยทางจริยธรรมของบิดามารดา ความบกพร่องของสภาพร่างกายและจิตใจ เหล่านี้ทำให้เกิดภาวะการขาดความมีระเบียบวินัยภายในบ้าน

2) การขาดบิดามารดาเพราะการตาย หย่าร้าง ทอดทิ้ง จะก่อให้เกิดภาวะไร้วินัยในบ้าน

3) ความไม่ลงรอยกันระหว่างบิดากับมารดาหรือกับญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวเกี่ยวกับการควบคุมดูแลเด็ก

4) การมีระเบียบวินัยที่เข้มงวดเกินไป

สภาพการไร้วินัยมีความสำคัญ ซึ่งจะส่งผลไปถึงความเกเรของเด็กมากกว่าความยากจนในบ้าน จากการศึกษาของ กลู๊ก (Gleuck, 1950 : 113 - 131) สรุปว่าเด็กเกเรได้รับการแนะนำที่ไม่เหมาะสมถึง ร้อยละ 64 ส่วนเด็กปกตินั้นได้รับการแนะนำที่ไม่เหมาะสมเพียงร้อยละ 13 เท่านั้น ผู้วิจัยพบว่าเด็กเกเรนั้นมีถึงร้อยละ 57 ที่มีมารดาเป็นคนขาดระเบียบวินัย ส่วนเด็กปกตินี้มีเพียงร้อยละ 12 เท่านั้น ที่มีมารดาเป็นคนไร้ระเบียบวินัย

สาเหตุสำคัญที่ทำให้วินัยภายในบ้านประสบความล้มเหลวนั้น เกิดจากความเฉยเมยหรือความไม่เอาใจใส่ของบิดามารดา บางบ้านบิดามารดาใช้เวลาเป็นส่วน้อยในการอบรมดูแลบุตรของตน เมื่อเด็กมีความเจริญในด้านต่าง ๆ รุ่งงามขึ้น เช่น ทางด้านร่างกาย เป็นต้น เด็กจะถูกปล่อยปละละเลยให้ออกไปแสวงหาแหล่งที่จะสร้างพฤติกรรมตามความพอใจ

ของตน ซึ่งเด็กอาจถูกชักจูงโดยเพื่อน สื่อมวลชนหรือสิ่งแวดล้อมทั่ว ๆ ไป การละเลยต่อการอบรมสั่งสอนบุตรของบิดามารดา มักจะเนื่องมาจากกรณีที่บิดามารดามีพฤติกรรมเป็นอาชญากร และพฤติกรรมดังกล่าว มักเกิดแก่ผู้ที่มีที่พักอาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมมากกว่าในบ้านของคนระดับกลาง

โดยเหตุที่ครอบครัวเป็นแหล่งของความรักความอบอุ่น เมื่อการกระจายความรักความอบอุ่นในบ้านเป็นไปอย่างไม่ยุติธรรม เช่น บิดามารดาให้ความรักความเอาใจใส่แก่ลูกมากน้อยไม่เท่ากัน เนื่องจากมีสาเหตุหลายอย่าง เป็นต้น เช่นนี้ก่อให้เกิดความเครียดทางจิตวิทยา และอารมณ์ไม่มั่นคงแก่เด็กที่คิดว่าตนไม่ได้รับความรักความอบอุ่นเท่า ๆ กับพี่น้องคนอื่น การที่บิดามารดาแสดงความรุนแรงต่อเด็ก แสดงความเกลียดชัง มีผลให้เด็กเกิดความคับข้องใจ มีอารมณ์ไม่มั่นคง รู้สึกขาดความมั่นคง ลักษณะดังกล่าวนำไปสู่การเป็นเด็กเกเร จากการศึกษาวิจัย ปรากฏว่าเด็กเกเรส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่สมาชิกมีอารมณ์ไม่มั่นคง โกรธง่าย ปฏิบัติต่อกันด้วยความรุนแรง หย่าบกระด้าง เมื่อเด็กประสบภาวะเช่นนี้ภายในครอบครัว เด็กจะเกิดความเบื่อหน่าย เมื่อทนภาวะดังกล่าวไม่ได้ เด็กอาจหนีออกจากบ้านเพื่อไปแสวงหาความพอใจจากนอกบ้าน โอกาสเช่นนี้ทำให้เด็กกลายเป็นเด็กเกเรได้ง่าย เกี่ยวกับการหนีออกจากบ้านนี้ สลอร์สัน (Slawson, 1962 : 212 - 230) รายงานว่า ร้อยละ 34 ของเด็กเกเรเป็นเด็กที่หนีออกจากบ้าน สำหรับเด็กหญิงซึ่งขาดความรักความอบอุ่นภายในบ้าน อาจแสวงหาการทดแทน โดยการคบกับเด็กชายหรือทำกิจกรรมเพื่อเป็นการชดเชยในโรงเรียน

สภาพครอบครัวสามารถส่งผลอย่างใหญ่หลวงถึงพฤติกรรมของเด็ก สภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เช่น มีการสูญเสียบิดามารดา ไม่ว่าจะเป็นการตาย หย่าร้างการแยกกันอยู่ การอยู่ห่างจากกันนาน ๆ หรือครอบครัวอยู่ในภาวะตกต่ำ เป็นต้น เหล่านี้ยังผลให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการของเด็ก เมื่อเด็กขาดบิดา เด็กจะถูกละทิ้งให้อยู่ในสภาพที่ด้อยทางเศรษฐกิจ เกิดความคับข้องใจ มีปัญหาในการปรับตัว และเกิดความไม่สมบูรณ์ทางด้านสังคม เด็กที่ขาดทั้งบิดามารดา จะมีความรู้สึกที่ขาดความรักความอบอุ่นในชีวิต

สภาพแตกแยกของครอบครัว มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาการกระทำผิดกฎหมายของเด็กและ เยาวชนอย่างใกล้ชิด ได้มีการศึกษาค้นคว้ากันอย่างกว้างขวางถึงสภาพครอบครัวของเด็กและ เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย เกี่ยวกับเรื่องนี้ บอนเซอร์ (Bonser, 1918 : 36 - 40 อ้างถึงใน ประเทิน มหาจันทร์, 2521 : 66) รายงานว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย มาจากครอบครัวที่แตกแยกมากกว่าเด็กและเยาวชน ที่มีได้กระทำผิดกฎหมายถึงสองเท่า วิตแมน และฮัฟแมน (Wittman and Huffman, 1945 : 167 - 182) ได้ศึกษาเด็กวัยรุ่นในมลรัฐ อิลลินอยส์ พบว่า เด็กเกเรที่เข้ารับการฝึกอบรมในสถานฝึกอบรมนั้นมาจากครอบครัวที่แตกแยก มากกว่าเด็กปกติที่อยู่ในเขตเดียวกัน

คาร์ - ซอนเดอร์ส (Carr - Suanders, 1962 : 39 - 45) ได้ศึกษาเด็ก และเยาวชนในประเทศอังกฤษ พบว่า เด็กเกเรมาจากครอบครัวที่แตกแยกมากกว่าเด็กปกติ ผู้วิจัยได้รายงานต่อไปว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่แตกแยกนั้น ส่วนใหญ่เนื่องมาจากการที่บิดา มารดาแยกกันอยู่บ้าง หรือหย่าร้างกันบ้าง

โมนาฮาน (Monahan, 1957 : 215 - 258) รายงานว่า สภาพครอบครัวของเด็ก เกร่นั้น ส่วนใหญ่มีความบกพร่อง ขาดศีลธรรมจรรยา หรือไม่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม มากกว่าครอบครัวของเด็กปกติทั่วไป อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ยังมีเด็กอีกเป็นจำนวนมากที่มาจากครอบครัวที่แตกแยก แต่เด็กเหล่านั้นไม่กลายเป็นเด็กเกเร และในทางตรงกันข้าม มีเด็กเกเรอีกเป็นจำนวนมากเช่นกัน ที่มีได้มาจากครอบครัวที่แตกแยก

เคิร์คแพทริก (Kirkpatrick, 1937 : 356 - 360) ว่าสภาพครอบครัวที่ แตกแยกอาจเป็นเพียงปัญหาปลายเหตุ เด็กอาจขาดการแนะนำที่ดี ขาดการควบคุมภายใน ครอบครัว จึงทำให้เด็กมีความประพฤติไม่ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่แตกแยก มักมีการกระทำผิดซ้ำมากกว่าเด็กเกเรที่มาจากครอบครัวปกติ

การกระทำผิดซ้ำของเด็กที่เข้ารับการอบรมนั้น ส่วนใหญ่มักเกิดกับเด็กที่มาจาก ครอบครัวซึ่งมีภูมิหลังไม่ดี เด็กหญิงที่อยู่กับมารดา มักกระทำผิดซ้ำน้อยกว่าเด็กหญิงที่อยู่กับบิดา

เด็กที่บิดามารดาเสียชีวิตทั้งสองคน มีการกระทำผิดซ้ำมากกว่าเด็กที่บิดามารดาคนเดียวคนหนึ่งเสียชีวิต เด็กที่ต้องอาศัยอยู่กับครอบครัวของผู้อื่นและขาดบิดามารดาทั้งสองคน มีการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด

การสร้างอุปนิสัยที่ดีในตัวเด็ก เป็นเสมือนการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นแก่เด็ก ซึ่งเป็นความจำเป็นเบื้องต้นสำหรับการแก้ปัญหาเด็กเกเร หรือการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน การอบรมสั่งสอนที่ถูกต้องเหมาะสมจากบิดามารดา ความตั้งใจที่จะอบรมสั่งสอนด้วยทัศนคติที่เป็นปกติจากบิดามารดา การให้ความรักและความอบอุ่นภายในครอบครัวแก่เด็ก เด็กต้องการสิ่งเหล่านี้มากที่สุดจากครอบครัว ครอบครัวใดที่ขาดคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว การสร้างอุปนิสัยที่ดีขึ้นในตัวเด็กก็จะได้ไม่ผล เมื่อเด็กมีอุปนิสัยไม่ดีเป็นพื้นแล้ว โอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมเกเรหรือกระทำผิดกฎหมาย บ่อยเป็นไปได้ง่าย อุปนิสัยที่ดีในตัวเด็ก เป็นเสมือนเกราะป้องกันมิให้เด็กละเมิดปทัสสถานของสังคม อันเป็นการสร้างความปั่นป่วนเดือดร้อนให้แก่สังคม การสร้างอุปนิสัยที่ดีในตัวเด็ก จึงเป็นสิ่งสำคัญ

เรคเลสและคณะ (Reckless and others, 1956 : 744 - 746) ได้ศึกษาอุปนิสัยของเด็กดี จำนวน 125 คน เปรียบเทียบกับเด็กไม่ดี จำนวน 192 คน โดยการศึกษาภูมิหลังทางครอบครัว ศึกษาบุคลิกภาพและอุปนิสัยของเด็ก ผลปรากฏว่าในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กดีนั้น มีลักษณะดังนี้ 1) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด 2) เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ครูอาจารย์ 3) เคร่งครัดในเรื่องความถูกต้อง ความยุติธรรม 4) หลีกเลียงความยุ่งยากต่าง ๆ 5) ยึดมั่นในการปฏิบัติตามความมุ่งหวังของบิดามารดา ครูอาจารย์ และบุคคลอื่น ๆ

การที่เด็กตามคุณลักษณะตามที่กล่าวมาแล้วนั้น เรคเลสได้รายงานว่าเป็นเพราะบิดามารดาได้เอาใจใส่อบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ทำให้เด็กรู้สึกว่าได้ได้รับความรักความอบอุ่น รู้สึกว่าชีวิตในครอบครัวเป็นชีวิตที่มีความสุข จากการสัมภาษณ์บิดามารดาของเด็กดีเหล่านั้นในเรื่องเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของบิดามารดานั้น เรคเลสรายงานว่า จากการศึกษาเด็กและสัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กที่มีความประพฤติดี ผลปรากฏว่าเด็กเหล่านี้ได้รับการปลูกฝัง

เกี่ยวกับแบบแผนของมิตรภาพที่ถูกต้อง มีกิจกรรมในการพักผ่อนที่เหมาะสม รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีความรับผิดชอบต่อการกิจที่ได้รับมอบหมายภายในบ้างได้อย่างครบถ้วน ไม่บกพร่อง

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่เด็กได้รับการปลูกฝังจากบิดามารดา จนกลายเป็นค่านิยมของเด็ก ซึ่งเป็นเครื่องสกัดกั้นไม่ให้เด็กกระทำในสิ่งที่ไม่สมควร สิ่งนั้นได้แก่ความตระหนักในค่านิยมของความไม่เกร และการกระทำที่สอดคล้องกับความมุ่งหวังที่ดีของผู้อื่นที่มีความสำคัญ เช่น บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ ตลอดจนครูอาจารย์ เป็นต้น

ครอบครัวที่มีส่วนผลักดันให้เด็กกลายเป็นเด็กเกร หรือประพฤตินอกกฎหมานั้น ส่วนใหญ่บิดามารดามีการศึกษาน้อย มีสุขภาพทางกายและสุขภาพจิตไม่ปกติ ซึ่งเป็นทางทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดามารดาเสื่อมทรามลง

ได้มีการศึกษาวิจัยกันอย่างกว้างขวางถึงลักษณะของบิดามารดา ที่ส่งผลไปถึงการเกรของเด็ก ดัก (Duke, 1976 : 65 - 85) ได้ศึกษานักเรียนระดับมัธยมสองกลุ่ม คือ กลุ่มเด็กที่มีปัญหา มาก กับกลุ่มเด็กที่ไม่มีปัญหา ผลปรากฏว่าการเข้าเรียนของบิดามารดา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับเด็กสองกลุ่ม เด็กจากครอบครัวที่บิดาเรียนไม่จบมัธยมต้น มีปัญหา (ซึ่งวัดด้วยรายการปัญหาของมุนนี่) มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดาเรียนจบมัธยมต้น

สตาบีนเนา และ พอลลิน (Stabenau and Pollin, 1968 : 84 - 92) รายงานว่า บิดาของเด็กเกรใช้เวลาในการศึกษา 10.0 ปี ซึ่งน้อยกว่าบิดาของเด็กที่เป็นจิตเภท (12.6 ปี) และน้อยกว่าบิดาของเด็กปกติ ซึ่งใช้เวลาในการศึกษา 13.6 ปี นอกจากนั้นผู้วิจัยยังรายงานต่อไปว่า มารดาของเด็กเกรและเด็กจิตเภทมีแนวโน้มในลักษณะของการถูกเก็บกด มีความรู้สึกผิด และในระยะที่เด็ก(ซึ่งกลายเป็นเด็กเกร) เด็กใหม่ ๆ ผู้เป็นมารดา มีความรู้สึก ว่า ตนยังไม่พร้อมที่จะมีบุตร

เคอร์ และคูรูวิลลา (Query and Kuruville, 1975 : 294 - 312) รายงานว่าระดับการศึกษาของมารดาและอาชีพของมารดา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการของเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย

อามินี และคณะ (Amini and others, 1976 : 281 - 299 อ้างถึง) ใน
ประเทิน มหาจันทร์, 2521 : 71) ได้ศึกษาเด็กที่คิดบาเสพติด รายงานว่าบิดามารดาของ
เด็กกลุ่มนี้มีอารมณ์ที่ยังไม่พร้อมที่จะทำหน้าที่บิดามารดา

เฟลลิส และออฟฟอร์ด (Felice and Offord, 1972 : 375 - 389) รายงาน
ว่าบิดาที่ติดสุรา กับเด็กที่มีความรู้สึกต่อต้านสังคม มักจะมาจากครอบครัวเดียวกัน บิดาเหล่านั้น
เป็นผู้ที่มีความตกต่ำในการทำงานและสังคม

คุณภาพของการเป็นบิดามารดา หรืออีกนัยหนึ่งประสิทธิภาพของการทำหน้าที่บิดามารดา
ของผู้ที่เป็นบิดามารดา มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นอันมาก คุณภาพของการทำหน้าที่
บิดามารดา ประกอบด้วยคุณสมบัติหลายประการ ที่สำคัญที่สุดได้แก่การทำหน้าที่เป็นตัวแบบที่ดี
ให้แก่บุตร การสั่งสอนอบรมบุตรจะได้ผลมิใช่เพียงเป็นการอบรมด้วยวาจา หากอยู่ที่การกระทำ
เป็นสำคัญ บิดามารดาจะต้องกระทำตัวอย่างที่ดีให้แก่บุตร ในทางตรงกันข้าม ตัวอย่างที่ไม่ดี
ก็มีอิทธิพลต่อการสร้างนิสัยให้แก่เด็กเช่นกัน การที่จะทำหน้าที่ของบิดามารดาได้สมบูรณ์ จะต้อง
ประกอบด้วยการทำหน้าที่เป็นตัวแบบที่ดี คุณสมบัติอีกประการหนึ่งของการทำหน้าที่บิดามารดา
ที่ดี ได้แก่ การให้ความรัก ความอบอุ่นแก่บุตร เรื่องนี้ผู้เป็นบิดามารดาทุกคนทราบดี แต่โดย
สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบกับฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว ทำให้บิดามารดา
ไม่สามารถให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรได้โดยสมบูรณ์ จึงเห็นได้ว่าบิดามารดาผู้ที่จะให้การ
อบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนดีได้ จะต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ของบิดามารดาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ได้มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่บิดามารดากับการเกเรของเด็ก พบว่า การ
เพิ่มอัตราการเกเรของเยาวชนในครอบครัวชั้นกลาง เนื่องมาจากการที่บิดามารดาใช้บุตรของ
ตนเป็นเครื่องมือทดแทนความต้องการของตน ความต้องการดังกล่าวก็เป็นความต้องการจำลอง
เช่น เมื่อบิดามารดาเป็นคนอ่อนแอ ไม่มีอำนาจ บิดามารดามักจะบุให้บุตรเป็นคนก้าวร้าว
รุนแรงกับเพื่อน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทดแทนความต้องการของตน

เจนคินส์ และ บอยเออร์ (Jenkins and Boyer, 1967- 1968) ได้รายงานผล
การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินเนอร์ (Wiener, 1975) ที่ว่าการทอดทิ้งของบิดามารดา
ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านพฤติกรรมของเด็ก

โนแลนด์และเชอริ (Noland and Sherry, 1967) รายงานว่า เด็กหญิงที่มีครรภ์
ในระหว่างที่เรียนอยู่ในโรงเรียนมัธยมมาจากครอบครัว ที่บิดาและมารดาขาดความสัมพันธ์
ที่ติดต่อกัน

รีจ (Riege, 1972 : 55 - 73) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับเด็ก
เกเรหญิง ผลปรากฏว่าเด็กหญิงที่เกเรมีความรู้สึกที่ไม่ได้รับการยกย่องอย่างเพียงพอจากบิดา

สตาบีนเนา และพอลลิน (Stabenau and Pollin, 1968 : 84 - 92) รายงาน
ว่า มีสหสัมพันธ์กันค่อนข้างสูงระหว่างบิดามารดากับความเกเรของเด็ก กล่าวคือเด็กที่เกเร
ส่วนใหญ่มักจะมีบิดาที่ทำหน้าที่บิดาไม่สมบูรณ์

คอนเยอร์ (Conyers, 1977 : 647) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอบรม
เลี้ยงดูของมารดากับการเกเรของเด็กหญิง ผลปรากฏว่าเด็กเกเรหญิง โดยเฉพาะพวกที่มีการ
กระทำผิดซ้ำมาจากครอบครัวที่มารดาไม่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเด็ก และใช้เวลาอยู่กับเด็กน้อย
เกินไป

ได้มีการศึกษาเด็กที่มีปัญหารุนแรงทางพฤติกรรม พบว่า ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่
บิดามารดาทอดทิ้งบุตรมากเกินไป หรือเอาใจใส่มากเกินไป

เชินเฟลด์ (Schoenfeld, 1971 : 469 - 480) รายงานว่าเยาวชนที่ทำความผิด
กฎหมาย ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาขาดความเคารพในกฎเกณฑ์ของสังคม หรือ
มาจากครอบครัวที่บิดามารดาถ่ายทอดพฤติกรรมที่แสดงความเคารพกฎหมายจนเกินสมควร

กลู๊ก และ กลู๊ก (Glueck and Glueck, 1968 : 257 - 262) ได้ศึกษาถึง
ความสัมพันธ์ระหว่างการเกเรของเด็กกับการเข้มงวดและการปล่อยปละละเลยของบิดามารดา
ในเรื่องวินัย ผลการวิจัยสอดคล้องกันที่ว่า เด็กเกเรมาจากครอบครัวที่มีความเข้มงวด
เกินไปทางด้านวินัย หรือปล่อยปละละเลยเกินไป เรื่องนี้ กิลเบอร์ท (Gilbert, 1972 :
325 - 356) รายงานว่า การควบคุมทางวินัยที่อ่อนแอของมารดา มีผลต่อปัญหาทางด้าน
พฤติกรรมของบุตร การควบคุมทางวินัยที่ไม่สม่ำเสมอ เป็นตัวทำนายที่สำคัญของการเป็นเด็กเกเร

คอนเบอร์ (Conyers, 1977 : 647) ได้ศึกษาเด็กที่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรม รายงานว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่ไม่เคร่งครัดในเรื่องระเบียบวินัย มีแนวโน้มที่จะขาดโรงเรียนมาก ได้คะแนนต่ำ รังแกผู้อื่น ถูกภาคทัณฑ์บ่อยครั้ง และต้องออกจากโรงเรียนก่อนเรียนจบ เรื่องนี้ เซินเฟลด์ (Schoenfeld, 1971 : 469 - 480) ได้รายงานว่าเป็นเด็กเกเรจะมีความรู้สึกว่าเป็นคาวบอยได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการจัดการเกี่ยวกับวินัยภายในครอบครัว แต่ส่วนใหญ่กระทำไม่สำเร็จ

ช่วงเวลาของการเกิดปัญหาในครอบครัว จัดว่ามีความสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กเช่นกัน ปัญหาใดที่เกิดขึ้นระหว่างที่เด็กกำลังอยู่ในวัยหรือในช่วงวิกฤตของพัฒนาการ ปัญหานั้นจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กอย่างรุนแรง เกี่ยวกับเรื่องนี้สตาบีเนา และ พอลลิน (Stabenau and Pollin, 1968 : 84 - 92) ได้รายงานว่าการล่มสลายของครอบครัวที่เกิดขึ้นในช่วงแรก ๆ ของพัฒนาการ มีความสัมพันธ์กับการเกเรของเขาวชน ความเห็นดังกล่าวแย้งกับงานวิจัยของ กิลเบิร์ต (Gilbert, 1972) ซึ่งได้ศึกษาเด็กเกเรในอังกฤษและเวลส์ ผลปรากฏว่าประสพการณ์จากการที่บิดามารดาแยกทางกันในช่วงที่เด็กกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมตอนปลาย มีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของเด็กหญิง

เรื่องขนาดของครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับการเกเรของเด็ก เด็กเกเรส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ มีพี่น้องมาก ซึ่งทั้งนี้อาจมีปัจจัยอื่นประกอบ เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว สิ่งแวดล้อมของครอบครัว และระดับการศึกษาของบิดามารดา เป็นต้น ได้มีการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์สูง ระหว่างขนาดของครอบครัวกับการเกเรของเด็ก เด็กเกเรส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวใหญ่

ลำดับการเกิดก็มีความสัมพันธ์กับการเกเรของเด็ก เด็กที่เกิดในช่วงที่เศรษฐกิจของครอบครัวยังไม่ได้ บิดามารดากำลังอยู่ในระหว่างเริ่มสร้างครอบครัวให้มั่นคง ไม่มีเวลาเอาใจใส่บุตรอย่างพอเพียง มีโอกาสที่จะกลายเป็นเด็กเกเรได้ง่าย ซาบาติน (Sabatien, 1973) รายงานว่าบุตรคนหัวปีที่เป็นหญิง มักเป็นเด็กที่มีปัญหาและมีความยากลำบากในการเผชิญปัญหาสำคัญ ๆ มากกว่าบุตรคนรอง ๆ